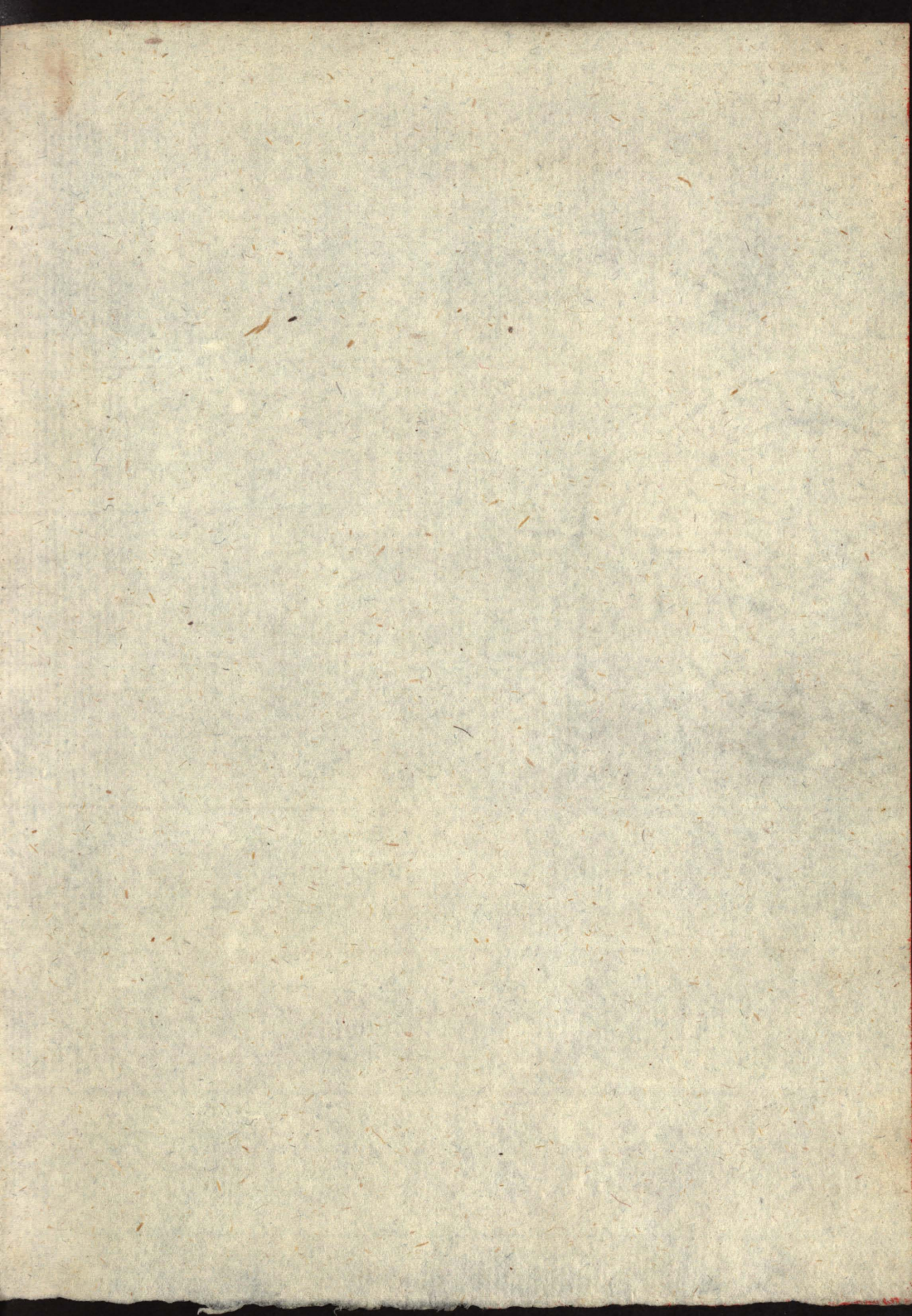


4^o Incun.
125^a

Inc. 125 ^a

Hain 11886



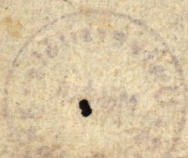
1779.

P. H. C. R. in Genuerberg.

18 X

Collegij Beyberge

FRANCISCVS NIGER DE
MODO EPISTOLANDI



¶ Opusculum epistolarum familiarium & artis earūdem scribendi: maxime
in generibus uiginti. Ad quæ tamē singulæ quibus nunc utimur species dedu
cuntur. Suntque genera ista uidelicet,

epistola commendatitia,
epistola petitoria,
epistola munifica,
epistola demonstratiua siue laudatiua & uituperatiua,
epistola eucharistica siue regratiatoria.
epistola amatoria,
epistola lamentatoria,
epistola consolatoria,
epistola expositiua,
epistola gratulatoria,
epistola exhortatoria,
epistola dissuasoria,
epistola inuectiua,
epistola expurgatiua,
epistola domestica,
epistola communis,
epistola iocosa,
epistola commissiua,
epistola regia,
epistola mixta.

Horum autem generum quodlibet suas habet species: ut locis suis
in sequentibus studiosis horum patebit lucidissime.



Opusculum Scribendi Epistolas Francisci Nigri Incipit Foelciter.
 ¶ Franciscus Niger: Venetus: Doctor: Clarissimo uiro: Iacobo geroldo: Styro
 Cnitelfeldenfi: Patauini Gymnasii Moderatori excellētissimo: Ac utriusq; uir
 tutis cultori Foelicitatem.



Vma Pōpilius: q post Romulū secūdus: Roma/
 ni regni Monarchiā: Regiosq; falces foelici sidere
 cōsecutus est: licet cū in sabinis esset solitudinem
 tantū: uniusq; egeniæ suæ: cæteris spretis: cōfabu/
 lationē delegisset: nec unq; populari se istituto mi/
 scere uoluisset: ad summū tamē regni apicē deue/
 ctus: qd unicuiq; gētis suæ ordini necessariū fo/
 ret: summa semp uigilātia exeq curauit. Vnde & ro/
 mani moris & uetustatis iustaurator ē appellatus:
 & post mortē diuio (ut credi) stemmate donatus.
 Hoc tu cōsiderās: Iacobe gerolde uir clarissime: li/
 cet supioribus ānis: dū priuatā uitā ageres: tuæ tā/
 tū utilitati primū iudās: ut stoicū uirg; decebat:

bonarū omniū artiū studio idulgeres: nec alienis i negociis ipeditū esse delecta/
 ret: ne odiosus uidereris aliorū cēsor fieri uelle. Cū tamē ad honoratā istā mo/
 derationē tuā primū ascēdisti: in q nō tātū uidebas: tibi iuris utriusq; modera/
 mina suscipiēda esse: quo te duce facilius ad eius apicē possēt uiri studiosi per/
 tingere: Sed cū etiā multi occurrerēt: qui hoc i humili dicēdi genere: quod fa/
 miliare dicimus: tāq arduū quoddā munus aggressuri: difficiles uidebātur pos/
 se p̄ficere: Tu sane illoꝝ labore miseratus: qbus maxime necessariū fore uide/
 bas: si ad iuris tam diuini q humani anfractus cōtenderēt: nō solū oratoriā illā
 sublimēq; faciūdiā haurire: sed hāc quoq; i feriore: ex cuius uestigio ad illā facili/
 or sit cōscēsus: Me rogasti: ut qui hoc i gymnasio tuo publicas humanitatis le/
 ctioēs p̄fiterer: humanū etiā hoc negociū tuo amore suscipere: quo & tibi gra/
 tificarer: & ad hoc familiare scribēdi genus aspirātibus meo labore p̄dessem.
 Ego aut: qui tuis i me plurimis maximisq; beneficiis: tibi adeo deuictus sum:
 ut si uitā etiā pro tua dignitate effundā: uel minimā adhuc nō uidear meritōꝝ
 tuoꝝ partē assecutus: ut tuæ morē gerere uolūtati: studiosisq; iuuenib; meo
 labore aliqd emolumēti afferre: familiarē quādā scribēdi artē reppire conatus
 sum: lōge qdē ab illa forensi & graui semotā. Quā cū in unū corpus redegiſſe:
 ad te uir itegerrime bonis auib; mittere decreui: qui cū semp bonarū artiū
 studiosus extiteris: qbus nō minū ipse splendoris reddere studuisti: q illā tibi:
 eūq; semp doctos uiros adeo excolueris: ac piētissime cōplexus sis: ut te utrius/
 q uirtutis parētē oīs merito academia iam appellare nō dubitet: mihi dignus
 uisus es: cui opusculū hoc nostrum cōmēdare: ut illud a maliorū moribus
 tuereris. Ad te igit ueniētē suscipe libellū: & iter reliquos codices tuos: quos &

plurimos & doctissimos in celeberrimam bibliothecā tuam undiq; collegisti:
hūc quoq; nostrū: tanq̃ illoꝝ seruulū collocato. Non enim idignum erit: inter
tot sapiētissimos uiros: quoꝝ monumēta splēdidissimo pluteo tuo seruātur:
famulātē quoq; nostrū accedere codicillū: cui scio utrāq; fœlicē seruitutē futu
rā. Opus aut ipsū facile cōsequemur: si primo epistolaz genera declarabimus:
ad quā singulaz: quibus nūc potissimū utimur: species deducū. Secūdo si clau
sulaz: ad tales epistolas faciētū: elegatiā breuiter exponemus. Postremo si uni
cuiq; uiroꝝ ordini accōmodatos titulos: unico tanq̃ axiōmate absoluemus.
Sed iā bonis auibus susceptæ puiciæ: nostriq; īstituti sumas exordiū.

C Frācischi nigri ueneti doctoris: pro nouitiōꝝ adolēscētū: ad pedestrē oratio
nē aspiratiū utilitate. Clarissimo uiro: Iacobo geroldo: Styro: Cnitelseldēsi: pa
tauini gymnasiū moderatori excellētissimo: ac utriusq; uirtutis cultori: isch
nos dicēdi modus: pientissime sacratus: īchoat. Præfatio.



Cribendaz epistolaz initiū licet multi uariis cau
sis ascribāt: illud ego tamē uerius existimauerim
quod in turpilianis fabulis uetustissimis memo
riæ traditū accipimus: non alia. s. de causā epistolā
fuisse repertā: nisi ut absentes amicos hoc tātū re
medio presentes redderemus: eorūq; litteras ītu
entes: īteruallo locoz ac tempoz īterpolatā ali
quātisper amicitia īstauraremus: quæ cū potissi
mū in diuturna cōsuetudine fundamenta facere
soleat: ea prætermisā: non pagē quidē labefactari
uideat. Diuinā igit nō īmerito epistolā appellaue
rim: quæ diuino fungens officio: diuinū quoq; in
nobis opus efficiat.

Epistolæ diffinitio: genera: ac spēs: cū suis regulis & exēplis. Libellus primus



Pistola est oratio pedestris: quæ absentes amicos præsentēs facit:
tā ad uoluptatē: q̃ ad utilitatē tū publicā tū priuatā: diuinitus ex
cogitata. Epistolaz aut genera sunt uiginti: primū scilicet cōmen
datitiū: secūdū petitoriū: tertiū munificū: quartū demōstratiū:
quintū eucharisticū: sextū amatoriū: seprimū lamentatoriū: octa
uum cōsolatoriū: nonū expositiū: decimū gratulatoriū: undē
cimū exhortatoriū: duodecimū dissuasoriū: tertiūdecimū īuestiū: q̃rtūdecī
mū expurgatiū: q̃ntūdecimū domesticū: sextūdecimū cōe: decimūseptimū
iocosum: decimūoctauū cōmissiū: decimumnonū regium: uigēsimū & ul
timū mixtum.



C Cōmendatitiū genus. Caput primum
Ommēdatitiū genus est illud: qđ fit ī alicuius certæ psonæ cōmē
dationē: ad demōstratiuā uel iudiciālē causā accōmodatū: huius
aut generis spēs sunt duæ. Vna. s. epētica. Altera uero dicæanica.

Commendatitia

Epētica

Dicaenica

Ciuilis

Criminalis

Epētica epistola cōmēdatitia ē illa: q̄ scribit̄ i alicuius certæ p̄sonæ cōmēdationē: p̄ aliq̄ dignitate cōsequēda. Cuius epistolæ talis ē regula. Regula.

Si cōmēdatitiā epistolā: quæ epētica dī scribere uoluerimus: illā i partes q̄tuor diuidemus. In q̄q̄ prima ab ea p̄sona beniuolentiā captabimus: ad quā scribi- mus: laudātes illā uel a liberalitate siue munificētia: qua i oēs uti: unde nobis maxima exoriat̄ fiducia ad ipsā ueniēdi: cū spe id facile obtinendi quod cupi- mus: uel etiā ab alia uirtute: & maxime ab illa: cuius est is plenus: quē cōmēda- re uolumus: dicētes eā p̄sonā semp fuisse assuetā talibus uiris fauere: cū ipsa ex eoz numero sit. In secunda uero beniuolentiā captabimus ab eius p̄sona quā cōmendare itendimus: ipsā maxime laudātes: dicentes quoq̄ ipsā p̄pter uir- tutes suas oībus eē gratissimā: & nobis p̄cipue: q̄ eius cōsuetudine diutius usi fuerimus. In tertiā rē ipsā exponemus: quā ipetrare cupimus: illā eē iustā ho- nestā & facile arguētes: & ex q̄ maximū sit honorē cōsecuturus ille: ad quē scri- bimus: si uoluerit illi amico nostro fauere: quē cōmendamus. In ultima uero pte uel aliquod p̄miū pollicebimur: uel potius p̄petuā seruitutē n̄fam offere- mus: si quod petimus cōsequi poterimus: dicentes q̄ qcqd i ipsū amicū factū fuerit tanq̄ in nos ipsos factū existimabimus. Propositio.

Commendetur: Cæsar sempronius: pro equestri dignitate consequenda.

Exemplum.

pars 1

Nō auderē iuictissime cæsar tā familiariter ad maiestātē tuā scribere: ne temeri- tatis uitio notādus essem: nisi te oīum humanissimū oīumq̄ adeo benignissi- mū esse perspicerē: ut eos etiā: quos nunq̄ uideris nō cesses in dies tua tibi be- neficentia deuicire: unde fit: ut ego quoq̄ ad te uenire nō dubitē: cū sūma spe id obtinendi: quod a te potissimū ipetrare cupio. Sempronio nanq̄ uiro stre- 2
nuissimo multos annos utor ualde familiariter: qui & suo splendore: & utri- usq̄ uirtutis isignibus: omni populo modo adeo gratus est: ut quē illi præfe- rāt: habeāt p̄fecto memine. Is enim cū annis exactis: hac in expeditōe tua pan- 3
noniæ multa quidē atq̄ præclara de se strategemata præstiterit quibus apud oēs milites tuos maximā sibi gloriā cōparauit: emeritus nunc miles in patriā quietē reuerri cupiens: uellet meritā militiæ suæ laureā cōsequi: p̄de me ex- orauit: ut eū tuæ maiestati cōmendare. Ego igit̄: qui eius petitionē iustā esse & 4
honestā uideo: ut is. s. digno labore suoq̄ p̄mio cōdonef: quo reliqui magis ad uirtutē accendant̄: tuā illū iuictissimæ maiestati sūm opere cōmēdo: ut cū eū militari stēmate decoraueris: & meā itelligat cōmēdationē nō fuisse uulgarē: & tibi immortalē ḡfam sit habiturus. Vale.

¶ Dicaenica ciuilis.

Dicaenica epistola cōmēdatitia est illa: quæ scribitur in alicuius certæ perso- næ cōmēdationem: pro aliquo negotio expediēdo. Huius aut̄ epistolæ spēs

A iii

Sunt duæ: una scilicet ciuilis: & altera criminalis.

Dicæanica epistola cōmendatitia: quæ ciuilis dicitur: est illa: quæ scribitur in alicuius certæ personæ cōmendationem: pro aliqua forensi causa expedienda: cuius epistolæ talis est regula.

Regula.

Si cōmendatitiā epistolā dicæanicā: q̄ ciuilis dī: scribere uoluerimus: illā sīlī ī par-
tes q̄tuor diuidemus. In q̄z prima beniuolentiā captabimus ab ea p̄sona: ad
quā scribimus: laudātes ipsā a sūma iusticia & ægtate: dicētesq; īde nobis ma-
ximā sp̄e fuisse exortā: q; amici n̄ri cām cōmendatā suscipiet. In secūda uero be-
niuolētiā captabimus ab ea p̄sona: quā cōmendare uolumus: laudātes ipsā ab
omni uirtute: quam ei poterimus tribuere: & dicētes: q; p̄pter tales uirtutes
suas nō solū nobis: sed etiā omni populo sit gratissimus. In tertiā aut beniuolē-
tiā captabimus ab ipsā re: de q̄ scripturi sumus: laudātes ipsā a iusticia & ægta-
te: a facilitate & amplitudine: & ab utilitate: dicētes maximū iudici futurū ho-
norē: si eā susceperit expediēdā. In ultima uero pte petemus quod īpetrare itēdi-
mus: dicentes primo amicū n̄rm maximā sp̄em h̄re: q; p̄pter amorē nostrū
sit ei cōmendatus: deinde rogābimus: ut hæc sp̄es eū nō fallat: p̄mittētes aliquod
p̄miū: ut ī p̄cedēti epistola tactū est.

Propositio.

Commendetur iudici pomponius: pro forensi negotio suo expediendo.

Exemplum.

pars i

Tāta est iusticia & ægtas tua excellētissime iudex: q̄ nō mihi solū: sed oībus etiā ci-
uibus istis notissima ē: ut sine alterius patrociniū uiri: possit q̄sq; ītrepidus ad
te cōfugere: cū sūma ac certissima sp̄e: etiā cōtra acerrimos aduersarios suos ui-
ctoriā obtinēdi. Vnde p̄ter amorē ac bēniuolētiā illā: q̄ iter nos uterq; n̄rm de-
uictus ē: nō mediocris etiā mihi fiducia suggerit q; si aliquē tibi l̄ris meis co-
mendauero q̄ iuste ab aduersario opprimat: æq̄ssimū illi fauorē tuū p̄stabis.
Cū igit Pōponio uiro optimo p̄ multos annes utar familiarissime q̄ singulari
uirtute sua: oībus q̄ gratissimus ē: cuius uirtus nō obscuro nec uario sermone:
sed & clarissia: & una oīum uoce p̄dicat. Cūq; is magna q̄dā negocia & āpla &
expedita h̄at corā excellētiā tua pagēda: & ex q̄bus magnū posset & honorē &
decus cōseq; me rogauit: ut eius tibi hæc negocia uellē p̄l̄ras cōmendare. Cōfi-
dēs se l̄ris istis apud te gratiosū fore. Ego igit: q̄ talē uirū maxie diligo: cū p̄pter
eius uirtutē: tū maximā p̄bitatē: eius cās tibi sūmope cōmendo: rogoq; ut oī-
bus ī rebus eū ita tractes: ut itelligat amicitia n̄ram iter nos aliqd ualuisse: cui
īpe p̄petua erit seruitute deuictus. Vale.

¶ Dicæanica criminalis.

Dicæanica epistola cōmendatitia: quæ criminalis dicitur: est illa quæ scribitur ī
alicuius certæ personæ cōmendationem pro aliqua criminali causa expedien-
da: cuius epistolæ talis est regula.

Regula.

Si cōmendatitiā epistolā dicæanicā quæ criminalis dī: scribere uoluerimus: illā
sīlī ī partes q̄tuor diuidemus. In q̄z prima nō amplius apte: sed occulte beniuolētiā
captabimus p̄ insinuationem: laudātes primo p̄sonā illā ad quā scribi-

mus: dicentesq; illam penitus abhorrere ab illo uitio: cuius fuerit notatus ille
 quē cōmēdare uolumus. deinde dicētes: nobis etiā sūmope displicere quod ta-
 li uiro obiicit: aggrauātes illū quātū poterimus. In secūda uero dicemus q; li-
 cet sup hac re deliberauissēmus: nihil penitus scribere: tamē cōsiderātes bonū
 aliquod uel utilitatē publicā seu priuatā: quæ posset ex tali uiro procedere: cū
 excepto hoc uitio: cuius isimulatus ē: alias sit bonus & honestus: conabimur
 ipsū paulatim laudare: cōcludētes: q; hō nō res sit ispicienda. In tertia autē ei
 oībus uiribus nris talē uirū cōmēdabimus: exponētes quāta sit inde utilitas
 secutura. In ultima uero offeremus. ipsū nō amplius esse talia facturū: sed po-
 tius semp uirtutib; & bonis opib; uacaturū: offerētes simill & operā nram
 & talis uiri nunq; illi: ad quē scribimus esse defuturā. Propositio.

Cōmendetur Cæsari Milo: q; quis Clodium interemit: a capitis tamen multa
 liberetur. Exemplum

Noui Cæsar iuictissime: q̄tū semp ab ineunte ætate ab omni penitus scelesto fa-
 cinore fueris alienus: ita ut nullū nunq; uolueris flagitiosū uix in hac tua ciui-
 tate coalescere: & illū præcipue: qui ab omni pietate semotus: in pprios cōci-
 ues suos parricidiū cōmittere ausus fuerit. Vnde & ego quoq; nō solū homi-
 cidās a me penitus alienos feci: sed eos tanto magis abhorruī: q̄to crudeliores
 sunt in pturbāda hominū societate: quæ semp ab oībus mirifice tutanda est.
 Hinc effectū erat: ut nullo pacto uellē: etiā rogatus: in Milonis fauorē ad tuā
 maiestātē scribere: nisi me cæteræ eius uirtutes coegissent: quæ tot & tantæ
 sūnt: ut eas uix numerare audeā. Is. n. excepto hoc facinore: quod etiā iuitus
 patrauit: tāta semp fide in rempu. nostrā usū est: ut sæpissime pro eius salute
 seruāda nō opes solū: sed & ppriū sanguinē exponere nō dubitarit. Quod cū
 mecū ipse cōsidero: nō mihi uidet hoc casuale facinus tātæ uirtutū præmia
 abolere debere. Tuā pīde maiestātē exoro: ut nō rem sed hominē ipsū inspici-
 ens: tāto uiro dignet ueniā præbere: qui & nunq; deinceps in tale facinus est la-
 psurus: & pro te: ut semp antea fecit: animā ipsā: si opus fuerit: est libentissime
 expositurus. Vale. 3.

Petitorium genus Caput II.
 Etitorium genus ē illud quod fit p alicuius certæ rei ipetratōe: quæ uel
 in aliqua grā cōsequēda: uel i aliquo munere obtinēdo cōstitutā ē. hu-
 ius igif generis spēs sunt duæ. Vna scilicet gratiæ. altera uero rei.
Petitoria.

Gratiæ. Rei.

Petitoria epistola grā ē illa quæ ad aliquē amicū scribit p alicuius rei icorporeæ
 ipetratione. cuius epistolæ talis est regula. Regula.

Si petitoria eplām grā ad amicū scribere uoluerimus: uel i doctria: uel i cōsilio
 seu i aliquo p̄cinio ipetrādo: i qnq; ptes talē eplām diuidere debemus: i q̄æ
 prima oportebit nōs dātis facultatē declarare: ne forte se excusare possit q; si q
 ret id faceret: i scda uero petitiōis nre honestatē & iustitiā ostēdemus: ne for-
 te si excusās

amicus ille ad quem scribimus: diceret se facturum si æquum esset. In tertia aut rei petite modum: & facilitatē aperiemus: ut eo libentius eā cōsequamur: quo facilius fieri poterit. In quarta uero premiū pollicebimur: uel in aliquo p̄cio cōstitutū si mercenaria fuerit persona: uel potius in seruitute perpetua offrenda: ut bonū uix decet. Propositio aut. quæ quita pars est: his superioribus partibus iteriū cieſ ubi aptior esse uidebit̄. Propositio.

Petatur a Cicerone patrociniū: in causā ualerii: quā corā iudicibus acturus est.

Exemplum

pars i

Incredibilis illa facundia tua: Marce tullii: quæ in oīum oculis mirifice elucescit: ita ut nullū præter te: cēseat ciuitas nostra: oratorē habere: qui & in forēſibus causis sapientia: iusticia: & æquitate utat̄: & i cæteris rebus peragendis: nō minus sibi apud oēs splendoris & gloriæ adiiciat: me nūc potissimū ad te uenire cōpellit: cū sūma fiducia id cōsequendi: quod animus meus exoptat. Est nāq̄ mihi cū aduersario meo iustissima quædā cōtrouersia: q̄ cum ab eo hereditate spoliatus sim: peto ut in eā uolēte sic iusticia reducar: ille aut nequissimo i me animo perturbatus suis studet cauillatōibus me ab illa remouere. Tuā igit̄ in hoc casu sapiām requiro: quæ in senatu corā iudicibus orationē habitura: nō solū me ab his aduersarii caliditatibus absoluat: sed etiā i optatā hereditatē iducat. Quod p̄fecto tibi facile futurū ē: si ad p̄ris mei testamētū aduerteris q̄ p̄ter oēs: me unicū sibi hæredē legauit: quīs patrui mei caliditate urgēte: uidear ab hac penitus hereditate alienus. Quod si feceris: ut spo: & opto: post legitimā mercedē tuā: q̄ tibi a me liberali exponeſ: me sp̄ hēbis: cui tanq̄ minimo seruo posses i oībus tuis uotis ac desideriis iubere. Vale. ¶ Petitoria rei.

Petitoria epistola rei est illa: quæ ad aliquem amicū scribit̄: pro alicuius rei corporeā ipetratōe: cuius epistolæ talis est regula. Regula.

Si petitoria epistolā rei ad amicū aliquē scribere uoluerimus: pro aliquo mune re ipetrādo: istā similiter epistolā in partes quīq̄ diuidemus. In q̄q̄ prima beneuolentiā captabimus ab ea p̄sona: ad quā scribimus: laudātes ipsā prius a liberalitate. deinde potissimū ab auctoritate illius rei cōcedēdæ: quā petimus. In secunda uero demōstrabimus petitiōis nostræ honestatē una cū sūmā ipsius rei petite necessitate sine qua uix facere possimus. In tertia aut ostēdemus tali uiro facile esse nobis illud tribuere: quod petimus: & in hoc loco aperiemus ipsius uiri facultatē: nō solū in tali re: sed etiā in maiore multo erogāda. In quarta præterea premiū aliquod pollicebimur: uel in precio cōstitutū: uel potius in aliqua seruitute: quæ animū nostrū gratū ostendat. Ipsam demū propositionem iter partes istas: prout nobis melius uidebitur: iterponemus: sicut in superiore præceptum est. Propositio.

Petamus a titio digestorum opus quod nobis maxime affectamus.

Exemplum.

pars. i

Noui semper Titi eā ē īgeniū tuū cōditionē: ut ad uirtutem aspirātibus uiris nō

opibus solū: sed etiā sanguine ipso: si opus foret: benignissime subuenires: hāc
 q; de causa nō mediocre tibi apud oēs nomē cōparasse: nec minorem quoq; a
 diis grām cōstitutam: qui te tot rātisq; opibus stipauerūt: ut facile etiā: prāter.
 hāc beneficentiā tuā: possis oībus suppetias ferre. Hinc est: q; cum iā per. mul- 2
 tos annos iuri cāsareo operā prāstē: ac nō possim ppter librog; iopiā ad eius
 apicē peruenire: statuerim ad tuā opē cōfugere: sine qua aut nihil penitus hoc
 in gymnasio cōsequi potero: aut tādē iceptā puiciā deferere cogar. Cū igit tibi 3
 bonis uiris & ad uirtutē anhelantibus tā facile sit opē subministrare quēlle
 & posse: cū prāsertim etiā multos tuā fidei cōmēdatos elimo (ut ita dixerim)
 ad cælū usq; sustuleris: Tuā pinde beneficentiā exoratā uelim: ut mihi digestū 4
 unū dignē elargiri quo iceptū studiū p̄ficere possim: & tibi nō mediocrē glo-
 riā adiungere. Quod si feceris ut spero & opto: tātī in me beneficii tui memoriā 5
 nulla unq; delebit obliuio: sed tibi potius si debitas grās agere uel referre nō po-
 tero: sū tamē imortales habiturus. Vale. ¶ Munificū genus. Caput .III.



Munificū genus est illud: quod fit pro alicuius certae rei erogatiōe:
 quae uel ī aliq; grā elargiēda: uel ī aliquo munere cōdonādo: cōstitu-
 ta est. Huius igit generis spēs similiter sūt duae: una, s. gratiae: altera
 uero rei.

Munifica
 Gratiae rei

Munifica epistola gratiae est illa: quae ad aliquē amicū scribit: pro alicuius rei in-
 corporeae erogatiōe: cuius epistolae talis est regula.

Regula.

S imunificā epistolā gratiae ad amicū aliquē scribere uoluerimus: uel ī doctrina
 uel cōsilio: seu in aliquo patrociniō erogādo: illā in tres partes diuidemus. In
 quaz; prima captabimus beniuolētiā ab ea p̄sona: ad quā scribimus: demō-
 strantes: q; ppter amorem & beniuolētiā: qua in eā sumus affecti: deliberaui-
 mus talē grām ei cōferre: qualē ipse per litteras suas petiuerit: uel qualē nos sci-
 mus ipsi esse necessariā. In secunda uero exponemus munus nostrū: quod ipsi
 amico uolumus erogare: ipsū q̄to honestius poterimus laudantes: ad hoc ut
 ipsi gratū sit ut ab ipsa re uideamur beniuolētiā nobis cōstituere. In tertia aut
 & ultima offeremus eidē amico operā n̄ram: ī cāteris rebus q̄libētissime accō-
 modatā: dūmō possimus ei rē gratā facere: declarātes hoc eē amici officiū: ut ī
 rebus oībus debeat alteri amico operā suā p̄bere.

Propositio.

P olliceatur Cicero patrociniū suum ualerio: in causa forensi: quam coram iu-
 dicibus acturus est.

Exemplum

pars i

A ccepi tuas litteras Valeri charissime: ex quibus intellexi quanto desiderio affi-
 ceris: ut tibi in controuersia tua patrociniū meū prāstare uelim: quod p̄fecto
 me: facere: cogit nō solū causae tuae iustitia & aequitas: quae oīum uirog; bono-
 rū fauorē merito consequi debet: sed etiā amor ille & beniuolentia singularis:
 qua semper ab ineunte aetate in oēs tuos: in te p; prācipue affectus sum. Tibi 2

proinde nō solū patrociniū meū in hac tua causa polliceor: ueꝛ etia oēm offe-
ro fauorē: quē amicissimus quisq; alteri debet amico coicare: ita ut nullū peni-
tus laborē recusaturus sum: dū tibi gratificari possim: quod adeo libenter exe-
qui conabor: ut si res mea propria agere: sed hoc melius fieri: q̄ scribi aut dici
uolo. In cæteris aut rebus: quæ per me tua gratia effici poterunt: offero me ti-
bi in omnibus adeo deuotū: ut scias me nihil gratius exequi posse: q̄ quod tuæ
sensero gratū esse uoluntati: cui oēm operā meā: in oībus optatis tuis q̄liben-
tissime parata offero. Vale.

¶ Munifica rei.

Munifica epistola rei est illa quæ ad aliquē amicū scribit: p̄ alicuius rei corporeæ
erogatiōe: cuius epistolæ talis est regula.

Regula.

Si munificā epistolā rei ad amicū aliquē scribere uoluerimus: p̄ aliquo munere
erogādo: istā silr epistolā in ptes tres diuidemus. In q̄ꝛ prima captabimus silr
beniuolentiā ab ea p̄sona ad quam scribimus: declarātes: q̄ p̄pter amorem &
beniuolentiā: q̄ in ipsā simus affecti: deliberauerimus ei tale munus facere: q̄le
ipse a nobis p̄ lras petiuerit: q̄a maxime scimus ipsū tale donū non solū ei gra-
tissimū futurū: sed etiā maxime accōmodatum. In secūda uero conabimur oī-
bus uiribus nris ipsū munus nrm cōmendare: cū oī tamen modestia & sapiā:
ne uideamur: ipsū laudātes: de nobis iactāter loq; & silr i hoc loco conabimur
ostendere q̄ hoc tātū fecerimus ea de causa: q̄a sumus ualde īclinati ad oīa fa-
cienda: q̄ scimus tali amico nro esse utilia & grata. In tertia uero & ultima offe-
remus silr in cæteris rebus oēm operā nram amico accōmodatā: dūmō scia-
mus illi gratificari: & aliqd emolumenti asserre.

Propositio.

Mittat titius digestoz opus arcadio: quod ipse ab eo per litteras exposuerat.

Exemplum.

pars i

Litteræ tuæ: q̄s p̄ximis diebus accepi: me adeo oblectarūt arcadi charissime: ut
īter cæteras molestias meas: hæc mihi maxima p̄fecto cōsolatio fuerit. Cū p̄-
cipue nihil aliud affectē: q̄ ut tibi me gratificari sentiā: & maxime cū uideo ian-
diu te lris & bonaz artiū studio adeo deditū esse: ut quē tibi p̄ferā: habeā p̄fe-
cto neminē: quod mihi tāto gratius est: q̄to maior est amor & beniuolentiā: q̄
īte afficior: quæ te etiā idies exoptat in maiore uix euadere. Quapropter cū a
me p̄ lras easdē petieris digestoz opus: ut eo facilius possis īceptū studiū p̄fice-
re: quo maior tibi dabit cōmoditas studēdi: deliberaui aq̄dē desiderio tuo sa-
tisfacere. Vnde expedito subito hoc nūcio: cui ad te lras istas dedi: nisi libentis-
sime tibi opus: quod tāto opere cupiebas: ut eo in tuis studiis adeo familiariter
uti possis: q̄ & tibi utilitatem maximā: & mihi non minorē leticiam adiūgat:
nā p̄fecto quāto magis te diligo: tāto maiore afficior cupiditate: te aliquādo
in huiuscemodi artiū nostraz palestra uictorem uidendi. Si quid est præte-
rea: quod tibi gratū efficere possim & periucundū: tuū est præcipere: meū aut
exhilari frōte mādāta tua exequi: cui etiā omnem operā meā offero: in omni-
bus optatis tuis q̄libentissime accommodaram. Vale.

Demonstratiua genus.

Caput. III.

Demonstratiua genus est illud: quod fit in alicuius certæ personæ laudem uel uituperium. huius igitur generis species sunt duæ: una scilicet laudis: altera uero uituperii.

Demonstratiua

Laudis

Vituperii

Demonstratiua epistola laudis est illa quæ ad aliquem amicū scribitur: per alicuius personæ commendationem: cuius epistolæ talis est regula.

Regula.

Si demonstratiua epistolæ laudis ad aliquem amicū scribere uoluerimus: uel in eius laudem: ad quem scribimus: uel alterius personæ de qua mentionem facere uolumus: illam in partes tres diuidemus: In quarum prima declarabimus: quod licet uires nostræ non sint sufficientes ad laudandum tantum uirum: quia eius conditiones superant omnem modum scribendi: tamen ut faciamus officium nostrum non possumus non aliquid scribere: & in hoc loco accipiemus illam excusationem: circa tale audaciam scribendi quæ nobis uidebitur esse conuenientior. In secunda uero incipiemus ipsam personam laudare ab aliqua uirtute uel disciplina: quæ laudabilior sit in tali uiro: quem laudamus & etiam uniuersalibus clausulis utemur: dicendo eius conditiones tales & tantas esse: quod non facile possumus tali stilo scribendi illas complecti. In tertia autem & ultima dicemus: nos uoluisse hæc pauca dicere: quæ quasi nulla sunt: respectu illoque: quæ dici possunt: simulque declarabimus: omnia hæc dixisse: non assentationis: sed ueritatis causa iocatos: & ut aliquantulum gratum animum ostenderemus erga tale uirum: quem commendauimus: offerendo similiter omnem operam nostram: ipsi amico pernitens in omnibus suis optatis paratam.

Propositio.

Laudetur Callimachus uates: apud illustrissimum dominum ac senatum uenietum.

Exemplum.

pars I

Licet honus longe meis uiribus impar hodie susceperim Serenissime princeps: uosque nobilissimi patricii: ut per litteras meas uobis callimachi uiri laudes exponere: quæ tot & tantæ sunt: ut perfecto nesciam a quibus potissimum initium suscepturus sim: quæ ue facile omnem dicendi scribendique facultatem superant: Est tamen officium meum: qui eiusdem militiæ disciplina teneor: huic strenuissimum sapientissimumque militem sumis laudibus extollere: quod etiam ibecillæ huic epistolæ meæ facile poterit conueniens argumentum prestare. Est perfecto tale tantumque Callimachi mei ingenium: talis doctrina: ac regem pene omnium experientia: ut pares admodum sibi paucos nostra uiderit ætas: quod tam in publicis: quam priuatis lectionibus suis tantæ est huic gymnasio uestro utilitati: tanto splendore & ornamento: ut facile eo instituente cætera italiæ gymnasia quæ humanam disciplinam profiteantur: & superet & excellat. Sed nolle: diu in tanti uiri laudibus exponendis immorari: epistolæ modum nescius excedere: proinde in aliud tempus reliquum non scribenda: sed potius dicenda reseruabo: quo & fidei & ueritati seruiri: & uobis tantum uirum melius intelligendum noscendumque præstent: uirum etiam ut cæteris laude dignis facere soletis: & gratiam & fauorem uestrum bene

nignissime tribuatis. Vale.

¶ Demonstratiua uituperii.

Demonstratiua epistola uituperii est illa quæ ad aliquem amicū scribitur: p̄ alius certæ p̄sonæ uituperatōe. Cuius epistolæ talis est regula. Regula.

S i demonstratiua epistola uituperii ad aliquem amicū scribere uouerimus: in alio ius certæ p̄sonæ uitupationē: illā sibi i tres p̄tes diuidemus. In q̄ prima benivolentiā captabimus a p̄sona nostra: demonstrātes: q̄ nō uelimus scribere cōtra talē p̄sonā: eo q̄ naturaliter delectemur aliis detrahē: sed assignabimus aliquā rōnabile cām: p̄pter quā simus icitati ad talia scribēda. In secūda uero uitupabimus ipsā p̄sonā: cōtra quā scribere itēdimus: cū omni modestia & honestate: ita ut nō uideamur hoc facere p̄pter odiū uel malignitatē: sed potius p̄pter ueritatē tutādā: uel q̄ ipsa dū i supbia eleuat: & neminē uult apud se pati: potius digna est tali uitupatōe: ut deiceps delistat ab ista supbia. In tertia autē & ultima excusationē capiemus cū ea p̄sona: ad quā scribimus: si fortasse cū tali scriptura aures suas offēderimus: dicētes nos iō hāc ad eā scripsisse: q̄ intelligimus eius itegritatē: & iō uolumus sup his oībus eā iudicē cōstituere: offerendo nos ipsos & oīa nostra ipsi amico accōmodate. Propositio.

Uituperetur Catilina apud Ciceronem: quia ipse in patriam coniurauerit.

Exemplum.

pars i

Nō ē cōsuetudinis meæ Cicero charissime: ut aliis detrahēdo: qd̄ pleriq; facere cōsueuerūt: mihi famā gloriāq; cōparare studeā: & his p̄cipue: quoz̄ scelesti facinora mihi minus nocere possunt: imo & sæpius ab inimicis meis lacerantur: ad ultimū usq; p̄pessus sū. Sed cū uideā scelestissimū Catilinā: q̄ sibi oēs ciues n̄ros p̄petua qd̄a seruitute deuictos existimat. nō solū i priuatū bonū: sed etiā i publicū scelestissime cōiurasse: nō possū me p̄itus cōtinere: qn̄ eius tibi scelesti apia: ne fortasse diu occulta magis nocerēt. Scias p̄de Cicero charissime: p̄ter reliq; huiusce nebulonis uitia: q̄ oībus p̄fecto notissima sūt: hoc quoq; deterrimū adiūgi: q̄ dieq; noctuq; scelestissimus iste carnifex oēs nefarios uiros ambit: ut eos i bonoz̄ uiroz̄ p̄niciē iducat. hoc. n. oībus ciuibz̄ n̄ris adeo manifestū ē: ut sole clarius eluceat: cū p̄serti etiā publicis minis multos affecerit: qui eū tanq̄ uenenosū serpētē effugiūt. p̄de eradicādū esset hoc malū mi Cicero: ne grauius iualescens offenderet. Nō scripsi hāc p̄fecto: ut aliquo i eū odio uel maliuolentiæ meæ satisfacerē: quā penitus semp abhorruī: sed ut te his rebus tanq̄ sē ueḡ iudicem cōstituens: iducerem tadē ad pestem istā ex nostra ciuitate tollendam: tibi in oībus etiā operam meam offerens q̄libentissime paratam. Vale.

¶ Eucharisticum genus. Caput. V.



Eucharisticū genus est illud: quod scribitur ad aliquem amicū: in gratia actionibus referendis: pro aliquo beneficio suscepto: & huius generis species sunt duæ. Vna scilicet pro munere: Altera uero pro beneficio.

Eucharistica

pro munere

pro beneficio

Eucharistica epistola p munere ē illa: q̄ ad aliquē amicū scribit ī gr̄as actōibus:
p aliq̄ re corporea elargita: Cuius epistolæ talis est regula. Regula.

Si eucharistica epistolā p munere ad aliquem amicū scribere uoluerimus: ut ei gr̄as meritas agamus: illā in partes tres p̄cipalr̄ diuidemus. In q̄x prima beniuolentiā captabimus a re ipsā: quā ab amico susceperimus: dicentes ipsā esse tāti precii: q̄ nō facile possimus ei debitas gr̄as agere. In secunda uero beniuolentiā similiter cōstituemus a persona nostra: declarantes: q̄ uires nostræ nō sint sufficientes ad correspōdendū humanitati eius uiri: ad quē scribere itendimus: cū ipsa superet oēm modū dicendi siue scribendi. In tertia aut̄ & ultimas gr̄as referemus: q̄les poterunt uires nostræ: offerentes sibi oēm operā nostram tali amico in oibus suis uotis paratā.

Propositio.

Gratias agat titio arcadius: pro digestorum opere: sibi ab eo elargito.

Exemplum.

pars 1

Cū tui ī me muneris magnificetiā & liberalitatē cōsidero Titi charissime uideo quātā sint a me tibi gratiæ nō solū agendæ: uerū etiā referendæ. Sed nō possūt exiguæ īgenioli mei uires hoc opus p̄ficere: quod non solū ipsas exsuperat: sed etiā facile oēm dicendi scribendi ue materiā uicit. Vnde quid mihi potissimū faciundū sit: penitus ignoro: si enim a tali gr̄as actiōe discedā: īgratitudini mihi maximæ ascribendū erit: si uero gr̄as agere tentauero: nec mentē uerba sequent̄: non minori uitio fortasse tribuendum: q̄ non possit animus meus sui gratitudinē p̄ferre. Cum igit̄ id assequi nequeā: quod cupio: ne ab officio meo penitus discessisse uidear: illud saltē ad animi mei gratitudinē demonstrādū: īgenue p̄fitebor: me nō habere: quo pacto p̄ tāto in me beneficio tuo: tibi meritas gr̄as agā. Dabo tamē operā: ut si qua in re tibi p̄desse possim: nūq̄ laboribus uel uigiliis parcā: sed potius tāto libentius oēm tibi seruitutē meā deoueā: q̄to ī me fueris beneficētior. Vale.

¶ Eucharistica pro beneficio.

Eucharistica epistola pro beneficio est illa: quæ ad aliquem amicum scribitur: ī gratiarum actionibus: pro aliqua re incorporea elargita: Cuius epistolæ talis est regula. Regula.

Si eucharistica epistolā pro beneficio ad aliquē amicū scribere uoluerimus: ut ei meritas gr̄as agamus: uel pro cōsilio: aut doctrina: seu patrocinio dato: illā sibi in partes tres diuidemus. In quax prima beniuolentiam captabimus a nobis ipsis: demonstrātes q̄ nesciamus: a quibus uerbis potissimum debeamus incipere: ut pro tanto suscepto beneficio gr̄as agamus: quia īgenii nostri uires nō sint sufficientes ad id peragendū. In secūda uero beniuolentiā cōstituemus ab ipsa re: laudātes eā: quātū poterimus & dicentes ipsā nobis maxime fuisse necessariā: & ideo accidisse gratissimam. In tertia aut̄ gr̄as agemus: quales poterimus: demonstrātes animū nostrū ualde esse īclinatū ad oēm gratitudinem demonstrandam: & in hoc loco similiter offeremus omnem operā nostram huic tali amico q̄libentissime accōmodatam.

Propositio.

Gratias agit Cicero ni ualerius: pro patrociniō ipso in eius causa corā iudicibus.

Exemplum. pars i

Incertū est mihi pfecto Cicero: a quibus potissimū uerbis tibi gratias aga: pro
tāto in me beneficio tuo: qui nō solū causam meā benignissime tutelā suscep-
isti: sed etiā illā facillima qdē atq; citissima uictoria expediuisti: cū enī hoc tuū
in me meritū cōsidero: deficiūt sane uires: quæ se uident a tāta beneficētia tua
superari. Sicut enī mihi necessariū erat hoc officiū tuū: quod me a multis qdē
euris liberauit: ita & gratissimū accidit: & periuicidū: unde effici: ut maxime
cupiā: pares tibi gratias referre. Sed cū hoc nostri nō sit opis: cuius perexiguū ē
igeniū: illud tamē ad animi gratitudinē aperiendā absoluā. Quod cū imortale
sit futurū in me hoc beneficiū tuū: imortales quoq; tibi gratias me coget habe-
re. Nā pfecto nō solū referre: sed nec agere qdē audio satis dignas: dedāq; tibi
præterea oēm facultatē meā: oēm operā: meq; ipsū totū: cuius seruitutē uolo



tibi perpetuo esse dicatā. Vale. ¶ Amatoriū genus Caput VI.
Matorium genus est illud: quod sit in amoris nostri demonstratiōe:
ad aliquem amicū: quē amare cogamur: & huius generis species sūt
duæ. Vna scilicet honesta: altera uero turpis.

Amatoria

Honesta

Turpis

Amatoria epistola: quæ honesta dicitur est illa: quæ ad aliquem amicū scribit:
pro amoris nostri declaratione: quo honeste in ipsū fuerimus affecti: cuius epi-
stolæ talis est regula.

Regula.

Si amatoriā epistolā: quæ honesta nūcupat: ad aliquā personā scribere uolueri-
mus: illā principaliter in tres partes diuidemus. In quæq; prima beniuolentiā ca-
ptabimus ab ea persona: ad quā scribimus: laudātes uirtutem uel pbitatē suā:
ppter quā dicemus omnes esse iclinatos: ad illū nō solū amādū: sed etiā obser-
uandū. In secunda uero declarabimus: q; etiā nos ppter talem istius uiri uirtu-
tem: & optimas cōditiones simus icitati ad ipsū diligendū. In tertia aut quāto
apertius poterimus: exponemus amorē & beniuolentiā nostrā erga talē uirgē: &
similiter in hoc loco ei offeremus omnē animū nostrū: i oībus suis uotis qlibē-
tissime paratū. Rogabimusq; ut ipse etiā uelit eē talis animi erga nos: quia nos
statuerimus penitus amicitia istā ppetuā fore: quā etiā uolumus assidua cōsue-
tudine: & meritorē alternatiōe cōfirmari.

Propositio.

Exponat Curio amorem suum erga Ciceronem: quem sum mopere diligit.

Exemplum.

pars i

Tot & tāta sūt uirtutes tuæ Marce tullii: quæ passim clarissima omniū uoce pdi-
cant: ut oīum iudicio: tāq; fulgētissimū sidus: iter nostræ ibecillitatis tenebras
mirabiliter elucescas. Nā ut cætera omittā: quæ i omniū oculis populorū te mi-
rabile efficiūt: nullus est qui nesciat: quāta eloquētia quātaq; dicēdi faciūdia ua-
leas: ita ut pares admodū tibi paucos nostris tēporibus cōsecutus sis. Taceo. f.

tētiāq; grauitatē illāq; incredibilē animi tui sapientiā quā tibi immortalitatē iam debita cōpauit. Taceo philosophiā utrāq; quā nomē tuū adeo celebre reddidit ut nullus sit: q; Ciceronē: utriusq; uirtutis floribus uallatū: nō amet: nō ueneret: nō obseruet. Inde effectū ē: ut ego quoq; qui ab iēte ætate uirtuti semper iuigilaui: sim maxime ad te amādū icitatus: & licet tātū uiri amicitia habere adhuc minime promeritus sum: cupio tamē hoc mihi a diis immortalibus potissimū præstari: ut quem oēs amāt: colūt: admirātur: illius ego talē beniuolentiā acquirā: qualē si mihi euenire sēsero: habebō pfecto nō mediocres ipsis superis gratias. Tibi igitur primū cordis huius ardorē offero: quē tu in omnibus optatis tuis senties pfecto paratissimū: offero amicitia: quā nostra faciēte cōsuetudine sit ppteruis tēporibus cōseruāda: ac mutuorū beneficiorū alternatio: ne cōfirmāda: quā si tu (ut spero) benigno corde susceperis: dabo sane operā: ut minime igratā tibi sentias. Vale.

¶ Amatoria turpis.

Amatoria epistola: quā turpis appellatur: est illa quā ad aliquā amicam uel pulchram puellam scribitur ab amatore suo: pro amoris sui declaratiōe: cuius epistolā talis est regula.

Regula.

¶ Si amatoriā epistolā quā turpis dīr ad aliquā puellā scribere uoluerimus: illā potissimū i partes quatuor diuidemus. In quāq; prima beniuolentiā captabimus ab ea persona: ad quā scribimus: laudātes ipsā triplici laude: primo scilicet a uirtute uel morali uel litterali: si litteris fuerit ibuta: scdo a genere si fuerit generosa: uel a fortuna & diuitiis: si ex humili genere nata fuerit: tertio a pulchritudine: quā maiore habet cōmēdationē & efficaciam i amore. In secūda uero beniuolentiā captabimus a persona nostra: demonstrātes primo sine aliqua arrogantiā: cōditionē nostrā: ppter quā etiā ipsa puella icitet ad amorē nostrū: deinde ei: quātū honeste poterimus declarātes amorē & beniuolentiā: quā i ipsam afficiamur. In tertia aut rogabimus ipsā ut penitus uelit acquiescere p̄cibus nostris: & nos similr amare quēadmodū eā amamus: laudātes hūc amorē: & dicētes: ipsū esse rē potius diuinā: q; humanā: simulq; adducētes aliquod exēplū aliāq; puellā: quā in amore positā: foelicē uitā sūt cōsecutā. In q̄rta uero & ultima: adducemus ipsā puellā i timorē alicuius dāni: si noluerit talē amorē sequi: & si mul cōfirmabimus per exēpla aliq; foemiā: quā nolētes amori adhærere: crudeliter uitā finierūt: deducētes ipsā amicā nostrā i talē timorē: & cōclusiue iducētes ipsā ad amorē: ne aliqd mali ei cōtigat: cui etiā offeremus oēm operā nostrā: cū omni honestate ei paratā.

Propositio.

Scribat ad tyf bē pyramus: pro amoris sui declaratiōe: ut illā in amorē inducat.

Exemplum.

pars i

Nō sine causa effectū est suauissima Tyf bē: ut omnes in te populi nostri cōiūctos oculos habeāt: te amēt: te mirent: te obseruēt. Cū enim ex una parte cōsiderāt duplicē illā uirtutē tuā: quā te semp adeo illustrauit: ut nullus sit: qui prætiorē doctrinā p̄fiteat: nec suauiores morū institutiōes prae se ferat. Cū diuitias

scūdāq; semper ac facillē fortunā admirātur: quæ tibi & generis nobilitatē: &
 nobilitatis ornamēta subiecit. Ex altera subito parte occurrit singularis illa &
 diuina potius q̃ humana formositas quæ te merito nō in hoc seculo natā: sed
 de cælo prolapsā testat̃. Cōspiciūt enī faciē illā tuā serenissimā: quæ etiā nu-
 bilosū posset illustrare cælū. Cōspiciūt sidereos illos oculos tuos: qui oēm pe-
 nitus itūedo possūt amouere dolorē: ac luctuosos animos in summū gaudiū
 traducere. Cōspiciūt deniq; cādida colla: paruos lapillos facile superātia: mirat̃
 castigatā frōtē: purpureū iuuetæ lumē: flauos crines: oīaq; penitus mēbra de-
 cora: quæ cōspiciēdo: nō possūt nō laudare: laudādo nō amare: amādo deniq;
 nō obseruare. Hinc ego iter ceteros æquales meos satis fortunatus adolescēs: 2
 & fortasse etiā fortunatissimus futurus: si amorē tuū cōseq̃ meritis fuero: cū
 tales cōditiones tuas animo cōplector: nō solū ad te amādā: colēdā: & obseruā
 dā ipellor: sed pro te etiā emori cogor: nec uigilās nec dormiēs q̃scere possū:
 ita ut cū ex una parte me socii foelicē appellēt: quia cū satis honesta uirtute: nō
 mediocris quoq; accessit & fortuna: Ego tamē potius me iſoelicē existimē: cū
 tibi placere nō possim: i qua solū oēs spes meas cōstitutas esse uolui. Verte igr̃ 3
 aliquātulū benignissimos i me ocellos tuos uirgo pudicissima: & hūc tibi ser-
 uulū ab iēute ætate dicatū piētissima suscipias: nō enī humana res sed diuina
 potius ē amor: nec tibi parū uideat̃ amorī parere: cui nō solū humani p̃ncipes
 sed & diuī quoq; colla subiecere. Et caue ne fortasse amorē despiciēs: tui mali
 causa sis: memēto daphnes: memēto sirigis: quæq; altera phœbi: altera uero pa-
 nis amorē sp̃nēs crudelī uitā finiuerē. Tu aut̃ tales fugiens: penelopē imitare: q̃
 amoris sui cōstātīā uiro seruās foelicissimos dies uixit: mihiq; adhæreas quē
 tibi sēties i oībus q̃libētissime paratū: quæ ad honorē & pudiciā tuā facere ui-
 deāt: dū fuerit hæc mihi uita sup̃stes. Vale. ¶ Lamētatoriū genus. Caput VII.
 Amētatoriū genus ē illud: qđ fit p̃ alicuius mali n̄ri demōstratiōe:
 apud aliquē amicū: apud quē lamētātes speramus recipere cōsolatio-
 nē: & huius generis spēs sūt tres. una. s. p̃ iniuria: altera p̃ re pdita:
 tertia uero p̃ exilio. Lamentatoria.



Pro iniuria.

Pro exilio.

Pro re perditā.

Lamētatoria epistola pro iniuria suscepta: est illa: quæ ad aliquē amicū scribitur:
 apud quē lamētāmur de cōtumelia nobis illata: ut ipse sit iudex: uel forte re-
 mediū iueniat: cuius epistolæ talis est regula. Regula.

Si lamētatoria epistola pro iniuria suscepta ad aliquē amicū scribere uoluerimus
 a quo remediū speramus: illā i tres partes diuidemus. In quæq; prima beniuo-
 lētiā captābimus ab ea p̃sona: ad quā scribimus: cōmemorātes amicitia & be-
 niuolētiā nostrā p̃pter quā simus icitati de rebus nostris tā p̃speris q̃ aduersis
 ipsū facere certiorē: sperātes: qđ secūdū ueri amici officiū ipse existimabit for-
 tunā nostrā sibi eē cōem. In secūda uero beniuolētiā nobis cōstituemus a per-

sona aduersarii: deducendo ipsum quātum possumus in odium illius ad quē scribimus: & narrādo primo quāta & quot beneficia in ipsū itulerimus: & tamen recitando ipsius i gratitudinē erga nos, simulq; explicādo illā iniuriā: quā tali inimico fuerimus affecti. In tertia aut aut petemus auxiliū uel cōsiliū super tali re: ab ea persona ad quā scribimus: aut ipsā cōstituemus iudicē super i gratitudinē inimici nostri: qrendo ab ea responsionem cōsolatoriā: ut talē iniuriā æquo animo ferre possimus: simulq; offeremus illi omnem operam nostram q̄libentissime paratam.

Propositio.

Lamentetur Appius apud Cæsarem: q̄ a Cicerone fuerit iniuria affectus.

Exemplum.

pars 1

A mor & beniuolentia singularis: qua in me afficeris Cæsar amātissime: hoc potissimū tēpore: ad te ut scribā me ipellit: pro aliqua cōsolatōe captāda in his potissimū rebus: quibus aduersā mihi sentio esse fortunā: nā amici officium esse scio: ut tā in p̄speris q̄ aduersis: semp cōem iudicet esse casū. Cum igit diebus istis a Cicerone graui fuerim cōtumelia affectus: statui rē oēm ad te scribere: ut per lras tuas hūc dolorē aliquātulū leuare possis. Scis Cæsar charissime: q̄tum semper superioribus t̄pibus elaborauerim: ut huic nebuloni non solū honorē sed etiā utilitatē afferrem: cū præcipue me faciēte: ad præturā primū: deīde cū sūmo suoz ornamēto ad cōsulatū euectus fuerit. Sed neq; bonoz istoz me mor i gratus hō: nec boni iuri officiū sectatus: cū mihi esset causa forensis in cōtrouersia corā senatu populoq; romāo ut iniquitatē suā oībus aperiret: nō solū mihi operā suā negauit: quā solet oībus etiā ignotis ipartiri: sed acriter in me iuectus est pro aduersario meo dicens ita ut deducta re in p̄suasione: a causa penitus decideri. Hæc ego passus sum mi Cæsar: tanq̄ laboz meoz p̄mia: quos pro i gratissimo uiro isto dieq; noctuq; suscepi. Sed quia adhuc inest animus: ab ista sententia iniqua & iniusta appellare: hæc ideo ad te scripsi: ut præter litteraz tuaz cōsolationem quam expecto: ipsum etiam Ciceronem moneas: ut si mihi operam suam præstare non intendit: quāuis id facere debitus sit: mihi tamen nolit esse i pedimento: quod facile faciet si tibi id placere senferit: cui me totū tradō & dedō. Vale.

¶ Lamentatoria pro re peridita.

Lamentatoria epistola: pro re peridita: est illa quæ ad aliquem amicum scribitur: apud quem lamentari uolumus uel de amissione substantiæ: uel de amissione alicuius personæ quæ mortua sit: uel de perditione honoris aut dignitatis: cuius epistolæ talis est regula.

Regula.

Si lamentatoriā epistolā pro re amissa ad aliquem amicū scribere uoluerimus cui narrare itendimus uel amissionē substantiæ aut dignitatis nostræ ad hoc ut ab eo aliquod auxiliū recipiamus: uel perditionē alicuius personæ quæ fuerit extincta ut per litteras amici cōsolationē recipiamus: ipsam epistolā similiter in partes tres diuidemus. In quaz prima beniuolentiā captabimus ab ea persona ad quā scribimus: declarantes: q̄ propter amorem & beniuolentiam eius in

B

nos: uelimus ei narrare casū fortunæ nostræ: ut possimus ab ea uel auxilium:
uel cōsolationē recipere. In secūda exponemus aduersitatē nram quæ nobis ac
ciderit: deducēdo q̄tū possumus rē ipsā in cōmiserationē. In tertiā uero & ulti
ma: petemus uel auxiliū: uel cōsolationē rebus nris: dicētes nos multū sperare
in ipso amico: & rogātes: q̄ talis spes nō decipiat nos: simulq; offerentes eidem
amico oēm operā nram libēter accōmodatā. Propositio.

Lamentetur Cicero apud Seruium Sulpitium de morte Tulliae filiae suae. pars 1
Exemplum.

Vellem serui charissime: ut in tam acerbo ac graui casu: qui me diebus istis affli
xit: tu etiam iter ceteros amicos mihi affuisses: sum enim certissimus: q̄ non
solum æque doluisses: sed etiā in leuando dolore meo nō modicum p̄fuisse.
Quod quia locoꝝ ac tempoꝝ interuallo spediēte: effici non potuit: dabo ta
mē operā: ut saltē per litteras illud tibi significare possim: quod me diebus istis
male haber: in eo amore atq; beniuolentia nostra confidens: q̄ a teneris annis
una cū ætate creuit: q̄ sortem istam meam: ut bonum amicū decet tibi iudica
bis esse cōmunē. Scis serui amātissime: in hac rei publicæ nostræ oppressione: 2
quot & q̄tis calamitatibus fuerimus affecti: ita ut perbeatos illos existimare so
liti simus: qui sine aliquo magno malo: uitā cū morte cōmutauere: sed tamen
in oībus his miseris: unā tantū cōsolationē capiebā: quæ mihi relicta erat: filiae
scilicet meæ dulcissimæ cōfabulationē: quæ facile oēs a me curas penitus amo
uebat: sed nūc eo magis in lachrymis & luctu tabesco: quo crudelior in me fu
it iuida mors: quæ tali me oblectatiōe priuauit: mortua est spes mea: consola
tio mea: uita mea: in qua oēs alios mœrores facile deponebā: nec scio quā de
beā in hoc miserādo casu cōsolationē recipere: nisi ad te cōfugiā: qui oīum do
loꝝ meoꝝ leuamen existis. Hec igit ad te scribo: non tantum ut mecū doleas: 3
quod bonū amicū decet: sed ut per litteras studeas hūc dolorē meū si nō peni
tus tollere: aliquantulū saltē leuare: cum præcipue hoc a te solū expectem: qui
etiā ceteras calamitates meas tua soles prudentia remouere: cui ego me totū
trado & dedo. Vale.

C Lamentatoria pro exilio.

Lamentatoria epistola p̄ exilio est illa quæ ad aliquē amicū scribit̄: apud quē la
mētari uolumus de exilio nro: cuius epistolæ talis est regula. Regula.

Si lamentatoriā epistolā pro exilio ad aliquē amicū scribere uouerimus: a quo
speremus consequi aut auxilium in restitutione nostra: aut consiliū: uel conso
lationē: ipsam epistolā similiter in partes tres diuidemus. In quāꝝ prima eodē
modo beniuolentiam captabimus ab ea persona ad quam scribimus: demon
strantes q̄ maxime cōfidamus in amore ac beniuolentia sua: q̄ omnem istā
fortuuam existimabit sibi esse cōmunem. In secunda uero primum demon
strabimus beneficia quæ intulerimus in patriam: uel bonitatem nram: sine ar
rogantia: ut intelligat amicus: nō nostra culpa uenisse in exilium. Ostēdemus
deinde cuius culpa factum sit: ut tale exilium patiamur: deducendo rem oēm

in aliquos aduersarios: quos in odium conabimur adducere: demonstrantes eorum ingratitude & iniquitate. Demum ostendemus: nos in iusticia & æquitate confidere: quod aliquando etiam in patriam restituemur: fracta nequitia aduersariorum nostrorum. In tertia autem & ultima petemus illud auxilium: uel consilium: aut consolationem: quam petere intendimus: commendantes nosmet ipsos ipsi amico ad quem scribimus: cui etiam nos & omnia bona nostra quolibetissime offeremus.

Propositio.

Lamentef Cicero apud Lentulum de exilio suo: quod propter odium Clodii patitur.

Exemplum.

pars i

In omnibus calamitatibus meis semper solitus sum mihi Lentule ad amicos meos confugere: quorum uel opera uel consolatione subleuatus: possim aliquatulum respirare. Quod cum te non amicum mihi solum existimem: sed etiam amicissimum: qui semper utramque fortunam meam tibi iudicasti esse communem: statui per has ad te litteras: quid mihi diebus istis euenerit: scribere: ut consilio & opera tua adiutus: & consolatione & remedio etiam in tantis malis inueniam. Scis Lentule charissime: quantum semper pro reipublice dignitate seruanda elaborauerim: ita ut non opes solum libenter exposuerim: sed & sanguinem ipsum: dum ei possem aliquid utilitatis afferre: nec minus etiam ab ea sum adiutus: eleuatus conseruatus. Sed maliuorum nequitia: quæ nullum potest bonum sustinere me adeo impetiuit: ut quicquid in rempublicam contulerim: illud totum unico die perdidit. Insurrexit in me Clodius uir iniquissimus: qui licet multa a me quodam beneficia suscepit: ingratitude tamen cæcus meritorum oblitus: ut me penitus pessumdaret plurima est signum machinatus: quæ apud populum per contionem deducens: illisque deductis nefariis quibusdam testibus fidem faciens me miserum atque innocentem ciuem ex patria pepulit: quod me tanto dolore affecit: ut penitus uita mihi acerbam putem. Et perfecto dolori succubi cogerer: nisi hæc una spes me solaret: quia spero quandoque futurum: ut infragat malorum iniquitas: & ego a tantis tantem malis emergere possim. Quod ut facilius & citius eueniat: peto a te consilium: auxilium & operam tuam. potes mihi adeo opitulari: ut mihi nihil sit præterea requirendum: cui ego omnia mea bona: domum: familiam: meque imprimis ipsum commendo: trado & dedo. Vale.

¶ Consolatorium genus.

Caput. VIII.

Consolatorium genus est illud quod fit pro alicuius mali solamine: quod cum ab amico per litteras uel per nuntium intellexerimus: cupimus ipsum consolari: & huius generis species sunt tres. Una, si pro iniuria: altera pro re perditâ: tertia uero pro exilio.

Consolatoria.

Pro iniuria.

Pro exilio.

Pro re perditâ.

Consolatoria epistola per iniuriam suscepta est illa: quæ ad aliquem amicum scribitur: quem consolari uolumus per iniuriam: quam ab aliquo passus sit: deducens ipsum in uindictam uel remedii spem: & huius epistolæ talis est regula.

Regula.

B ii

Sicōsolatoriā epistolā pro iniuria suscepta: ad aliquem amicū scribere uolueri-
mus. quē cōsolari itendimus: pro ea iniuria qua fuerit ab aliquo affectus: ipsā i
partes tres diuidemus. In q̄z prima quā solet a nobis epitalis appellari decla-
rabimus q̄tū nobis molestū fuerit intellexisse iniuriā illā: qua iste amicus nō/
ster fuerit grauatus & simul declarabimus amorē & beniuolentiā: qua in illū
afficiamur: ppter quā simus coacti: ad oēm fortunā cōem existimandā. In secū-
da uero: quā a nobis catastrophe dicif demonstrabimus q̄ ppter hoc non sit
dolēdū: cū prācipue ipse fuerit offensus ab hoīe nullius p̄ci: & in hoc loco be-
niuolentiā captabimus a p̄sona aduersarii: deducēdo ipsū in odiū: & demōstrā-
do iniquitatē eius: & dicēdo q̄ huiuscemodi uiroꝝ iniuriā nō sint existimādā:
q̄ de facili postea superant: & simul demōstrabimus i hoc loco: q̄tū sit speran-
dum: q̄ fracta istius aduersarii neq̄tia: tandē ipse amicus: ad quē scribimus: sit
pristinā dignitatē consecuturus. In tertia aut̄ & ultima: conabimur ipsū amicū
cōsolari: p̄mittentes ei: operā nostrā nunq̄ defuturā: dum ipse possit omne di-
gnitatem suam uendicare.

Propositio.

Consoletur appium Cæsar: pro iniuria: qua fuit in senatu affectus a Cicerone.

Exemplum.

pars i

Accepi tuas litteras Appi charissime: quā mihi profecto tātā mœsticiā attulere:
quantā requirebat amor singularis: & beniuolentia illa qua ab in eunte ætate
in te affectus sum: ex iis enim itellexi: q̄ nequiter fueris a Cicerone impetitus:
ita ut in causā tua forensi: quā tibi erat cū aduersario corā senatu agēda: cōtra
omne iusticiam & æquitatē: uictoriam amiseris: quod cum primū sentirem:
nō poterā hoc mihi persuadere: quia semper intellexerā: te multa beneficia in
Ciceronē cōtulisse: ex quibus ipse tibi oīum iudicio debitus erat: undē non ca-
debat in alicuius opinionē: ut te offendere possēt. Sed postq̄ eius iniquitatē ex
tuis litteris percepi: nō potui non sum opere dolere: tuā præsertim causā: cuius
ego existimo oēm mihi fortunā esse cōem. Cū aut̄ considero eius: qui te offen-
dit malignitatem: quā illi potius: q̄ tibi: tandem & dedecori & damno futura
est: non mediocrem in hoc dolore capio consolationem: ille enim cum primū
tanta in te cognitus fuerit usus ingratitudine in omnium conspectu populo-
rum erit fabula nota: tu autem pro tua æquitate & iusticia: quā diu oppressa
esse nō potest: cū uictoria gloriosum triumphū acquires. Quē ut citius cōse-
q̄ti possis: dabo primū operā: ut in tuū si potero fauorē illū deducā. sin minus
fiet: nō tibi opibus. studio. fauore. mēte deniq̄ unq̄ deero: ut possis optatū tuū
q̄ foelicissime cōsequi. cui me etiā ipm totū trado. cōmendo. & dedō. Vale.

Consolatoria pro re perditā.

Consolatoria epistola pro re perditā est illa quā ad aliquē amicū scribit: quē cō-
solari uolumus aut pro amissione substantie: aut p̄ amissione alicuius p̄sonæ
quā mortua sit: uel pro perditione dignitatis. cuius epistolæ talis ē regula.

Regula.

Si cōsolatoriā epistolā pro re perditā: ad aliquē amicu scribere uoluerimus: quē substantiā suā amiserit: uel aliquam personā pdiderit: quā mortua sit: aut forte dignitatē suā propter maluolog: inuidiā amiserit illā similiter in tres partes diuidemus. In quāq; prima quā similiter epistasis appellatur: declarabimus q̄tum dolorē p̄fessi fuerimus: cum talē fortunā uel casū ipsius amici itellexerimus: quē n̄m propriū existimauimus propter amorē & beniuolentiā quā in ipsū afficimur: & in hoc loco conabimur ipsū dolorē augere q̄tū possumus. In secūda uero: quā silf catastrophæ est appellata: cōuerremus oēm orationē nostrā ad cōsolationē: ostēdēdo duas: tres: aut plures rōnes: p̄pter quas pbemus nō esse dolēdū: & sic cōcludemus ipsū amicu debere oēm mœsticiā relinquere: & cōsolationem ex hac re capere. In tertiā aut & ultima: conabimur deducere amicu ad quē scribimus in aliquā spem: q̄. somnia ista mala sint futura meliora: simulq; illi offeremus oēm operā n̄m q̄libentissime paratā: dum possumus ei esse cōsolationi & utilitati.

Propositio.

Console Seruius sulpitius Ciceronem: qui in luctu constitutus est: propter obitum Tullie filie suæ.

Exemplum.

Pars. i

I ngemui p̄tinus. M. Tulli: & dolore affectus lachrymas cōtinere nequi: cū primū ex lris tuis tristem de obitu filie tuæ nūcium accepi: cogit. n. me amicitia nostra: mutuaq; beniuolētia: quā a tenellis ānis cū ætate crescēs: iā me edocuit amicorū casus cōes existimare. Iā enim cogitatiōe cōcipere mihi uideor: cuiusmodi gladius paternā uiscera torqueat: quibus cogitatōibus imaturæ amissæ filie dīderiū cor laceret atq; uexet: unde efficiat: ut nihil tibi reliquū sit: nisi ut lachrymis & luctu tabescas. Sed quia nō semper mœrēdū est ac dolore succūbēdū perideatq; nulla relicta sit rō: quā molestiā ac mœrorē istū leuare possit: nō sum alienū arbitratus: si quid ad te scribere tentē: quādo corā loquēdi non dat copia: ut te in tā acerbō luctu uersantē: & præ dolorē minus uia rectā p̄spicientē & exhortari aliquantulū queā: & eo unde aberratum est: reducā. Quid quæso est: quod tātopere doleas: & mœrore afficiaris: filia tua mortua est: quia mortalis erat: ea lege in initio p̄creata: & genita: natura nāq; nata: natura quoq; extincta ē. Nō ergo mihi tibi uideri debet: si quod semel natū effloruit: rursum id ipsū defloruerit & inter mortuū sit. Dolorē itaq; tuū mitiga: & bonis rōnibus inixus aliena: ostēde te uigē: explica prudētiā tuā: uirtute nūc opus est. Sic itelligat ii: qui te nō uiderūt: te talē esse: quē nos: qui te nouimus predicamus. Vidimus. n. aliquādo secūdā te pulcherrime tulisse fortunā: fac quoq; itelligamus: aduersā te quoq; æque ferre posse: ne ex oibus uirtutibus hæc una tibi deesse uideas. Hæc ad te scripsi Marce Tulli: nō q̄ iis te egere existimare: noui enim modestiā & prudētiā tuā: sed feci cū officii mei grā: tū uero ut q̄ti te faciā: facile itelligere posses: cui etiā oēm operā meā offero: in oibus uotis tuis q̄libetissime

B iii

paratā dū tibi & tuis pdesse possim. Vale.

¶ Cōsolatoriā pro exilio.

Cōsolatoriā epistola p exilio: est illa: quæ ad aliquē amicū scribit: quem cōsolari uolumus: p exilio suo: in quo cōstitutus sit: ppter inimicorū maliuolentiā: cuius epistolæ talis est regula.

Regula.

Si cōsolatoriā epistolā pro exilio: ad aliquē amicū scribere uouerimus: quē cōsolari itendimus pro exilio suo: in quo cōstitutus sit ppter iniquitatem & odiū inimicorū suorū: illā similiter in tres partes diuidemus. In quāq; prima: quæ similiter epitalis appellat: declarabimus: q̄tū dolorē receperimus cū primū itellexerimus talē fortunā ipsius amici: ad quem scribimus: quā silf dicemus existimare nobis esse cōem: ppter amorē & beniuolentiā: qua in ipsum amicū sumus affecti. In secunda. uero captabimus primū beniuolentiā ab ea persona: ad quā scribimus: laudātes ipsā ab omni pbitate & uirtute: deīde captabimus beniuolentiā a persona aduersariorū: deducendo ipsos in odiū & declarādo quāliter iste amicus noster nō ppter suā culpā: sed tātū ppter inimicorū inuidiā sit a sua patria depulsus. In tertia aut ipsū amicū deducemus in specie: q; sit aliquādo in patriā restituendus: & ad hoc pollicebimur ei operā nām minime defuturā: sed cum oībus uiribus nris elaboraturos: ut possimus ei prodesse & utilitatem asferre.

Propositio.

Consoletur Ciceronem lentulus pro exilio suo: quod propter Clodii odium & maliuolentiam patitur.

Exemplum

pars i

Nō possem tibi per litteras exponere Cicero: q̄tū doloris: q̄tūq; mœsticiæ suscepim: cum primū ex tuis litteris itellexi: te ppter odiū & maliuolentiā iniquissimī clodii ex dulcissima patria pulsum fuisse: nō enim solū intestino crucior dolore ex hoc acerbissimo casu tuo: sed uix me a lachrymis cōtineo: quotiens in eā cogitationē uenio: ut te illa potissimū patriā extorré sentiā: pro qua etiā propriū sanguinē sapissime exponere nō dubitasti: quod me is amor facere cogit: quo in te maxime affectus sum. Et pfecto uix possem mœrorē istū sedare: nisi prius inocētiā tuā excogitarē: qui omnibus semper humanus: omnibus benignus: nullū unq; laborē recusasti: quē tam ad publicā: q̄ priuatā utilitatē spectare sentires: sed potius pro uirili tua semper isudās: ut omnibus pdessem nihil unq; nō laudabile peregisti: & tamen maliuoli nebulonis inuidia ad hāc calamitatē solū deueneris: & nō tua culpa: qui cū inter omnes scelestos uiros scelestissimus existimes: quāuis hoc nūc ī te factiose cōsecutus fuerit: nō tamē diu scelus suū poterit tueri. Euigila igit aliquātulū ab isto tuo mœrore. & spera: hāc aliquando fore meliora: quæ futura esse breui quidē tēporis spacio cognosces: ut infracto impetu leuissimi hominis: tuā pristinā dignitatē cōsequaris: quod ut facilius obtineas: ego tibi omnem operā meam: studium: fauorem: mentem deniq; omnem polliceor: ut quod tibi honori & usui esse cognoscā: pro te exequi contendam. Vale.

C Expositiuum genus.

Caput IX.



Xpositiuū genus est illud quod fit: quotienscūq; ad aliquē amicū nostrū scribētes aliquid exponere uolumus: quod ipsum lateat: & huius generis spēs sunt tres: Vna scilicet testimonii: altera historiae: tertia uero notitiæ.

Expositiua.

Testimonii. Historiæ. Notitiæ.

Expositiua epistola testimonii est illa quæ ad aliquē amicū scribit: apud quem uel in loco publico: uel priuato uolumus super aliquo negotio testimoniu ex ponere. Cuius epistolæ talis est regula.

Regula.

Si expositiuā epistolā testimonii ad aliquē amicū scribere uoluerimus: aut p te stimonio publico: aut priuato sup aliq causa reddēdo: illā in partes tres potissi mū diuidemus. In quæ: prima beniuolētiā captabimus a psona nra: declarā tes q; tā ppter fauorē iusticiæ & æquitatis: quā nolumus aliquo pacto oppri mi ppter ignorātiā ueritatis: q; etiā propter amorē & beniuolētiā: q; afficimur i ipm amicū: ad quē scribimus: aut pro quo scribimus: uolumus declarare uegē testimoniu sup ea re: sup qua fuerimus reqsiti. In secūda uero breuiter: diluci de: & accōmodate explicabimus ipm testimoū nrm: nihil aberrādo: si possu mus: a ueritate. & tamē i ipsa ueritate dicēda: ubi erūt loca magis faciētia ad fa uorē amici nri: tūc i ipis maxime p̄sistemus: & plusq; i aliis ad hoc ut amico p desse possimus. In tertia aut & ultima dicemus ea uera eē quæ scripserimus: simulq; i hoc loco offeremus oēm operā nram: uel psonæ publicæ: uel priua tæ q; hoc a nobis testioniū petiuerit: dūmō possimus ipi rē gratā & utilē facere

Propositio.

Exponat Cicero testimoniu apud cēsores cōtra Clodiū: q; die uiolatoꝝ sacroꝝ in urbe fuerit.

Exemplum.

Pars

Requisitus a uobis iudices: qd sup ea cōtrouersia sentiā: quæ iter dignissimū ma tronæ ordinē: & Appiū Clodiū uersat: de uiolatis bonæ deæ sacris: an ne ipse eo die in ciuitate fuerit: quo sacra dicunt eē uiolata: an potius abfuerit: licet hæc mea semp cōditio fuerit: ut neminē unq; offēdere uolueri: ne tamē æqtas ipsa atq; iusticia: quā semp amaui: & p q; etiā emori possum: ueritatis abscoſio ne ledat: oia uobis uerissima fatebor. quæ ad huiusmodi causæ dilucidatio nē attinere uidēt. Petitis a me iudices. uobis significē. fuerit ne nudius tertius i urbe Clodius. quo potissimū die Bonæ deæ sacra uiolata eē ferūs. Ego ut ue rū fatear: Clodiū uidi mæ totū apd̄ duū uiros agere: d̄mū ab octaua hora apd̄ Pōpeum coenasse. Postea uero p torū q̄si diē circa Cæsaris ædes uagātē ispexi. postremo ad horā noctis tertiā cursu rapido se domū conferentē: qua uero ex causa illud non ausim affirmare. Hæc sunt quæ a me scire cupiebatis: & quæ ego uobis ueraci sermōe ptuleri: nā potius uellē mortē oppetere q; ueritatē iu sticiāq; lædere. Si qd præterea ē qd ex me uobis cognoscatis gratissimū futuꝝ. iubete. ecce me ad oia uota ura q̄libētissime paratū. Valete.

Expositiua historiæ.

B iiii

Expositiua epistola historiae est illa: quae ad aliquem amicum scribitur: pro admonitione alicuius rei gestae: de qua uolumus ipsum certiore reddere: cuius epistolae talis est regula,

Regula.

Si expositiua epistola historiae ad aliquem amicum scribere uoluerimus: quae uolumus certiore reddere de aliqua re gesta: & noua: illam similiter in tres partes diuidemus. In qua prima beniuolentiam captabimus a persona nostra: declarantes: quantum sumus inclinati ad scribendum ipsi amico de rebus nouis: quae uel in re publica uel in ciuitate accidunt: cum maxime intelligamus ipsum esse percupidum harum rerum intelligendarum: & praecipue cum hoc sit boni ciuis officium: ut uelit saepius admoneri de rebus illis: quae in re publica uel in ciuitate accidunt. In secunda uero breuiter dilucideque narrabimus rem ipsam: de qua uolumus ipsum amicum reddere certiore: aut si res illa sit publica de pace: uel bello: aut de rebus in senatu gestis: aut sit priuata de negotiis ad alterum nostrum pertinentibus: uel de salute & euentu rerum nostrarum: put nobis uidebitur esse scribendum circa nouitatem & uicissitudinem rerum ac temporum. In tertia autem dicemus: haec fuisse quae ad ipsum amicum scribenda esse uidebantur: & in hoc loco offeremus eidem amico non praetermittere laborem aliquem in scribendo de reliquis rebus quae post hac euenient dummodo possimus ipsi rem gratam facere. Cui etiam offeremus operam nostram in omnibus accommodatam.

Propositio.

Exponat Antonius bruto: bellum idictum parthis cui praefectus sit designatus Cicero.

Exemplum.

pars 1

Scio Brute charissime: quam cupidus sis res istas intelligendi: quae hac in re publica nostrae runtur: cuius cum optimum membrum te esse cognoscas non potes ab ipsa diu abesse: quod si fortasse etiam tibi ab esse contigat: non poterit cor tuum aliquo pacto conuiescere: nisi per amicorum tuorum litteras crebro certior fias de eius statu: quod cum ego sic esse intelligam: ut tibi gratificarer: cui in praecipua quadam dilectione coniunctus sum: deliberaui id ad te scribere: quod potissimum diebus istis euenit. Dum enim in senatu pulcherrime starem: redditae sunt ex anthiochia litterae: quibus significabatur: parthos in agrum ciliicum incursionem fecisse: omniaque indies penitus deuastare: quod cum intellexisset: senatus subito decreuit: ut singuli senatus rogarentur: esset ne bellum parthis inducendum: an potius cum eis pacem ieiundam: quia non sine magno reipublicae dispendio uidebatur illis posse obsistere: super qua re cum multae uariaeque essent patrum sententiae: tandem deliberatum est: ut parthis bellum indicere: eoque rei quae nemo uidebatur: nec sapientia grauior: nec fide maior: qui tantam posset praesentiam sustinere: Marcus cicero praefectus est: iamque exercitus: arma comestus decretus. Unde expectamus: infra paucos dies: eupatorem ipsum ex urbe ad expeditionem suam praefectum. Tu iterum deos exora: ut his faueat iceptis: quo res publica nostra non solum seruetur sed etiam mirifice augeatur. Haec sunt quae diebus istis hoc in senatu gesta sunt de quibus te putaui certiore faciendum. Si quid praeterea acciderit: quod sit notatorem dignum: faciam te de omnibus sapientissime certiore: cui etiam omnem operam meam offero: in omnibus tuis operantibus quolibetissimè.

me paratā. Vale.

¶ Expositiua notitiæ.

Expositiua epistola notitiæ est illa: quæ ad aliquem amicū scribit: quem certior rem reddere uolumus de cōditione alicuius personæ: quā ipse scire desiderat: cuius epistolæ talis est regula.

Regula.

Si expositiua epistolā notitiæ ad aliquē amicū scribere uouerimus: cui cupimus declarare cōditionē alicuius psonæ: quā ipse scire desiderat: illā sibi i tres partes diuidemus. In q̄q; prima beniuolentiā captabimus ab ea psona: ad quā scribi mus: declarātes q̄ ex quo ex lris eius itellexerimus: ipsū scire desiderare cōdi tionē talis uiri: fuerimus ualde diligentes in ea pquirenda: & q̄ tandē itellexeri mus oīa quæcūq; circa negociū istud erāt itelligēda. In secūda uero breuiter & dilucide declarabimus ea: quæ scribere itēdimus: aperiētes particulariter oēm cōditionē illius uiri uel etiā illius rei: cuius ipse amicus ad quē scribimus noti tiā hñe uoluerit. Quod si forte de nobis ipsis alicui notitiā dare uouerimus: p̄ termissa prima parte. capiemus beniuolentiā a nobis ipsis nos excusādo: si aliqd de nobis dixerimus: quod tamē dicemus facere nō ex arrogātiā: sed solū ut p sonā ignorā illi aperiāmus: qui eā scire desiderat: & tunc q̄to modestius poterimus: conditionē n̄fam narrābimus: ut ab amico noscamur. In tertia autē dice mus: hāc fuisse: quæ de tali uiro uel tali re intelligere potuerimus: & q̄ si alia p ipso amico facere possumus: parati sumus ad oīa eius oprata: cui etiā offere mus operā n̄ram: in oībus libentissime paratā.

Propositio.

Exponat Cicero Cæsari conditionem appollonii rhodii: oratoris: cuius ipse no titiam habere cupit.

Exemplum.

pars. i

Nihil est tā arduū tāq; difficile mi Cæsar quin illud libētissima frōte subire: ut ti bi rem gratā facerē: quia sic me cogit amor singularis & eximius: quo in te affe ctus sum: sicq; me cogūt maxima præclarissimaq; beneficia tua: quibus & an tea semper me cumulasti: & idies cumulare nō desinis. Petis a me ut omni dili gētia exploratā apollonii rhodii cōditionē ad te scribā: feci id sedulo: teq; de his quæ scire cupis: certiorē reddo. Est. n. is apollonius: quē tu scire desideras: uir oīum iudicio singularis: qui nō tātū in oratoria facultate: quā ipse manifestissi me p̄fitef: sed etiā in philosophia nō mediocre sibi nomē cōparauit: ex rhodo nāq; cū p̄ximis diebus istis in hoc atheniēse gymnasiū cōmigrauerit: quia ne minē reperiuit: qui rhetorica istituta diligēter enodaret. a philosophia ad istā pedestrē orationē se cōuertit: in qua tantā p̄fecto studentibus utilitatē adiecit: ut uidere facile uidear: iteq; palladē ex cerebro iouis natā: i hāc urbē descēdisse. Plura de hoc hoīe ad te scribere possem: sed ex aliis etiā plura itelligere poteris. 3 Hoc unū addo: q̄ si talem oratorē in urbē euocaueris. nō priuatā solū: sed pu blicā etiā utilitati non parā cōsules. Si quid est præterea quod me tibi obsequi cupis: iubeas: ecce me ad oīa penitus uota tua libētissime paratū. Vale.

¶ Gratulatorium genus.

Caput X.



Ratulatoriū genus est illud: quod fit: quotienscūq; ad aliquē amicum nrm scribentes: uolumus illi gratulari: pro aliquo suo bono cōsecuto: & huius generis spēs sunt duæ: una p fortuna: altera ue ro p salute.

Gratulatoria

Pro fortuna

Pro salute

Gratulatoria epistola pro fortuna: est illa: quæ ad aliquem amicum scribitur: cui uolumus gratulari: pro aliqua dignitate uel prosperitate consecuta: cuius epistolæ talis est regula.

Regula.

Si gratulatoriā epistolā p fortuna ad aliquē amicū scribere uoluerimus: cui uolumus cōgratulari: uel p aliq dignitate cōsecuta: uel p aliquo gaudio seu læticia: quā ipse psp̄era fortuna fuerit affecutus: illā i tres partes diuidemus. In q̄z prima beniuolentiā captabimus ab ea persona: ad quā scribimus: ipsā sūmope re laudātes: & ostendentes: q; meritis & uirtute sua fuerit consecuta talem dignitatē: uel psp̄eritatē. In secūda uero demōstrabimus q̄tum hoc nobis fuerit gratū: beniuolentiā captātes a persona nostra: & declarātes: ppter amorē & beniuolentiā: qua in talē personā afficimur: nos fortunā istā ppriā existimare. In tertia aut deū rogabimus: ut hæc dignitas siue foelicitas sit illi perpetuæ laudi ac utilitati futura: simulq; in hoc loco offeremus illi oēm operā nram q̄libentissime accōmodatā: dūmodo possimus: circa hæc dignitatē suā: ei aliquid utilitatis asserre.

Propositio.

Congratuleſ curioni Cicero: pro tribunitia potestate: quā merito cōsecutus est

Exemplum.

pars

Nescio: mihi potius: an tibi gratuler Curio p tribunitia ista ptate tua: quā nuper uirtutibus tuis præclarissimisque mox iſtitutis cōparaſti: tibi. n. nō mediocere uideo gloriā accessisse: cui tātū honoris gradū: iuuenili pſerti hac i ætate tua ascēdere licuit: ut non minus oīum de te opinionē superaueris q̄ æquaueris: nec id qdē i merito: tātā nāq; tibi apud oēs exiſtimationē cōcitaſti ut laus tua nō obſcuro nec uario sermone: sed & clarissima: & una oīum uoce p̄diceſ. Mihi aut nō pagē decoris & ornāmēti adiūxiſti: cui tali ſtēmate decoratū liceat amicum h̄re: q; & suo splendore hāc nō solū amicitia illustrare possit: ueq; ei maximo sit futurus emolumento. Tibi igit tuæq; uirtuti gratulor: p hac dignitate tua: tā optima q̄ benemerita: quā licet nunq; ambitioſe quæſiueris: utriusq; tamē uirtutis tuæ splendore ſemp pmereri ſtudiuiſti: mihi uero gaudeo cui tātū laudis acceſſerit: nec id qdē iniuria: oīa. n. ſunt amicorū (ut aiūt) coīa: quorū etiā animi adeo dicunt eſſe cōiūcti: ut unus idēq; spūs duo corpora regat: ac idē sit i duobus ſenſus eadēq; uolūtas. Dii quoq; te fauſtū foeliceq; cōſeruēt: quorū arbitrio oīa gubernant: ac ad meliora ſemp dignioraq; ut meritis es: te puehant ut & tibi & tuis gloriā i mortale acgras: & reip. tādē bonus ac honeſtus ciuis euadas: quācum diu foeliciſſime gubernaueris: in eius tandē ſinu fauſtiſſime quieſcas.

Gratulatoria pro salute.

Gratulatoria epistola p salute: est illa: quæ ad aliquē amicū scribit: cui uolumus gratulari: aut pro salute: post ægritudinē cōsecuta: aut quia ex aliquo loco saluus redierit: cuius epistolæ talis est regula.

Regula.

Si gratulatoriā epistolā pro salute ad aliquē amicū scribere uoluerimus: illam similitur in partes tres diuidemus. In quæ prima beniuolentiā captabimus a persona nostra: declarātes: quantū prius de amici ægritudine doluerimus: uel de eius salute dubii fuerimus: si a nobis fuerit separatus. In secunda uero declarabimus: quanto gaudio affecti fuerimus: cū de eius salute: uel incolumi reuersione intellexerimus: & tunc ei de tali salute congratulabimur: deum rogātes: q̄ hanc prius incolumitatē suam diu seruet. deinde ipsum deinceps ab omni malo tueatur. In tertia aut offeremus eidem amico omnem operam nostrā: ut in aliis fieri consuevit.

Propositio.

Congratuletur Eustachius andronico: pro salutis suæ pristinæ instauratione.

Exemplum.

pars i

Quanto dolore affectus fuerim diebus istis: Eustachi charissime: cum primū ex amicorū meorū litteris intellexissem: te in grauem quempiam morbum incidisse: per litteras quidem tibi significare non possem. Existimaui profecto hāc mihi ægritudinem tuam: esse cōmunem: pro eo amore ac beniuolentiā: quā in te sum opere affectus sum. Sed quāto maior fuit exacta mœsticia: tanto maior nunc læticia successit: cū intellexerim: te iam dei optimi bonitate iuuāte: in pristinam salutem fuisse restitutum. Gratulor igitur tibi prius pro ista incolumitate tua instaurata: deumq; exoro. ut diu te saluum seruet atq; superstem: ut nos omnes amici tui cupimus & peroptamus: qui tuo amore adeo deuincti sumus: ut nunq̄ possimus ab eo auelli. Nos quoq; scias: diuina fauente pietate: saluos omnes esse atq; incolumes: & omnibus uotis tuis q̄libentissime paratos: dum tibi possimus esse & honori & utilitati q̄maximæ. Vale.

3



Exhortatiuum genus.

Caput. XI.

Exhortatiuū genus est illud: quod fit: quotienscūq; personā aliquā ad aliquid peragendum uolumus cohortari: & huius generis species sunt duæ. Vna scilicet ad lætitiā: altera uero ad dolorem.

Exhortatoria

Ad dolorem

Ad lætitiā.

Exhortatiua epistola ad lætitiā est illa quæ scribitur ad amicū: quē exhortari uolumus ad aliquid peragendū: quod illi in gaudiū honorē: & utilitatē futurū sit. Cuius epistolæ talis est regula.

Regula.

Si exhortatiuā epistolā ad lætitiā ad aliquē amicū scribere uoluerimus: quē cohortari uolumus: uel ad uirtutes capeffēdas: uel ad gaudiū p aliq re suscipiendū siue ad aliqd aliud pagendū: qd i eius utilitatem redūdet: illā i ptes qnq; diuidemus. In q̄x prima beniuolentiā captabimus ab ipsa re: declarātes: q̄tū ipsi amico: ad quem scribimus: sit futura utilis res ipsa: ad quā ipsū exhortari studemus

In secūda uero beniuolētiā similiter capiamus a re ipsā: laudātes ipsam ab honestate & iusticia: & demonstrātes ipsam æq̃ssimā esse: & quocūq; p̃batissimo uiro dignā: ad hoc ut ipse amicus facilius incitet ad id faciendū: ad quod ipsū cohortamur: si senserit aliquid inde sibi honoris p̃fecturę. In tertia autē demonstrātes rem ipsam esse possibilē & facile ad peragendū: quia naturalē quāto res est facilior: tāto libentius a nobis suscipitur: cū natura nostra a labore procliuius sit ad libidinē & uoluptatē. In quarta uero ostendemus huiusce rei necessitatē: dicētes q̃ necessario amicū ip̃m oporteat tale quid peragere: ne forte in aliquod damnum uel dedecus incideret. In ultima deniq; p̃ponemus quid uolumus ip̃m amicū facere: dātes ei modū rē ipsā peragēdi: & hæc p̃positio appellat: quæ tamen inter cæteras partes est ponenda: ubi magis ad propositum facere uideatur.

Propositio.

Exhortetur Fabius Papyrium prætexitatum: ingenuum adolescentem: ad uirtutes capefcendas.

Exemplum.

pars

Nihil unq̃ fuit papyri charissime: quod tā publicis q̃ priuatis rebus maiori unq̃ emolumento fuisse legamus: q̃ ea potissimū uirtus: quæ nō solum priuatas domos: uerę & publica quoq; imperia regere: gubernare: atq; imprimis augere solita est: hinc & atheniēses doctissimos uiros rē suā publicā merito inter cæteras prætātissimā reddidisse cōperimus. Nec minus quidē clarissimorū uirorū prudētia: sapiētissimorūq; cōsilio rhomanā scimus remp. cōseruatam atq; mirifice ampliātā. Pretereo eiusedē uirtutis splēdorē: quo quisq; potissimū ei familiaris nō minimū quidē honestatus est: est. n. tāta uirtutis gratia: tāta gloria & auctoritas: ut facile ex ignobili quēquā nobile: ex mortali immortalē reddere possit. Ad hāc igitur uirtutis laudē: pro singulari in te beniuolentia mea: his meis litteris te incitare disposui: nō q̃ ad illā te tua spōte satis incitatū esse diffidā: sed ut amorē in te meū apud te testificatū relinquā. Nec profecto tibi ad uirtutē capefcendā difficilis additus pater: hanc enī tibi facillime cōparabis si hoc statueris: quāq; laudū gloriā adamaris: quibus artibus he laudes cōparātur: in iis potissimū esse laborandū. Hæc uides quanto tibi hac maxime tēpestate necessaria sint: cū cadēti reip. tali sit opus defensore: qui omni uirtute ualatus: eam in pristinū statū: ueteremq; libertatē merito sit uēdicaturus. Vale.

¶ Exhortatiua ad dolorem.

Exhortatiua epistola ad dolorē: est illa: quæ scribitur ad aliquē amicū: quem exhortari uolumus ad lachrymas & mœrorē: pro aliqua fortuna aduersa: uel publica: uel priuata: & huius epistolæ talis est regula.

Regula.

Si exhortatiuā epistolā ad dolorē ad aliquem amicū scribere uoluerimus: quē ad lachrymas uel luctū icitare uolumus: pro aliquo casu aduerso q̃ nobis uel amicis priuate acciderit: uel publice ēt euenerit: illā i p̃tes q̃tuor diuidemus. In q̃q; prima beniuolentiā captabimus ab ipsa re: demonstrātes q̃tū sit iustū & honestū: aut p̃ amicorū aduersitatibus: aut p̃ publicōmoditatibus dolere: cū

præcipue huiuscemodi calamitates debeamus cōmunes existimare. In secunda uero narrabimus casum ipsum: propter quē uolumus ipsum amicū ad dolorem cōmouere. In tertia autē: cū uerbis accommodatis: exhortabimur ipsū ad dolorem: p tali resuscipiendū. In quarta uero & ultima demonstrabimus: q̄tū sit necessariū. in huiuscemodi calamitatibus dolere: ut post dolorem succedat cogitatio & cura cōsulēdi: ipsis rebus afflictis pmittētes etiā nos operā nrām: i oibus fore paratā: dūmō possimus aliquid pdesse.

Propositio.

Exhortet placū Cicero: ad dolorem capiendū pro reip. romane oppressione.

Exemplum.

pars i

Cum iure tā diuino q̄ humano cogente: post pientissimū in deos obsequiū: quicquid in nobis est: illud totum patriæ reip. publicæ debeat: pro cuius non solū prosperitatibus lætari: in cōmoditatibusq; lugere debemus: sed pro qua etiam sanguinē effundere: si opus est: debiti sumus: nō sū ab officio boni ciuis alienū arbitratus. si expositis calamitatibus nostris: te ad nobiscū lachrymandū icita uero. Scias plance charissime pristinā illā dignitatē & auctoritatē nostram: qua mirifice hoc in senatu pollebamus: Cæsaris nunc iniquitate penitus esse sublatam: qui monarchiam īperii consecutus: non solum patres ab urbe populi: sed nec alicui uiro bono libere amplius nomen reliquit. Quis igitur est tam ferreus ciuis: qui se a lachrymis continere possit: amissa nāq; dignitate nostra: quid reliquum nobis est: nisi ut in luctu & squalore iaceamus: stemus: ploramus ululamus tota die: teq; lachrymarū istarū etiam uolumus sociū habere. 2
neceffe enim est: ut gemitus augeant: lachrymæ. excrescant: ploratus crebrior fiat: hæc enim fortassis animorū quædā irritamēta fuerint: quæ diu iniuriā istā pati nequibunt. Quod si quis ad hanc laudabilē prouinciā animū adiecerit: non recuso laborem: sed potius ad omne capitis periculum subeundū: omnē operam meam: uitam deniq; ipsam libentissime paratam uoueo. Vale.

¶ Dissuasium genus.

Caput. XII.

Dissuasium genus est illud: quod sit quotiescūq; ad aliquem amicū scribimus: quem si uiderimus īclinatum ad aliquid paragendum. ab eo uolumus deducere: & huius generis species similiter sūt duæ: una scilicet a læticia. altera uero a dolore.

Dissuasua

A læticia

A dolore

Dissuasua epistola a læticia. est illa. quæ scribitur ad aliquē amicū. quem si uiderimus īclinatū ad aliquod rep̄hēsbile gaudiū. ipsū ab eo conabimur retrahere. & huius epistolæ talis est regula.

Regula.

Si dissuasua epistolā a læticia ad aliquē amicū scribere uoluerimus. cui dissuadere intēdimus. ne in aliquā indebitā lætitiā prorūpat. uel ad aliquid faciendū properet. quod ipse sibi bonū futurū existimet. illam similiter in partes quinque diuidemus. In quarum prima ostendemus rei ipsius inutilitatē si fecerit

eam:& omnibus medijs demōstrare conabimur ipsam omnino esse damno-
sam. In secunda uero aperiemus re ipsam esse penitus iniustā & inhonestā:&
minime uiro bono cōdecetē:ita ut per hęc media ipsum amicū nostrū idu-
camus ad hoc ut rem ipsam existimet nullo pacto esse faciendā. In tertia autē
pponemus quo pacto sit ab ipso amico peragendū:ut a tali re faciēda desistat
& simul rei ipsius modū aperiemus:quo debeat in ipsa re pcedere. In quarta
uero demōstrabimus quantū sit ipsi amico facile:a tali re faciēda desistere:ita
ut per hanc facilitatē citius inducat ad persuasione. In quinta uero & ultima
declaramus necessitatē ipsam: ppter quā sit coactus a tali lētitia desistere:si
mulq; ipsi amico offeremus omnem operam nostram:si uoluerit persuasio/
nibus nostris morem gerere.

Propositio.

Dissuadeat Curioni Cicero in lētitia prorūpere: quia Cēsar monarchiam ob-
tinuerit imperii.

Exemplum

Pars i

I nueterata fuit dignissimaq; uniuscuiusq; philosophātis opinio: Curio charis-
sime: nihil uiro bono inutilius esse: nihilue damnosius:q; de suæ reip. oppressi-
one gaudere: pro cuius cōseruatione: quāto quis maiore laudē ac gloriā conse-
quit: tanto maiore nota dignus efficit qui in eam aliquid attentare studuerit.
Adde præterea q; nihil unq; uiro digno inhonestius: nihilue turpius existima-
ri potest:q; in reip. suæ casibus lētitia pæseferre: pro qua si quis etiā pulcherri-
mum sanguinē exposuerit: nō modicā sibi gloriā & laudē cōparabit. Cū igit
intelligā te pro Cēsaris uictoria tantū gaudii suscepisse: ut uix te ab eius publi-
ca ostentatione continere possis: dolui certe: te in tantū dilapsū fuisse facinus:
ut etiam in malis tuæ patriæ gaudere possis. Proinde te hortor: ut ab ista lēti-
tia uana & turpi desistere uelis. Facile. n. tibi ē: omnē lētitia istā in lachrymas
uertere: cum præcipue optimus semper ciuis fueris existimatus: cuius officiū
est: illam pulcherrimā mortē ducere: quæ pro patria suscipit. Adde etiā q; in
tantis totq; reip. perturbationibus: tibi necesse est: nō solū ab hac animi hilari-
tate discedere: sed & perpetuas lachrymas periclitāti patriæ condonare. Vides
enim quanta etiā tibi sint mala in hac publica calamitate patiēda: nisi corde
& animo ingemiscens: cadentibus rebus mature cōsulueris. quod ut facias te
rogo:& ad id peragēdū omnē tibi operā meā paratā deuoueo. Vale.

Diffuasiua a dolore.

Dissuasiua epistola a dolore est illa quæ ad aliquē amicū scribit: quē si uideri-
mus inclinātū ad aliquē reprehensibilē dolorē: uel minime laudabilē: ipm ab
eo deducere conabimur. & huius epistolæ talis est regula.

Regula.

Si dissuasiuā epistolā a dolore ad aliquē amicū scribere uoluerimus: cui dissua-
dere intendimus: ne ppter aliquā causā in mœrorē deducat: quē ipse forte
inconsiderate suscipit: illam similiter in partes quinq; diuidemus. In quarū
prima declaramus quantū sit inutile uel dānosum ipsi amico nostro in tali
casu dolorē ostendere: cum præcipue hoc non sit uiri sapientis officiū ut in re

bus aduersis dolere debeat. In secunda uero demonstrabimus: ipsi amico non esse honestū uel laudabile: si propter ipsam rē doleat: & hic si uoluerimus: aliq̃ rōnem adducemus: propter quā pbemus turpe esse ipsi amico nostro: si in dolore diutius moret. In tertia autē conabimur omnibus mediis: quibus nobis possibile fuerit: ip̃m amicū a tali dolore deducere: & in gaudiū potius & cōsolationē iducere. In quarta uero demonstrabimus hoc facile esse si uoluerit amicus ad lētitiā se uertere: & ab ipso dolore discedere. In quinta uero & ultima ostendemus quantū sit ipsi amico: ad quem scribimus: necessarium: ut a tali mœsticia penitus discedat: adducendo aliquam rationem: quæ uideatur ad propositum facere. nam epistola ista est quasi similis epistolæ cōsolatoriæ: de qua superius mentionem fecimus. & simul etiam in hoc loco: si nobis uidebitur: offeremus ipsi amico omnem operam nostram: dum possimus ipsum a tali mœsticia uel dolore remouere: & in aliquod gaudium deducere.

Propositio.

Dissuadeat Marcō Antonio Brutus: in luctu tabescere propter Iulii Cæsaris interitum.

Exemplum.

Hoc est officium optimi cuiusq; ciuis Marce Antoni charissime: ut non solum rempublicam suam & bonum cōmune diligat: sed illud etiam pro uirili sua quærere: & quæsitum mirifice conseruare conetur. pro quo tutando etiam: si opus fuerit: q̃libentissime sanguinem ipsum effundere cupiat. quod qui facere neglexerit: uel acriter puniri debeat: & a senatu alienus censerī. Non. n. 2
laudabile est: imo turpissimum & detestādum facinus: pro priuato bono publicum & cōmune spernere: ac spernēdo destruere. imo & qui hoc facere præsumpserit: poenas luere decet: & nullum morte sua amicis luctum relinquere. Cum igitur propter Cæsaris internitionem uideā te in mœrore & luctu 3
constitutum: non possum non sūm opere mirari: cum præsertim te semper bonum probatissimumq; ciuem cognouerim: qui non solū de republica tua semper benemereri studuisti: sed omnes in eam crudelissime delinquētes: tāto persecutus es odio: ut tanq̃ in matrem tuā sauiētes fuissent: eos sic tibi inimicos existimaueris. Recipe igitur priorem animum tuum in patriam: & p 4
nequissimi tyranni nece noli tantopere cōmoueri: qui nullā uiris bonis libertatem relinquens: pulcherrimam reipublicæ faciem in turpissimam conuerterat. Facile nanq; est tibi uiro prudentissimo a dolore & luctu ad lētitiā potius & cōsolationem animum deducere: cum præcipue uideas tali occupatore extincto: pristinam iam sibi libertatē ipsam recuperasse. Cogita præterea quantum tibi hoc præsertim tempore: necessariū sit: ut relicto mœro reserenissimam patriæ tuæ faciem ostēdas: quæ tuis subsidiis fulta: possit aliquando ex tantis calamitatibus respirare. quod ut facilius facere possis: dabit 5
mus operam omnes nos amici tui: ut ī rebus omnibus nostra officia sint tibi q̃libentissime parata. Vale.



Inuectiuum genus.

Caput XIII.

Nuectiuum genus est illud quod fit quotienscūq; personā aliquā uel amicā uel inimicā repræhendere uolumus: pro aliquo crimine sceleris uel ignoratiæ. & huius generis spēs sunt duæ. Vna scilicet criminis. altera uero contentionis.

Inuectiua

Criminis

Contentionis.

Inuectiua epistola criminis est illa: quæ ad aliquā personā scribitur: aut amicā: aut inimicā: quā p aliquo scelere uel flagitio: siue remissē: siue excādescēter uolu-
mus accusare: cuius epistolæ talis est regula.

Regula

Si inuectiua epistolā criminis ad aliquā personam scribere uoluerimus: primo scire debemus: q; si persona ipsa ad quā scribimus: est nobis amica: remissā in unctione ut edum erit: & prius uerbis asperis accusandū: deinde in bona uerba desinendū. Si uero inimica fuerit persona: tūc in tres potissimū partes ipsam epistolā diuidemus. In quaz; prima beniuolentiā captabimus a persona no-
stra: declarātes q; ad talem inuentionē nō uolūtariē: sed coacte simus impulsī & q; sæpenumero a tali inimico laceffiti: ad ultimum usq; ppressi sumus: sed nūc amplius pati nō possumus: cū præcipue ipsius psonæ uitia in alicuius dā-
num uerterētur: si nō essēt accusata & castigata. In secūda uero rem ipsam re-
præhēdendā adducemus: simulq; rationes omnes: quæ ipsi inuentioni uide-
būt accomodata. In tertia uero: si amica erit nobis persona: ad benignū ali-
quē sermonē cōuertemur: ipsā monētes. ut a tali facinore desistat: quod si se-
cerit: omnē ei opam nostrā offeremus: q̄libentissime paratā. Si uero inimica
erit persona: beniuolentiā iteq; a nostra psona cōstituemus: dicētes: nos ampli-
us nōle in ipsum inimicū inuehi: ne potius ppter odiū id fecisse uideamur: q̄
ueritatē: sed q; i aliud tps cætera uolumus dicēda reseruare.

Propositio

Inuehatur Cicero in Luciū catilinā: qui in patriā repu. coniurare parat.

Exemplum.

Pars.

Nihil est Luci Catilina qd' me magis hac tēpestāte sollicitet & intolerabili pene
dolore cōficiat: q; q; & multoz; sermonibus & litteris intellexi: te scilicet in pa-
triam tuā: pro cuius deberes libertate libenter uitā effundere: cōiurationē pa-
rare. quod pfecto inter cætera uitia scelestaq; facinora tanto detestabilius est:
quanto bonū cōmune priuatō melius nobiliusq; censet. Vnde nisi me amor
sumus: quo in te afficior: mutuaq; beniuolētia nostra impelleret: potius mihi
tacendū q; ad te scribendū existimarem: uoluitamē hæc pauca ad te mittere:
ut quidnam potissimū hac in re senserim apud te testatū relinquere. Quis
furor: quæ insania: quæue potius dementiā te ad tātū scelus peragendū com-
mouere potest? Tunc patriæ filius: uel eiūs mēbz; scelestas audebīs in matrē
uel potius corpus tuū manus inferre: lugentesq; pueros: lachrymātes matro-
nas: luctuosos ciues: lugubrē senatū: destructā remp. deoq; pfanata poteris

cernere templa: & quibus queso oculis ista conspicias? Sed regiam inquires dī-
gnitatem quero: dominatum concupisco. Et quæ per deum immortalem po-
test esse dignitas: tali merito nomine decorāda: quis dominatus honestus: qui
reip. lachrymis: bonorumq; ciuium depopulatione paretur? Ille quidem iudi-
cio meo est honor existimandus: illa merito dignitas appellāda: quæ in remp.
collatis meritis acquiritur. Nihil est enim: quod maioris fructus gloriæq; esse
possit: nec quicq; ex omnibus rebus humanis est præclarius atq; præstātius: q̃
de rep. benemereri. Tu autem reip. oppressione immortalem tibi laudem pa-
rare speras: falleris (mihi crede) catilina: ac longe deciperis. Vide ne dū tibi im-
mortalitatem quæris uitam amittas: atq; exiguam hanc existimationem quā
tibi olim concitasti: scēdissimo nomine deturpes ac dehonestes. Repelle igitur;
a te iclāmentissimam uel potius nefariam mentem istam. ac reip. incumbas:
quæ teq; tuosq; dignis ac preciosis quidem possit muneribus dignitatibusq;
exornare ut omnibus gratus: omnibusq; iucundus existens: in dulcissimæ tan-
dem patriæ sinu susceptus: diu faustus foelixq; uiuere possis. quod si facere uo-
lueris: ut spero & opto: omnem tibi operam meam offero: in omnibus tuis op-
tatis q̃libentissime paratam. Vale.

¶ Inuectiua contentionis.

I Inuectiua epistola cōtentionis: est illa: quæ ad aliquā personā scribitur cuius igno-
rantia reprehēdere uolumus: super aliquo loco humano: super quo est nobis
cū ea contentio: cuius epistolæ talis est regula.

Regula.

S Inuectiuam epistolam contentionis ad aliquam personam scribere uolueri-
mus: cum qua nobis sit controuersia: super aliquo loco studioso uel humano
& ipsius in ea re ignorantiam reprehendere uel accusare curauerimus: illam in
partes tres similiter diuidemus. Et quāuis possimus ipam epistolam dirigere
ad eam personam: ad quam scribimus: melius tamen est q̃ ipsam mittamus
ad aliquem tertium: apud quem tanq̃ iudicem: res ista agatur. Sed utcunq; sit:
in prima parte epistolæ ostendemus sicut in superiori factum est: q̃ non sit
officium uel consuetudo nostra in tales controuersias uenire: cum potius sem-
per pacem & quietem amauerimus: & q̃ sæpenumero prouocati: ad ulti-
mum usq; simus perussi. Tamen dicemus: impræsentiarum tantā esse aduer-
sarii nostri insolentiam: quæ præcipue tendit ad honorem nostrum denigran-
dū: q̃ nullo pacto amplius tacere possimus: sed potius omnino uelimus rē istā
agere apud ipsam personam: ad quam scribimus: ut propter bonitatē & præ-
stantiam suam uelit super ea iudicium ferre. In secunda uero narrabimus bre-
uiter & dilucide rē ipsam: super qua est inter nos exorta controuersia: simulq;
recitabimus rationes nostras: ipsas confirmando: & per oppositū rationes ad-
uersarii confutabimus. In tertia autem dicemus multa etiā alia nobis dicen-
da esse: quæ tamen dicere nolumus: ne uideamur potius odio q̃ ueritate faci-
ente: eius ignorantiam accusare: rogabimusq; amicum nostrum: ut super his
rebus imperitiam aduersarii nostri iudicet: simulq; illi commēdabimus nos:

• & ei offeremus omnem operam nostram: in omnibus paratam.

Propositio.

I nuehat in batillū gelius: qui ipersonale uerbū dicit numeris & personis carere.

Exemplum

Nihil unq̃ a me magis alienum esse uolui: obseruandissime doctor: q̃ alienis de tractiōibus delectari: quæ profecto iniquum semper & maliuolum hominis animum præferunt: sed potius ab inimicis meis & æmulis sapissime laceffi- tus: ad ultimum usq̃ perpeffus sum: ne inquinatissimis & ipudentissimis eoge maledictis respondere conatus: aliquid in me simile esse ostēdere: quod me ad respondendum alliceret. Sed cum diebus istis uarias in me batillus contume- lias coniectare non cesset: quæ non solum ad litterariam cōtrouersiam: sed ad honoris quoq̃ mei offensionem pertinent: statui nō amplius silere: sed apud te iudicem peritissimum: huiusmodi controuersiam agere. Clamitat igno- rantissimus iste nebulo: uerbum impersonale numeris & personis carere: cū impersonale a personarū carentia præcipue dicatur: nec sibi aliquo pacto per- suadere potest impersonali uerbo numeros & personas accidere: quod licet mul- tis possem rationibus & auctoritatibus approbare: unam tamen potissimum adducam: quæ inter cæteras facilius existimatur. Certum enim est uerbo per- sonas & numeros accidere: accidentia autē non cōmnia sed propria sunt: uni- uscuiusque partis orationis: ita q̃ omnibus speciebus sub suo genere conten- tis conuenire debent: ut prisciano placuit: ergo numerus & persona etiam uer- bo impersonali accident: uel impersonale uerbum nō erit: sed cum imperso- nale uerbi species sit: relinquetur ipsum etiā numeros & personas habere. Nec obstat eius denominatio: q̃ scilicet a personarum carētia impersonale dicatur nam sicut mutæ dicūtur litteræ: non quia omnino uoce careant: sed q̃ ad simi- litudinem cæterarum litterarum sint tanq̃ mutæ: cum uocem minimam ha- beant: ita & impersonale dicitur: non q̃ sine personis sit sed quod ad similitu- dinem personalis: illas distinctas habentis: sit tanq̃ sine personis: cum eas confu- sas habeat. Plures quidem & alias possem huiusce ignorantissimi hominis in- eptias scribere: quas dedita opera prætermittere statui: ne illas carpēdo odio- se potius: q̃ ueridice id facere uiderer. Tu igitur super his rebus sententiam fe- res: qui latinis nostræ lumen existis: & me tibi commendatum habebis: cui ego omnem operam meam offero: in omnibus uotis tuis q̃libetissime ac commodatam. Vale.

Expurgatiuum genus.

Caput. XIII.



Expurgatiuum genus est illud: quod fit: quotiescūq̃ aliquid nobis obiectum expurgare uolumus: uel quum: circa rem aliquam: quæ nobis posset opponi: excusationem nostram exponere co- namur: & huius generis species similiter sūt duæ: una scilicet cri- minis: altera uero Contentionis.

Expurgatiua

Criminis

Contentionis

Expurgatiua epistola criminis est illa: quæ ad aliquam personam scribitur: amicam uel inimicam: a qua fuerimus aut remisse aut excandescer pro aliquo scelere uel flagitio accusati: cuius quidem epistolæ talis est regula.

Regula.

Si expurgatiuam epistolam criminis ad aliquam personam scribere uoluerimus: primo scire debemus quod ista epistola dupliciter fieri potest: uno scilicet modo remisse: & altero excandescer. Remisse scribitur hæc epistola: quando apud amicum nos uolumus excusare: pro aliquo crimine: cuius etiam ipse nos remisit se insinulauerit: & tunc hæc epistola potius excusatoria dicitur. Excandescer autem hæc epistola scribitur: quando aut apud inimicum nos defendere uolumus ab aliquo crimine obiecto: aut apud aliquam tertiam personam: quod uisus est. Sed quocumque modo fiat ipsa epistola: eam in tres potissimum partes diuidere solemus. In quarum prima: per aliquam rationabilem causam: aut ueram: aut saltem uerisimilem nos excusamus ab eo crimine: quod fuerit obiectum dicentes aut hoc non esse uerum: quod ab ipsa persona scribatur: aut per imprudentiam uel ignorantiam & non maliciose id fecisse: quod nobis uitio ascribitur. In secunda uero aut remisse aut excandescer: secundum epistolæ missæ naturam: ipsam personam: ad quam scribimus: uel tali uel alio uitio criminabimur: dicentes quod boni uiri officium est: antequam alios reprehendant: se ipsum inspicere: ne cæcus cæcum illudat. In tertia autem & ultima: si remissa fuerit epistola: promittimus amico nostro: in tale crimen amplius non esse lapsuros: si mulque cohortabimur eum: ne & ipse in talem culpam incidat cuius eum accusauerimus quia eodem illum crimine condemnabimus: cui etiam offeremus omnem operam nostram: in omnibus suis optatis merito paratam. Sed si excandescens fuerit epistola: cohortabimur personam illam: ad quam scribimus: ut deinceps a detractatione desistat: quia si quæ uult: dicere perrexerit: quæ non uult: fortasse audiet. Vel si ad tertiam personam scribatur epistola: possumus similiter inimicum admonere: ut a maledicendo se abstineat: deinde excusabimus nos: si contra uiri boni officium inimico detraxerimus: dicentes: quod hoc ex iniquitate non fecerimus: sed potius ut suis maledictis finem aliquando imponeremus.

Propositio.

Expurget se. L. catilina a coniurationis crimine: cuius fuerat a Cicerone insinulatus.

Exemplum.

pars. i

Ea semper fuit conditio mea patres conscripti: ut maliuolos penitus homines: alienæque famæ sæuissimos obrectatores abhorrerem: nihilque magis uiro bono detestabile existimarem: quam mordaci quodam liuore aliena carpere ac lacere: hacque tandiu in sententia permansi: quod a plerisque sæpenumero lacessitus: ad ultimum usque perpeius sum. Sed cum diebus istis ab inuidissimo huiusmodi rabula: omniumque bonorum inimicissimo: assiduus obrectationibus

C ii

•
prouocatus sim: dissimulaui quoad potui: ne si maledictis omnibus responde-
rem: in idem procacitatis uitium inciderem: quod impudentissimus iste scur-
ra non erubescit: cum tantū adhuc quotidianis me conuitiis suis lacerare nō
desistat: bona cum uestra uenia patres conscripti: in uocem tandem erumpe-
re statui: atq; uno (ut aiunt) labore: duas erumnas soluere: & maledictis scilicet
carnificis huius respondere: & eius uobis scelestissimam conditionem aperi-
re: quo manifestius scire possitis: quātum sit eius callidissimis dictis fidei adhi-
bendum. Exclamat bonorum omnium inuidissimus iste calumniator: catili-
nam bonum optimumq; ciuem in patriam coniurasse: quæ quondā non opi-
bus solum: sed & sanguine proprio a suis semper progenitoribus seruata est.
Exclamat inquilinus contra patricium: rem scilicet publicam suam: suam in-
q; cuius ab urbe condita ad hæc usq; tempora membrū semper extitit: destru-
ere conari: tanq̃ alter alteri inter se corporis artus rebelles essent. Huic ne sce-
ri patres conscripti credendum censetis: qui tanq̃ comperta foret hæc coniura-
tio in coniurationem inuehitur: qua quæso coniectura: quibus signis: quo ue-
mouente id percipere potuit: nisi fortasse suorum conscientia scelerum: quod
in se uidet delirus senex in aliis suspicetur: qui nullum unq̃ bonū ciuem ama-
re potuit: sed omnibus semper insensus: die noctuq; insidias parare contendit:
quo se omnibus uilissimus arpinas præferre possit. Videte quæso patres con-
scripti: quantum sit huic pessimo uiro fidei adhibendum: ut aliquantisper ad
eius scelestā facinora me conuertam. Nuper enim cum albis pedibus hanc se
in urbem contulisset: ac inani quadam eloquētia sua fretus: pauperrimorum
in se animos conuertisset: suis adeo eos illecebris spoliavit: ut nihil ipsis ampli-
us reliquum fecerit. Hinc ex inopia subito in maximas diuitias dolose excre-
uit: hinc domus: hinc agri: possessiones serui: clientes: quæ omnia tam cito sibi
parare non potuisset: nisi insidiis: quibus abūdat: pauperrimæ plebis bona sur-
ripuisset. Ex hac igitur scēdissima opulentia tāta superbia excreuit: ut patricio
quoq; ordini insensus: non illi solum molestus esse: uerum etiam eum pro ui-
ribus destruere conetur. Attingerem profecto reliqua nefanda huiusce nebu-
lonis facinora: & plurima quidem: nisi benignissimas aures uestras tali cōme-
moratione offendere dubitarem: uidi enim grauius auditorum animos offen-
dere: qui aliena flagitia aperte dixere: q̃ eos qui commiserunt: proinde ea dedita
opera subdicebo: uestrum tamen est: res istas æquo animo cognoscere: ac ciuē
uestrum ab huiusce rabulæ insidiis liberare.

¶ Expurgatiua contentionis.

E xpurgatiua epistola contentionis est illa: quæ ad aliquam personam scribitur:
a qua reprehensi fuerimus super aliquo loco humano: super quo fuerit inter
nos contentio: cuius epistolæ talis est regula.

Regula.

S i expurgatiuam epistolam contentionis ad aliquam personam scribere uolu-

erimus: a qua fuerimus reprehensi super aliquo loco: super quo inrer nos fuerit aliqua controuersia: Scire prius debemus: quod ut plurimum talis epistola scribitur ad aliquam tertiam personam: prout epistola superior: apud quā huiusmodi controuersia tractatur: sed nihilominus potest ad ipsam personam propriam dirigi: ad quam scribere intendimus. Sed utcunq; sit: epistola ista similiter in tres potissimū partes diuidetur. In quarum prima faciemus prius exordium: declarantes qua causa simus incitati ad respondendum illi: ad quem scribere uolumus: uel de quo loqui intendimus: & quod licet nō sit nostra consuetudo altercari: & præcipue cū hominibus malis & ignorātibz tamen ne tacendo uideamur consentire suis detractionibus: uoluerimus illi respondere. Et tunc adducemus rationes aduersarii nostri: quas ipse scripserit & illas confutabimus: prout melius poterimus. In secunda uero parte: ex opposito demonstrabimus aliquam ignorantiam aduersarii nostri: quæ omnibus sit manifesta: & tamen cum omni moderatione conabimur in ipsum inuehi: ostendentes eum penitus esse litterarum omnium uel rerum expertem. In ultima autem dicemus: quod licet plura essent de tali homine dicēda: quæ ipsius ignorantiam apperuisent: tamen uolumus ea omnia recitare: ne uideamur potius propter odium: q̄ propter rei ueritatem: in ipsum inuehi: simulq; dicemus nos uoluisse hunc amicum nostrum tanquam rerum istarum iudicem constituere: ut ipse intelligat: qua causa fuerimus ad scribendum incitati: cui etiam offeremus omnem operam nostram in omnibus eius amici uotis q̄ libentissime paratam & penitus accommodatam.

Propositio.

E xpurget se battillus ab ignorantia: cuius fuerat accusatus a gelio.

Exemplum.

A ccusatus a gelio sæpenumero ignorantia: doctor excellentissime: non solum super quibusdam humanis locis: in quibus iam per multos dies iuicem discēptauimus: sed fere super omnibus quæ doctum uirum intelligere decet: licet in gratis in hanc (ut ita dixerim) sanguinariam palestram descendam: nō possum tamē differre: quin respondeam: ne secundum publici mimographi sententiam: ueteres ferendo iniurias: nouas inuitem: & profecto nihil mihi gratius est q̄ coram excellentia tua huiusmodi controuersiam agitari: quæ & totius humanitatis & utriusq; uirtutis lauream consecuta est. Accusat me simplicissimus iste nebulosus quod uerbum impersonale dixerim numeris & personis deferere: tanquam rem falsam: & ab omni penitus ueritate semotam: nititurq; hoc prisciani auctoritate probare: dicentis ideo personas & numeros impersonali accidere: quia accidentia generalia debent esse omnibus suis speciebus. Cui licet respondere non deberem: tanquam ignaro: & rudissimo niro: tamē uolo ipsum liberalitatis meæ participem fieri: eiq; declarare: quod hactenus percipere non potuit. Accidentia duobus modis accipiuntur: scilicet proprie

& communiter: si propria dicimus esse accidentia uerbi: tunc uerum est q. oī
bus suis speciebus conuenire debent: & hoc modo uerbum impersonale nu
meros & personas habebit. Si uero communia tunc uerbum impersonale: ut
a personali distinguatur: numeris (ut ego existimo) & personis carebit. Hoc uo
lui ipsi condonasse munus. Sed in reliquis cum tali uiro silentiū potius: q. ora
tionem mihi statuo laudabiliorem: non enim mihi esset honor cum tali uiro
diutius contendere: qui etiam prima grammaticæ rudimenta ignorat: quiq.
nihil unq. de se boni præstitit: nisi plagario quodam furta multa etiam enor
miter elaborata: quæ omnia si narrare uellem: uiderer potius ex malivolentia
q. rei ueritate: in ipsum iuehi. Dimittā igitur quod dicendum erat: in aliud tem
pus aperiendum si me lædere perseverabit: tua tamen præstantia bene cognita
utriusq. sententia sapientissimum: ut eius moris est: iudicium feret: cui me in
omnibus uotis suis offero paratissimum. Vale.

¶ Domesticum genus.

Caput. XV.



Domesticum genus est illud quod fit cōmuniter: quādo de rebus no
stris domesticis ac familiaribus: aliquem amicum admonere inten
dimus: & huius generis species sunt duæ. Vna scilicet de proprio sta
tu: altera uero de negociis.

Domestica

De proprio statu

De negociis

Domestica epistola de proprio statu est illa: quæ ad aliquam personam scribitur:
quæ de salute aut ægritudine nostra uel aliena admonere uolumus: cuius epi
stolæ talis est regula.

Regula.

Si domesticam epistolam de proprio statu ad aliquam personam scribere uolu
erimus: quam admonere intendimus de nostra uel aliena salute aut ægritudi
ne: illā in tres partes diuidere debemus. In quæq. prima secundū cōsuetudinē
Ciceronis: solemus istā uel ei similē clausulā apponere: si uales bene est: ego q.
dē ualeo. In secunda uero recitamus dilucide ac breuiter: uel salutē nostrā uel
salutis reparationē: si ægroti fuerimus: uel forte etiā ægritudinē alicuius ami
ci uel cognati nostri: & quo pacto se in principio ægritudinis habuerit: & tan
dem quibus mediis sit liberatus: semper in omnibus his deo gratias agentes
qui sic fieri uoluerit. Vel etiā si casus acciderit: scribemus de conditione nostra
uel ī paratis opibus: uel ī dignitate quæ sita: ita ut uideamur: de his rebus ami
cū admonere: qui uel lætari: uel dolere debeat de utraq. fortuna nostra. In ter
tia autē & ultima solemus apponere huiusmodi clausulas. Vale: & me amēs
ut solitus es: uel & me nō diligas sed amēs: quia ita me dii ament: ego nō solū
te diligo sed obseruo. Possumus etiam si uolumus: ante tales clausulas addere
operæ nostræ in omnibus oblationē: quæadmodum in omnium ferme epi
stolarum sine seruat.

Propositio.

Admoneat Curius Scipionē de salute sua: quam post grauem ægritudinem re

parauit.

Exemplum

Pars i

Si uales: bene est: ego equidē bonitate dei optimi in hūc usq; diem satis ualeo: & conualescere incipio. Miratus es fortasse Scipio: q; cū semper antea creber
rimas ad te litteras dare solitus essem: nullas tamen iam multis diebus dede-
rim: & forte negligentiam in me ueritus me negligentiae criminis isimulasti:
quod ut tibi huiusce rei causam aperiā: nō negligentia factum esse scias: sed
ægritudine potius & morbo impediēte: qui cum me diebus exactis exaspe-
ratae cuiusdam febris paroxismo occupasset: in tantam debilitatem corporis
deduxit: ut uix mihi spiritus ipse superesset ad uitā: unde desperatis rebus cū
iam animam deo: miserrimaq; corporis membra medicis cōmendassē: ex-
pectabam pauperrimus homo ultimam horam: qua mihi ex hoc mūdo mi-
grandum esset. Sed uolente deo: cuius benignitate cuncta reguntur: non sine
tamen magna difficultate: & numerosa pecunia sum in pristinam salutem re-
stitutus: debileq; quondam corpus respirare coepit: speroq; indies melius cō-
ualescere. Hac igitur ægritudine impediēte: non potui officio in te meo satis
facere: quod tamen nūc restituta salute exequi uolui. Te igitur nūc admoneo
me satis saluum esse atq; incolumem: indiesq; melius habiturum: necnō per-
cupidum esse de statu tuo omniumq; tuorum aliquid percipiendi: quos oēs
fauste foeliciterq; ualere semper exopto: quibus etiam me offero in omnibus
paratum. Vale: & me ut facis ama: ualitudinemq; tuam cura diligenter.

¶ Domestica de negociis.

Domestica epistola de negociis est illa quæ ad aliquam personam scribitur: quā
familiariter de negociis nostris admonere uolumus. Cuius epistolæ talis est
regula.

Regula.

Si domesticam epistolam de negociis ad aliquam personam scribere uolueri-
mus quā admonere cupimus de successione alicuius familiaris negotii quod
ad nos uel ad ipsam pertineat: illam similiter in partes tres diuidemus. In qua
rum prima clausulam aliquam superiori similem ponemus: quia istæ clausu-
læ maxime sunt cōmunes ad huiusmodi epistolas incipiendas. In secunda
uero subito ad negociorum nostrorum narrationem accedemus ea breuiter
dilucide & aperte narrantes: nihil tamen prætermittentes quod ad ipsam rē
facere uideatur. In tertia autem conclusionem nostram faciemus: dicentes q;
uoluerimus ipsum amicum de tali negotio admonere: quia scimus utranq;
fortunam nostram illi esse cōmunem propter amorem & beniuolentiā qua
in nos afficitur: simulq; adiungemus cōmunes clausulas finales: offerendo sci-
licet operam nostram ipsi amico paratam: & addendo similes clausulas prio-
ribus: qualis est ista. Vale: & me toto corde perames. ego enim (ne mentiar) te
mihi charissimum habeo.

Propositio.

Ad moneat Lucilium Valerius de familiaris negotii sui expeditione.

Exemplum.

Pars i

C iiii

Si uales: bene est: ego quidem ualeo: & te quoque ualere cupio. Scio me tibi hodie
lucilli charissime: tanto iucundio rem nuncium esse laturum: quāto maior est
amor & beniuolentia in me tua: quæ utrāque semper existimauit fortunam no
bis esse communem. Exagitata tandem: & per aduersarios meos uariis calum
niis in longum deducta causa mea: quæ diebus exactis me sæpissime male ha
bebat: ac animum meum diuerse trahens: non minus timoris quā sollicitudinis
afferebat: demum calendis martiis: summo cum omnium applausu ciuium:
ab æquissimis iudicibus: ex sententia nostra fuit expedita: aduersarii quoque nostri
etiam maximo clamore conuicti: iactati ac penitus repulsi. Qua in re tā diis
immortalibus quā etiam amicorū humanitati: qui mihi benignissimas tulere
suppetias: perpetuam scio me gratiam debiturum. Ab oībus igitur quas quot
tidie molestias patiebar: liberatus: tranquillum quietumque animum meū de
inceps ad ea penitus studia nostra reducam: quibus secundæ res ornantur: ad
uersæ adiuuantur: referamque me ad eum consuetudinis nostræ iucundissimū
fructum capiendum: quo antea utriusque nostrum perfrui licebat: ut mihi uolu
ptatem & gaudium: tibi uero non minus solatii adiungam: cui etiam omnem
operam meam offero: in omnibus optatis tuis quolibetissime paratam. Vale. &
ualitudinem tuam cura diligenter: ac me mutuo: ut facis: diligas.

Commune genus.

Caput. XVI.



Commune genus est illud quod fit: quotienscūque ad amicū scri
bere uolumus: ut eum per litteras nostras uisitemus: etiam si ni
hil accadat: quod scribēdi materiā præstet: & hoc genus similiter
in duas species diuisum est: quarum una est de proprio statu: al
tera uero de negotiis.

Commune

De proprio statu

De negociis

Communis epistola de proprio statu est illa: quæ ad aliquam personam scribitur:
quam: licet nullū nobis argumentum scribendi datum sit: tamen per litteras
uisitare uolumus: & pro ipsarum argumento: de nostra tantum salute: illā ad
mouemus: cuius epistolæ talis est regula.

Regula.

Si communem epistolam de proprio statu ad aliquam personam scribere uo
luerimus quam per litteras nostras uisitare intendimus: & tamen nullū est
nobis scribendi argumentum relictū: illā in tres potissimū partes diuidemus.
In quāque prima a persona nostra beniuolentiam captabimus: dicentes: quod licet
nulla accadat nobis materia: propter quā simus icitati ad scribēdū ad ipsū amicū
tamē propter beniuolentiā & amorē: quo in ipsum afficimur: nō possumus de
sistere a scribēdo: tum ut ipse ex litteris nostris aliquā uoluptatē capiat: tum ut
ex eius respōsione: nos similiter iucunditatē percipiamus: cū præcipue nulla sit
res quæ magis absentes amicos presentes faciat quā epistola. In secunda uero de
clarabimus ei salutem nostram: similiter de eius salute aliquid scire cupientes:

quam deum rogabimus perpetuam esse & foelicem seruari. In tertia autem ro-
gabimus ipsum amicum: ad quem scribimus: ut uelit sapissime nos litteris su-
is uisitare: ex quibus intelligamus de eius statu & salute: & ex tali intelligentia
iucunditatem capiamus. Cui etiam ut in aliis epistolis fieri consuetum est offe-
remus omnem operam nostram: in omnibus suis optatis quolibetissime accom-
modatam.

Propositio.

Scribat ad Ciceronē Curio: illi de salute sua: ac oīum suoz certiorē faciēs.

Exemplum.

pars i

Licet nullum mihi scribendi argumentum datum sit: suauissime cicero: quo po-
tissimum diebus istis uti possim: ut ad te aliquid scribā: quia neq; in publicis:
neq; in priuatis negotiis nostris nihil sane noui in hunc usq; diem euenit: Est
tamen tantus amor & beniuolentia: qua in te afficior: ut nullum unq; possim
uel minimum nunciū præterire: quē ad te peruenturū putem: cui litteras me-
as ad te non tradā: ut iis perfectis talē inde iucunditatē capias: qualē ego quoq;
percipio: quū tuas litteras uideo. Cū igit noster phania sit ppediē hanc in ciui-
tatē profecturus: ut quibusdam negotiis suis finē iponat: statui has ei ad te lit-
teras dare: ex quibus itelliges: me dei bonitate & clemētia: cum oībus meis sal-
uum esse atq; incolumen: quod etiā de te: tuisq; omnibus scire desidero: nā p-
fecto nihil mihi charius accidere pōt: nihil gratius: nihil ue iucūdius: q; de te &
tuo foelici statu: ac secunda fortuna intelligere: is enim amor hoc me facere cō-
git: quo ab ineunte ætate uterq; nostrum deuinctus est. Quem ut diutius inte-
grum & perpetuum seruare possimus: te rogo: ut etiam me aliquando tuis lit-
teris inuisere uelis: ut resarcita hac cōsuetudine nostra per litteras: quæ inter-
uallo locorum ac temporum: uideretur aliquantulum labefactari: possimus si-
mul beatam uitam ducere. Quod ut sæpius facias: te rogo atq; oro: cui etiam:
ut semper feci: omnem operam meam offero: in omnibus optatis tuis quiben-
tissime paratam. Vale.

¶ Communis de negotiis.

Cōmunis epistola de negotiis: quæ etiā uulgaris appellat: est illa: quæ ad aliquam
personā scribit: ad quā similiter: cū nullū scribēdi argumentū reliquū sit: litte-
ras tamen pro cōfirmatiōe amicitiaē nostræ scribere uolumus & de aliqua re
occurrēte: quæ tamē ad nos nō pertineat: uel pauci sit momēti: ipsam certiorē
reddere cupimus: cuius epistolæ talis est regula.

Regula.

Si communem epistolam de negotiis ad aliquam personā scribere uoluerimus:
quam licet nullum sit nobis datū scribendi argumentū: tamen pro confirma-
tione amicitiaē nostræ: uolumus de aliqua re occurrente certiorē facere: aut
de nouitate: uel negotio aliquo: quod tamē ad nos non pertineat: illā in partes
tres similiter diuidemus. In quarū prima: qua causā potissimum ad scriben-
dum incitāti simus: per exordium quodpiam declarabimus: ostendentes: q;
licet nulla nobis occurrat materia: quæ necessario nos ad scribendum ipellat

ut tamen absente in amicum per litteras uisitemus: ad amicitiam confirmandam: quæ aliquatulum propter diuturnam absentiam uidetur labefactari: uolumus ad ipsū amicum litteras nostras dare: quibus perfectis: talē iucunditatē ipse recipiat: qualē nos ex suis litteris recipere solemus. In secunda uero amicum nostrū accomodatis uerbis salutabimus: & si quid forte diebus ipsis noui acciderit: illud breuiter dilucide: ei narrabimus: ut uideamur etiā nobis curæ esse: amicum ipsū reddere certiorē de aliquibus rebus: quæ nouiter in ipsa ciuitate uel regione acciderit: quia ut plurimū oēs sumus facile inclinati ad noua intelligēda. In tertia autē nos oīa: nostra amico offeremus: quēadmodū in aliis epistolis fieri cōsueuit: nos: illi cōmēdabimus: rogātes: & ceteris quoque amicis nostris nostro noīe salutes uelit impartiri.

Propositio.

Scribat ad sempronium lucilius: de rebus occurrentibus illum certiorē faciēs.

Exemplum.

pars i

Licet ad te antea nullas dederim litteras: semproni charissime: id nō causæ fuit: quod tui obliuionē cœperim: sed ea potius: quæ alios similiter a scribēdo retinere solet: quia scilicet nullum mihi scribendi argumentū dabatur: quo te litteris meis reuifere incitarem. Nunc autem dante se scribēdi opportunitate: has breues statui ad te mittere quibus primum nos omnes saluos superstitesque in hunc usque diem tibi esse significo: ea potissimum dei bonitate cōcedente: quæ cuncta mortalium negotia disponit & moderatur: cuius etiā maiestatem exoro: ut de te quoque ac omnibus tuis idē sentire possim: quos omnes semper diuque faustos cupio scēlicesque futuros. Hæc autē argumentū potissimū: quo nūc præcipue ad scribēdū icitatus sum: huiusmodi esse scias. Cū enim iasonis: uiri præcipui ac singularis & non immerito iure consultoque principis: fama cōpulsus: ex patria mea in urbē patauinā me contulerim: ut eo legente: ad cæsareū ius aditū ipetrare possem iisque maxime codicibus indigē: qui (ut fama refert) isthic uenetis apud publicos impressores abundanter reperiūtur: te pro uiribus meis exoratu uelim: ut iuris ciuilis textus: cū bartholi diuinis cōmentariis: meo nomine emere cures: ad meque fideli uelis nuncio transmittere: scribasque: quid potissimū pecuniæ exposueris: nam per eūdem si uolueris nuncium: eam tibi remittendā curabo: habeboque tibi gratias imortales. qui sic necessitati meæ operam tuā benigne præstiteris. Bene uale amico: optime: & me non diligas: sed ames: atque antonio cornelio nro meo noīe plures salutes dicitō: ceterosque amicos oīs nostris uerbis plurimū salutato: quibus oībus: & tibi in primis: omnia mea bona: meque in primis ipsū: & cōmēdo: & trado: atque dedō. Iterum. Vale.

locolum genus.

Caput. XVII.



Nocolum genus est illud: quod fit: quotienscunque iocose & familiariter ad amicos: animi causa excitādi scribere uolumus: & huius generis species sunt duæ: una scilicet de se: altera uero de alio: uel de tertia uel secunda persona.

Iocosa

De se

De alio

Iocosa de se

Iocosa epistola de se est illa: quæ ad aliquam personam scribitur: cum qua familiariter iocari uolumus: super aliqua re: quæ in persona nostra acciderit: cuius epistolæ talis est regula.

Regula.

Si iocofam epistolam de se ad aliquam personam scribere uoluerimus: cū qua familiariter iocari cupimus in persona nostra: illam potissimum in tres partes diuidemus. In quarum prima: aut uere: aut uerissimiliter declarabimus aliquā rem ridiculam uel iocofam: quæ nobis acciderit: & penitus ad earum regē propositū faciat de quibus postea dicturi sumus: ita ut amicū ipsum ad risum icitemus: quia nulla est epistola familiarior ista: quæ sæpenumero etiam i rebus grauib; & arduis aliis epistolis admisceri solet: ut dicemus in epistola mixta. Sed in secūda parte epistolæ oportebit nos a talibus iocis subito redire ad rem seriam: ne nimium iocando histriones esse uideamur. In tertia autem secūdū consuetudinem aliarum epistolarum offeremus amico nostro omnem operā nostram: in omnibus suis optatis libentissime accomodaram. Sed scire debemus: quod istud genus epistolæ potius est mixtum: q̃ simplex: quia semper inter alias epistolæ clausulas solemus huiuscemodi potius iocos miscere: q̃ simpliciter totam epistolam iocofam scribere.

Propositio.

Iocetur fabius cum antonio: qui uerebatur: ipsum in exercitu contra hostes potius timidum: q̃ fortem futurum.

Exemplum

Pars 1

Non miror antoni: si in hoc acerrimo bello: quod cōtra parthos suscepimus: me potius timidum: q̃ magnanimum futurum ueris: quia soleo ego nunq̃ matutinū bellum inchoare: nisi prius optima factæ sinitatione bene dormiuerim: ut fiant uires tanto robustiores: hac adiuuante quiete: quanto prius propter laborem fuerant imbecilliores effectæ: & tamen adhuc euigilans uix stare possum quod tibi forte talē timēdi causam præbet. Sed ne amplius hanc imbecillitatē meam uerearis: addam intentioni meæ bonum maruissū: optimasq; casei crustas: quas gerardus ueronensis medicus noster deuorare solebat: cum longum pedibus iter aggrediretur: ut cōsolidatis pedum basibus nihil tibi de me sit reliquum timoris. Sed cupio tecum coram iocari. Illud uelim intelligis: expeditionem mihi istam tante curæ esse: ut per deum immolatem: etiam ciborum quandoq; oblitus sim: ut reipublicæ utilitatem curare possim: quā tamen diebus istis tanto sudore consecutus sum: ut in aciem milites sæpius educens: nō obscure demonstrauerim: quid patriæ pietati debeatur: & quid de me deinceps sperandū sit: quod ego nūc ad te non scribo: quia paucis post diebus: ad senatum super hac re litteras publice mittam. Tu interim beneualeto: & deum exora: ut res ad uota succedant: quia nunq̃ reipublicæ operam meam negabo.

etiam si mihi milles moriendum esset. Iterū bene uale: & me scito: sicut antea
semper in oībus uotis & iussis, tuis esse q̄ paratissimum.

¶ Iocosa de alio

Iocosa epistola de alio est illa: quæ ad aliquam personam scribitur: cū qua simili
rer domestice iocari uolumus: sup̄ aliqua re: q̄ in p̄sona aliena acciderit: cuius
epistolæ talis est regula.

Regula.

S i iocosa epistolā de alio scribere uoluerimus ad aliquē amicū: cū quo iocari
intendimus super aliqua re: quæ non in persona nostra sed aliena contigerit:
illam similiter in tres partes diuidemus: In quarū prima: uero uel ficto sed ue
rissimi tamē ioco: aut in eam personam inuehemur: ad quam scribimus: aut
in aliquā aliā: de qua scribere itēdimus: dūmodo talis iocus sit ad eas res accō
modus: de quibus postea in ipsa epistola mētionē facere itēdimus. In secū
da uero subito similiter ad rē ipsam seriā conuertemur: ne nimīū fabulosi esse
uideamur: narrabimusq̄ ea: quæ a nobis scribenda erant: ipsa cum superiori
bus adaptādo: ne uideamur diuertere ab eo: quod superius dixerimus. In ter
tia autem utemur cōmunibus clausulis: quæ solent in domesticis epistolis ad
amicos scribi: quia hæc epistola iocosa etiam cū domesticis aliquando nume
rari solet: quāuis ut diximus: potius habeat naturam mixtam q̄ simplicem.

Propositio.

Iocetur quintilius cum ualerio: qui raras ad eum litteras dare solitus est.

Exemplum.

pars. ii

C onsideranti mihi diebus istis ualeri charissime: q̄ negligens in scribendo fores
cum nullas adhuc post discessum tuum mihi litteras dederis: facile illa incide
bat suspicio: in quā etiā bilbilitanus sæpius uates incidere solebat: quū cliētulū
nihil patrono porrigētem: chyragra laborare suspicabatur. Ego quidē te sem
per antea adeo in scribendo diligentem cognoscebam: ut quem tecum confer
re possem: haberem profecto neminem: nunc autem cum nullas amplius ad
me litteras te dare uideam: & ad eum præcipue qui maxime ipsarum percupi
dus est: non possum non suspicari: te in chyragra fortasse morbum incidisse:
qui manus tuas: quondā ad scribēdū promptissimas: tardiores efficiat. Quod
si uerum est (ut opinor) aut æsculapium consulas: qui te ab infesta huiuscemo
di ægritudine liberet: calamūq̄ tibi nunc grauem: facilem deinceps reddat:
uel si omnino incurabilis est hæc ægritudo: quod manibus facere non potes:
id saltem pedum officio perficias. Sed cupio tecum coram iocari. Illud mihi
q̄ gratissimum feceris: si post ista negocia tua: quæ animum tuum diuerse tra
hant: sæpius ad me litteras miseris: quibus & de tua imprimis salute: & de his
q̄ isthic agūf: certior fieri possim. Nosti. n. aīum: mētē: studiūq̄ meū: i his præ
cipue p̄noscedis: quæ ad rē publicā attinēt: qd̄ si me crebro certiorē reddes: ni
hil est: quod a te magis hoc tempore impetrare contēdā. Ego quoq̄ in huius
cemodi scribēdi genere te saturare spero: p̄sertim si studiū meū nō asp̄naberis

tegea
see pte. 8.
q̄ æsculapii

z

Vale igitur: & si quid est, quod mea tibi opera prodesse possit: utere cum uolueris: ecce me tibi ad omnia optata tua libentissime paratum.

¶ Commissium genus.

Caput .XVIII.



Commissiuū genus est illud: quod sit quotienscūq; ad aliquā personā scribere uolumus: cui super negociis nostris expediendis: mandatum aliquod dare intendimus. Et huius generis similiter species sunt duæ: Vna scilicet generalis. & altera particularis.

Commissiua

Generalis

Particularis.

Commissiua epistola generalis est illa: quæ ad aliquā personā scribitur: cui generaliter super oībus negociis nostris: in aliqua regione uel ciuitate expediēdis generale mādātū dare uolumus, cuius epistolæ talis est regula.

Regula

Si commissiua epistolā generalē ad aliquā personā scribere uoluerimus: cui super omnibus negociis nostris: tā particularibus q̄ generalibus: in aliqua regione siue ciuitate tractādis: uolumus generale mādātū: uel cōmissionē dare: illā in partes quattuor principaliter diuidemus. In quæ prima prius tanq̄ per exordiū beniuolētiā captabimus ab ea persona ad quā scribimus: ostendentes quātā fiduciā habeamus in ipsa: propter fidem & integritatē suā: q̄ bene tractabit ipsa negocia nostra: quæ ei uolumus cōmittere. deinde ponemus spem: quā habemus in ipso amico: q̄ ppter amorē & beniuolētiā: qua in nos afficit: bene & diligenter omnia tractabit. In secunda uero negocia nra narrabimus: cuiusmodi sint: & cum quo: & ubi peragēda: ut sciat ipse amicus noster: quid potissimū nostra causa exequi debeat. In tertia autē ponemus auctoritatē quā tali amico tradere uolumus: super ipsis negociis per tractandis cū oībus clausulis: quæ uideantur esse necessariae ad forenses causas peragendas. In quarta uero & ultima ponemus gratificationē nostram: dicētes nos uelle ea firma tenere: quæ per ipsum amicū nostrū fuerint in talibus negociis nostris expedita: adiungentes aliquā poenā uel obligationē bonorū nostrorū: prout nobis magis uidebitur & ipsis rebus & amico cōuenire. Addentes deinde diem & ānum: quod tales ltræ scriptæ fuerint: cū titulo aut signo cōsuetō.

Propositio.

Committat Scipioni Cicero uices suas in omnibus negociis suis rhomæ pagēdis.

Exemplum.

pars i.

Nihil est tam arduū: tamq; difficile Scipio charissime: quod ego tui causa non libenter subire: quia sic amor & beniuolentia nostra postulat & requirit. Vnde efficitur ut de te quoq; nō minorē fiduciā habeā: q̄ in omnibus negociis meis peragendis: in quibus mihi possis operā tuā præstare: illā fidelissimā exactissimāq; a te expectem. Quapropter cū multa mihi sint hac in ciuitate negocia peragenda: quæ ego nunc potissimū expedire nō possum: cū regendæ huius puicæ pondere sim impeditus: statui eā tibi cōmittere: ut quia præsens omnia facilius agere potes: ea cōmodius expēdias: in quorū omniū peractione: ut nemi

ne obitante: uicem & auctoritatē meam subeas: per præsentēs litteras te meū
pcuratorē ac nunciū specialē cōstituo. Et specialiter super ea causa: quæ mihi
est cum Marco antonio in cōtrouersia: quam etiam credo tibi notissimā esse.
Generaliter uero ad omnia meā negotia: tā isthic rhomæ: q̄ etiam alibi meo
nomine tractanda: ad uocandū quēcūq; opus erit in iudiciū: & super ipsis
negociis libellos producēdos: testes & instrumēta: & si ab aduersario uocatus
fueris: ad respōdendū: & meo nomine obiiciendū: ad lites cōtestandas: & eage
sententias audiendas: ad appellādū: & appellationes psequēdas: & generaliter
ad omnia peragenda: quæ merita causarū exigunt & requirūt. Super qbus re/
bus do tibi omnem auctoritatē & potestātē: ut eas agere & tractare possis: ac si
ego ipse personaliter adessē. Promittens me omnia & singula: quæ per te ī
his negociis meis gesta fuerint: grata & rata habiturū: sub obligatione omniū
bonorū meorū. Tibi igit omne causam cōmēdo: meq; ipm tibi trado & dedo
cui uolo omne opē meā q̄libentissime esse paratā. Vale. Ex gymnasio athe/
nienfi. Calendis ianuariis. olympiadis ducentessimā āno tertio: Ego Marcus
Tullius cicero propria manu scripsi.

Commissiua particularis.

Commissiua epistola particularis est illa: quæ ad aliquā personā scribit: cui par/
ticulariter super aliquo tantū negotio nostro peragendo uices nostras crede/
re uolumus: cuius epistolæ talis est regula.

Regula.

Si cōmissiuā epistolam particularem ad aliquā personam scribere uoluerimus
cui particulariter tantū uolumus aliquod simplex negociū cōmēdare: illā simi/
liter in partes quatuor diuidemus. In quāq; prima: ut fecimus in superiore: be/
niuolentiā captabimus ab ea persona: ad quam scribimus: demōstrantes nos
habere maximā spem & fiduciā in ipsa: q̄ propter amorē & beniuolentiā: quā
nos afficitur: ipse bene & diligenter omnia pertractabit. In secunda uero expo/
nemus ipsū negociū peragendū: si unū fuerit: uel plura: si plura fuerint: seruā/
to suo ordinē: & super quocūq; negotio declarabimus eas particulares clausu/
las: quæ uidebuntur esse ad eius expeditionē necessariæ: uel potius referemus
huiusmodi declarationē ad singularū causarū pcessus: quos ad ipm amicū
dicemus mittere: uel breui esse missuros: super qbus poterit de rebus ipsis cer/
tissime informari. In tertia autē apponemus eam auctoritatē: super ipsis nego/
ciis peragendis: quam ei uolumus concedere: similiter addēdo omnes clausu/
las: quæ ad causas forenses pertinere dicuntur. In quarta uero promittemus
nos esse omnia approbaturōs: quæ ipse amicus super iis negociis tractauerit:
apponendo similiter bonorum nostrorum obligationē: cum tempore: loco:
& titulo: ad tales litteras corroborandas necessariis.

Propositio.

Committat Appius Ciceroni uices suas super sacerdotio suo in Cilicia expediendo.

Exemplum.

Pars

Fides & integritas tua Marce Tulli: qua semper in amicorum negotiis usus es: & quam ego quoque in rebus meis a te perfectam cognoui: non paruam mihi ipræsentiurum fiduciam affert: ut præter amorem & beniuolentiam: qua a renellis annis inter se uterque nostrum deuinctus est: ex tua humanitate & probitate: si tibi negotia mea cōmendauero: illa ac si tua essent: diligentissime expedites. Vt igitur intelligas: quid mihi nunc potissimum opera tua afferre possit: Scias me hac in prouincia tua: dum ei præessem: sacerdotium publicum gessisse: quod omnibus magistratibus: qui a rhomano senatu pro cōsulari dignitate isthuc proficiscuntur: aduenire solet: & quia cōsuetos redditus ex tali sacerdotio adhuc percipere non potui: statui hoc tibi negotium demandare: qui in prouincia præsens es: & omnia facilius expedire potes. Quapropter super iis pecuniis quæ mihi ex hoc sacerdotio debentur: accuratissime exigendis: per præsentis litteras te meum procuratorem ac nuncium specialem constituo: ad eas penitus exigendas: & si fortasse ex publicis quaestoribus resistenter quempiam inuenires: do tibi plenam auctoritatē: ac si ipse personaliter adessem: ad eum in iudiciū uocandum: & contra talem aduersarium libellos producendum: litem contestandam: sententias audiendas: & si opus fuerit ab eis appellandum appellationesque prosequendas: ac omnia faciēda: quæ foren- ses huiuscemodi causæ exigunt & requirunt. Promittens me omnia comprobaturę: quæ super hoc negotio per te fuerint expedita: sub obligatione omnium bonorum meorę: tibi que omnem rem ipsam atque causam plurimum commendo: cui etiam uolo omnem operam meam tibi esse paratam. Vale. Ex urbe. Idibus quintilibus: ducentesimæ olimpiadis anno secundo. Ego Appius pulcher propria manu scripsi.

Regium genus.

Caput. XIX.

Regium genus est illud: quod fit quotienscunque scribit princeps epistolam aliquam: uel publicam: uel priuatam. & huius quidem generis species sunt quinque. Prima scilicet fidei: secunda familiaritatis: tertia edictiua: quarta inhibitoria: quinta uero promotiua.

Regia.

Fidei. Familiaritatis. Edictiua. inhibitoria. Promotiua.

Regia epistola fidei est illa: quam scribit princeps sæcularis uel spiritualis ad aliquam personam: pro fide alicui faciēda. Cuius epistolæ talis est regula.

Regula.

Si uoluerit princeps epistolā fidei ad aliquā personā scribere: cui fidē adhiberi cupiat notare debet quod talis epistola potest scribi: aut ad ipsam personā: quæ talē fidem sibi

fieri petita: aut ad aliquā aliā priuatam: siue publicam: apud quam tali personæ fidem haberi contendat. Sed utcunq; sit talis epistola in tres potissimū partes diuidetur. In quarum prima apponet princeps nomen & titulum suum cū: omnibus adiectionibus quæ suo uidentur imperio conuenire. In secunda uero apponet aliquod exordium in quo demonstrat uiros probos esse summa laude afficiendos: & omni beneficio prosequēdos. In tertia autem captabit beniuolentiam ab ea persona: cui fidem facere cupit: Laudando ipsam ab aliqua uirtute particulari: & ipsam omnibus commendando ad quorum manus tales litteræ deuenierint: adiungendo sibi fore gratissimū si talis psona fuerit cōmēdata uel benigno fauore ab aliquo affecta. Propositio.

Fidem faciat Venetorum princeps Georgio alexandrino de ea humanitate qua præditus est. Exemplum. Pars i

Augustinus barbadicus: deigratia dux uenetiæ & cætera. uniuerfis ac singulis: ad quorum manus hæ nostræ litteræ peruenerint: salutem ac dilectionis affectum. Sicut dignum est & laudabile: ut qui uitiis ac sceleribus uallati sūt: eos principum non tantum uindicta castiget: sed maximo etiam dedecore prosequatur: ita iustum & honestum censemus: ut bonos uiros: uirtutique deditos non solū beneficiis & meritis cumulemus: sed etiam benigno fauore: & summo laudum præconio prosequamur. Quapropter cū iam per multos annos georgio alexandrino: uiro sane in utraq; lingua doctissimo: usi simus: cuius eloquentiam: grauitatem: sapientiam: nemo est qui non colat. non adamet. non admiretur: præterea beneficia: quæ in ipsum merito contulimus: dignum existimauius ut eum quoq; non obscuro laudum testimonio subleuemus. Hunc igitur uirum omnibus sūm opere cōmendamus ad quos se contulerit quia profecto foelix nostro iudicio illa ciuitas existimari poterit ad quam ipse diuertere uoluerit. Si quid præterea in eum beneficii fauoris gratiæ collatū fuerit illud totum existimabimus in nostram personam fuisse collatum: & p tali beneficio uolumus ei perpetuas gratias habere. In quoq; fidem has publicas litteras fieri iussimus ac nostri sigilli appensione muniri. Ex urbe ueneta. calendis martijs. anno salutis dominicæ. M. cccc. lxxxvii.

¶ Regia familiaritatis.

Regia epistola familiaritatis est illa quæ scribitur ab aliquo principe tam sæculari q̄ spiritali in fidem q̄ ipse aliquam personam in suam familiaritatē suscepit cuius epistolæ talis est regula. Regula.

Si uoluerit princeps regiam epistolam familiaritatis ad aliquam personam scribere: hoc duobus medijs facere poterit: uno scilicet modo: quando ipsa epistola dirigitur ad propriam personam: quam uoluerit princeps in familiaritatē suam suscipere: altero uero quando epistola dirigitur ad aliquam uniuerstatē uel locum: ad quem talis persona se cōferre uoluerit: uel generaliter ad omnes ad quos tales litteræ peruenerint: ut apud ipsos benigne suscipiat. Sed quocūq;

modo fiat: illam similiter in tres partes diuidemus. In quarum prima secundū cōsuetū scribēdi modū: apponet princeps nomē & titulos suos: cū salutatiōe. In secūda uero faciet exordiū: declarādo q̄lī oēs uiri pbi nō solū sint ī pricipū familiaritatē suscipiēdi: sed etiā sūmo fauore & meritis psequēdi: & tūc subiūget q̄ ppter uirtutes & optimas conditiones talis uiri: quē ipse commēdare intēdit: fuerit icitatus ad suscipiendū eum in familiā suam. In tertia autē: facta fide istius familiaritatis: cōmēdabit eum apud illā uniuersitatē uel locū: ad quē ipse uoluerit se cōferre: dicēs ei fore gratissimū: quicquid in talē personā priuatim siue publice conferetur.

Propositio.

F idem familiaritatis faciat Cardinalis sancti marci: Ioāni ueneto secretario suo: in galliam proficiscenti.

Exemplum.

pars. i

Marcus barbus: diuina fauēte clemētia: sacro sanctæ romanæ ecclesiæ titulo sancti marci: eps cardinalis: Ludouico christianissimo gallog̃ regi salutem. Nostra est cōsuetudo christianissime rex: ut si quos inuenerimus inter familiares nostros: uirtutis floribus ornatos: & solidissime fidei splēdore decoratos: eos nobis potissimū charissimos habeamus: nec unq̄ illos cessemus meritis & beneficiis subleuare: præter enim illud: quod iustū & honestū existimamus: tales scilicet uiros sūma laude afficiendos: accedit & nō mediocris quædā utilitas iter cæteros domesticos nostros: qui si uiderint: merita uirtutū suarū præmia bonos uiros fuisse cōsecutos: eo libētius ad uirtutē aspirabūt: quo se potiora beneficia acquisituros sperabūt. Cū igit̃ Ioānes uenetus familiaris noster uir quidē igenio & doctrina nemini cedēs hāc in regiōne tuā pficiscat: sua quædā negocia expediturus: Tuæ primū Serenitati notū facimus ipsū esse ex primis familiaribus nostris unū: quē sūmo amore & beniuolētia psequimur. Cui si nostri gratia in rebus suis a tua serenitate opitulatū fuisse senserimus: erit quidē adeo nobis gratum: ac si beneficia ipsa ī nosmetipsos collata fuisse lætaremur. Tibi igit̃ eū cōmēdamus: tanq̄ oīum cæterorū nobis gratissimū: charissimūq̃: tuæq̃ serenitati similiter offerimus operā nostrā in oībus tuis optatis q̄libētissime paratam. Vale.

¶ Regia edictiua.

Regia epistola edictiua est illa quæ scribit̃ a principe tā seculari q̃ spūali ad aliquā personā: uel publicā uel priuatā: pro re aliqua ad publicū bonū pertinēte signifi-
canda: cuius epistolæ talis est regula.

Regula.

Si uoluerimus epistolā edictiua regiā ad aliquā personā scribere: scire debemus q̃ talis epistola scribi potest: uel generaliter ad aliquam uniuersitatem uel populum: uel particulariter ad aliquā personam publicam: ut faciūt principes ad alios principes: pro edicenda pace: uel bello: foedere: uel lege: siue pro similibus: & tunc ipsa epistola diuiditur in tres partes principales. In quarum prima: ponemus nomen principis: cum suis titulis omnibus: prout fecimus in aliis epistolis superioribus: cum salutatione ad eam personā: ad quā scribitur epistola.

D

In secunda uero ponemus causam propter quam sumus incitati: ad talem epistolam scribendam: ostendēdo causam illam esse iustam & honestam: & quantum poterimus: conabimur: partes nostras approbare: & per oppositum aduersarii deprimere: ut potius uideamur nobiscum iusticiam & æquitate ostendere: quam cum eo ad quem scribimus. In tertia autem narrabimus id quod scribere intendimus: si de bello: personam ipsam ad bellum iuitates: si de pace: si se ad pacem: & sic de foedere: aut lege promulganda: addendo clausulas illas finales: quæ magis uidebuntur ad propositum facere: & ipsam epistolam concludere: quod ex superioribus epistolis: satis superque colligere possumus: si ad eas aduerterimus.

Propositio.

E dicat Cæsar pacem pannonio regi pro sua in eum liberalitate ac munificētia.

Exemplum

Pars

F oedericus tertius: diuina fauente clementia: romanorum imperator: semper augmentus: Austriæ: stiriæ: carinthiæ: carniolæque dux: comesque tirolis & cætera: Matthiæ utriusque pannoniæ regi: Salutem. Licet multæ causæ inuicem concurrant: quæ me potius ad bellum tecum gerendum: quam ad pacem firmadam inducant: quas hic recitare: mihi superuacaneum uidetur: tu enim eas bene optimeque nosti: ut tibi tamen tuisque omnibus ostendam: quantum potius mea in uos ualeat liberalitas: quam uestra in me ingratitudo: deliberaui penitus tecum pacem firmare: ut cum ab armis discesserimus: possint milites nostri: qui ex utraque parte summo opere consumpti sunt: ad desideratam quietem redire: & dissipatas res suas aliquantulum instaurare. Tibi igitur præsentium tenore significo: quod ab hoc die in postea: relicta omni penitus discordia ac simultate: quæ prius inter nos fuerat: uolo tecum firmissimam pacem habere: cum his tamen pactis & conditionibus: quæ prius fuerant inter nos unanimi uoluntate conclusæ. Teque hortor: ut hanc tuis saltem desideratam pacem: uelis & libentissima fronte suscipere: & beneficiorum communicatione perpetuam seruare: nos enim ex parte nostra hoc tibi uolumus esse pollicitum & constantissime obseruatum: quod nulla unquam causa a tua beniuolentia decidemus: quoad ipsam uolueris nobis illam tenere. Vale.

Regia inhibitoria.

R egia epistola inhibitoria est illa quæ scribitur a principe ad aliquam personam: uel publicam uel priuatam: cui inhibere intendit aliquod opus uel iam incœptum: uel quod prope die incipiedum suspicetur: cuius epistolæ talis est regula.

Regula.

S i uoluerit princeps inhibitoriam epistolam ad aliquam personam uel publicam uel priuatam scribere: cui inhibere uelit aliquid faciendum: uel quod iam fieri incœptum sit: illam similiter in partes tres diuidere debet. In quarum prima ponet nomen & titulos suos: secundum consuetudinem talium epistolarum. In secunda uero: quod erit exordium epistolæ: declarabit se intellexisse: quod talis persona: ad quam ipse scribit: uel iam incœperit uel incipere uelit aliquod opus: quod ipse princeps nullo pacto futurum intendit: & simul in hoc loco declarabit causam uel rationem aliquam ueram: aut saltem uerisimilem: propter quam

ipse sit incitatus: ad tale opus inhibendum. In tertia autem inhibitionem ipsa ponet: uerbis breuibus & dilucidis: quæ proprie ad principem attinent: addendo regales minas: si a tali opere faciundo non destiterit: cum omni tamen modestia & humanitate: ne uideatur subito uelle in iram exire quod ad prudentem & sapientem uirum non attinet. & sic absolute finiet epistolam suam: addendo tamen diem & locum: quo data fuerint litteræ.

Propositio.

Inhibeat pōtifex maximus regi ferdinādo ædificationē cuiusdā castelli: in finitimis.

Exemplum.

pars i

Innocentius episcopus: seruus seruorum dei. Illustriſſimo regi appuliæ ferdinādo. Salutem & apostolicam benedictionem. Ex litteris uenerabilis fratris nostri: cardinalis sancti petri ad uincula: de nostro mādato: totius agri picœni: gubernatoris & legati: nuper intelleximus: te munitissima quædam castella: in finitimis appuliæ terminis: uersus agrum picœnum: qui nostræ ditioni subiacet: contra pacta & conuentiones nostras: ædificare uelle: quod se dicit ex multis nunciis isthinc uenientibus intellexisse. Et quia ut scit serenitas tua huiusce modi castella quæ noua quapiam ædificatione eriguntur: & præsertim in illis locis: ubi maior posset dari occasio nocendi: semper in malum inducit hominum suspensionem: ideo nō possumus nō satis admirari te contra nos talia moliri. Quapropter rogamus serenitatem tuam: ut penitus a tali ædificatione desistas: si nobiscum uoluerit perpetuam pacem habere: quod si fortasse neglexeris: coacti erimus omnem iniuriam nostram pro uiribus propulsare: cum præsertim uim ui repellere liceat. Sed bene confidimus: te talia esse facturum: quæ regiam personam tuam deceant. cui etiam nos offerimus omnem operam nostram: in omnibus optatis libentissime paratam. Data apud sanctum petrum: anno ab incarnatione dominica octogesimo sexto supra millesimum & quadringētesimum. Pontificatus autem nostri: anno primo.

Regia promotiua.

Regia epistola promotiua est illa quæ scribitur a principe ad aliquam personam quam ad dignitatem quampiam seu gradum promouere intendit: cuius quidem epistolæ talis est regula.

Regula.

Si uoluerit princeps promotiuam epistolam ad aliquam personam scribere. hoc dupliciter facere poterit: uno scilicet modo: quando ipsam epistolam dirigit ad aliquam tertiam personam. cui mandat ut amicum quempiam uel familiarem ad aliquam dignitatem promoueat: altero uero modo quādo ad ipsam personam propriam scribit quam promouere intendit. Sed quocumque modo fiat: illam in partes tres diuidet. In quarum prima secundum istarum epistolarum consuetudinem: apponet nomen: & titulos suos: cum breui salutatione. In secunda uero captabit beniuolentiam ab illa persona quam promouere intendit: ipsam scilicet laudando ab aliqua uirtute particulari: quæ

spetialiter in ipsa refulgeat:& dicens:q̄ propter uirtutes suas ipsa mereretur: omnium fauorem acquirere. In tertia autem captabit beniuolentiam a persona propria:dicens:q̄ propter istam causam ipse sit incitatus:ad porrigendum ei omnem fauorem & gratiam:& tunc subiunget:q̄ uacante nunc tali beneficio uel dignitate:ipse uoluerit eam tradere ipsi amico:quāuis non sit sufficiens uel æqualis ad eius uirtutes & conditiones remunerandas:offerendo tamen ei posthac omnem operam suam:ita q̄ facile intelliget ab eo magni existimari & plurimi fieri.

Propositio.

Promoueat dux mediolanensis Franciscū ueturium:ad ticinēsem pontificatū.

Exemplum.

pars 1

Ioānes galeaceus maria:dei gratia dux mediolani:papiæ comes:ac genuae dominus:Francisco ueturio:abbati leonensi Reuerēdissimo salutem:ac dilectionis affectum. Eximia uirtutes ac singulares quædam animi tui conditiones:quæ non obscuro nec uario sermone:sed & clarissima & una omnium uoce prædicantur:adeo diebus istis ad aures nostras gratissime aduolarunt:ut merito animus noster iam inclinatus sit:ad eū tibi fauorē in oībus rebus & optatis tuis exhibēdū:quē unicuiq̄ familiari ac domestico nro exhibēdum existimamus:iiis enim mediis duximus uiros bonos ad uirtutē alliciēdos:qui cū uirtutū suarū aliqua se uiderint præmiā cōsecutos:eo facilius ad meliora semper accēdāturi. Quod ut apertius ista in te affectio nostra pateat:uacāte nūc ticinēsis pōtificatus sede:te præter oēs duximus huic pōtificio muneri p̄ficiēdū:ut hoc sit tibi animi nostri firmissimū monumētū. His igif litteris nostris declaramus te huius ecclesiæ papiensis episcopū benemeritū:rogamusq̄ ut hoc munusculū nostrū grato animo suscipere uelis q̄uis multo sit tuis meritis iferius. Sed post hac si dabis facultas:ut merita possimus uirtutibus tuis præmia cōdonare:senties p̄fecto:nos tāti sapiētiā & doctrinā tuā existimasse:q̄ti ab oībus existimāda erat:cui etiam uolumus omnē operam nostrā:in omnibus optatis tuis esse paratam. Datae mediolani:in nostro ducali palatio:anno salutis. i487.

¶ Mixtum genus.

Caput. XX.



Mixtum genus est illud:quod fit:quotienscunq̄ secundum diuersorum negotiorum exigentiam:in uno litterarum uolumine:diuersorum generum epistolæ continētur:& huius generis species sunt duæ:nā aut ex duobus generibus ē mixta epistola:aut ex pluribus.

Mixta

Ex duobus

Ex pluribus

Mixta epistola ex duobus generibus:est illa:quæ duo tantum genera complectitur:uel etiam duas species:de iis:quæ superius expositæ sunt:cuius epistolæ talis est regula.

Regula.

Si mixtam epistolam ex duobus generibus:uel duabus speciebus:ad aliquē amicum scribere uoluerimus:illā principaliter in partes duas diuidemus. In quæ

prima ponemus eam partem epistolæ scribendam: quæ magis nobis uidebitur
esse necessaria. In secunda uero subiungemus illam: quæ minorem in se & mi-
nus necessariam causam habet. Sed tamen notare debemus: quod in tali epistola
mixta solemus in principio semper facere exordium hoc modo: scilicet: si epi-
stola fuerit principalis: & primo scripta ad amicū: declaramus ei tanquā per exor-
dium: quod cum nobis multa & uaria ad eum scribenda occurrant: per has litteras
uolumus eum de omnibus admonere: & tunc particulariter seruando ordinē
omnium scribendorum: singula breuiter & dilucide exponemus. Si uero secū-
daria fuerit epistola: & responsiua: dicemus in principio: nos recepisse ab amico
nostro litteras: quæ nobis gratissimæ fuerūt: & quod ad omnia illa particulariter
rescribemus: quæ uidebuntur responsione digna: & tunc similiter per ordinē
ad omnia respondēbimus. Si uero aliquid etiam nobis scribendum acciderit: il-
lud in fine epistolæ scribemus: offerēdo ipsi amico omnem operam nostram:
in omnibus paratam: ut in aliis epistolis fieri consuetum est. Propositio.
Scribat excusatoriam simul & domesticam epistolā ad curionem Cicero: ipsum
de negotiis suis admonendo.

Exemplum.

pars.

i

Acepi abs te litteras Curio charissime: quæ licet mihi iucundissimæ fuerint: cū
ex illis intellexerim: de tua tuorumque omnium salute: aliquid tamen molestiæ
attulerunt: cum te uideam me negligentia crimine suspectum habere: quod scili-
cet: ut optabas: sæpissimas ad te litteras non dederim: & profecto. quā hoc mihi
molestum sit: quia me sentio ab omni penitus culpa uacare: est tamen aliquan-
tulum ex altera parte iucundum: cum hæc præferim litterarum mearum ex-
postulatio non paruum in me amorem tuum ostendit. Dabo igitur operam:
ut quis neminem prætermiserim: quem quidem ad te peruenturum putaue-
rim: cui litteras non dederim: te etiam hoc in scribendi genere expleam: præ-
fertim si uidero officium meum abs te non uilipendi: Sed de litteris hætenus.
Scribis ad me ut de negotio tuo te certiores reddā: scias nos die noctuque labo-
rare: ut expediatur: sed est tanta aduersariorū tuorum iniquitas: ut res semper sic
ipsis cogentibus: in longum protrahatur: speramus tamen: ut demum ifracta
ipsorum iniquitate: tuam sis dignitatem retenturus. Quod aut scribis: ut ad te
libros iuris ciuilis transmittam: faciam id equidem libentissime: sed quia pro-
pter hæc bella intestina: quæ adhuc sedata non sunt: nullus hinc potest nūcius
tuto discedere: expectabis ad paucos dies: quousque pax: quæ inter partes tracta-
tur: ad conclusionem ueniat: tunc uoto tuo securius & melius satisfiet. Si quid
est aliud: quod mea tibi opera prodesse possit: tuū est iubere: meū aut mādata
tua quālibetissime exequi. Vale.

Mixta ex pluribus.

Mixta epistola ex pluribus est illa: quæ plura in se genera cōplectitur: uel plures diuer-
sas spēs: cuius epistolæ talis breuiter est regula.

Regula.

Si uoluerimus mixtam epistolā ex pluribus ad aliquā personā scribere: illam in

D iii

tot partes diuidemus quot erūt genera: uel species epistolarum ex quibus ipsa erit composita: & tunc a maiore semper & maioris momenti incipiemus: per omnia seruando regulam suam: prout in suo capitulo declaratum est: deinde ad propinquam descendemus: deinde ad minorem: donec omnis rerum scribendarum numerus compleatur: semper in omnibus seruando regulā suam: sicut i suo loco fuit superius definitū. Sed illud addere debemus: quod semper est faciendū aliquod exordiū in tali epistola: per quod declaremus ea generaliter quæ scribere intendimus: uel saltē ut per ipsum demus aliquē itroitus ad ipsam epistolam cōponendam. In fine præterea epistolæ adiungimus oblationes cōsuetas: addēdo etiā: si nobis uidebit: expositionē alicuius negotii nostri: quod ad ipsum amicū scribere intendimus: quæ negotia: nisi fuerint alicuius magni momenti: sunt semper postponenda: quia amicorū causæ sunt prius recitandæ: & expediendæ: q̄ propriæ: ut uideamur ipsorum negocia magis cordi habere: q̄ nostra.

Propositio.

Scribat cōsolatoriā simul: & grauē: ac domesticā epistolā ad pōpiliū marcus curius.

Exemplum.

pars i

Intellexi pompili charissimæ ex amicorū nostrorū litteris: quæ mihi diebus istis redditæ fuerunt: patrem tuū: uirū optimū: ex hac uita decessisse: quod mihi pfecto tanto molestius fuit: q̄to mihi tu charior es: cuius ego existimo omnem fortunam mihi esse cōmunem: hanc ideo calamitatem tanq̄ propriam existi-
maui: sed cum ex altera parte considero: q̄ bene natus fuerit: q̄ optime edu-
tus: quibus honoribus inter cæteros sui ordinis uiros functus: quā facili mor-
bo correptus: & dum tempus erat: ut naturæ concederet: q̄ sanctissimæ mor-
tuus: certæ nihil est quod doleā: imo uere potius decet: ut deo maximo gratiā
habeamus: qui prius illū tantis muneribus donauit: deinde placidissima mor-
te nō ad tenebras sed de tenebris ad lucem reuocauit. Sed his omisissis ad ea ue-
niamus: quæ ad nos magis attinent. Scias diebus istis senatu nostro nunciatū
fuisse: famnites maximū contra remp. nostram exercitum preparasse: ac quot
ridie in agrum nostrum incursionem facere. Vnde centuriatis comitiis cæle-
bratis: decreuerunt patres: ut contra hostes arma sumantur: eiq̄ rei pompeiū
nostrum præposuere: qui consilio: sapientia: & auctoritate nemini cedens facil-
lime possit rem istam conficere. Tu si me audies ex cumano tuo q̄ primum in
urbem uenies: ne tumultuario bello ingruente: aliquid damni patiaris. Quod
scribis: ut a debitoribus tuis pecunias exigam: perficerem illud pfecto liben-
tissime: sed in hoc tam graui tumultu: neq̄ forensium causarum: neq̄ senato-
riæ actionis amplius locus est: quousq̄ res ad aliquid melius tendant. Sed hoc
unum tibi audeo scribere: quod si te ad nos q̄ primū cōtuleris: non solum pote-
ris priuatis: sed etiam publicis fortasse rebus non mediocre subsidium ferre:
quod ut facias te hortor: rogo: & moneo: tibi tamē nunq̄ defuturā operā meā
polliceor. Vale.

C Elegantie definitio ac regulæ: quæ ad superiores epistolas faciunt. Libellus secundus.



Lagatia est uenusta uerborum cōcinitas: dulcē auribus afferēs sonū: cuius quidē generales regulæ sunt triginta. Regula. I.

Laudabitur illa oratio: quæ obliqua dicif: & a posterioribus incipiens dictionibus: in uerbum sepius; q̄ in aliā orationis partem finiat: ut Cæsar adeptus est monarchiam imperii summis uiribus: quod elegātius dicitur: summis uiribus imperii monarchiam Cæsar adeptus est.

Regula. II.

Commendabitur quoq; oratio quæ dictionem habeat uniuersalem affirmatiuam uel negatiuam in fine: uel aliquod insigne nomē: uel aduerbium. Exemplū primi. Oēs laudant ea: quæ uir bonus facit: quod uenustius dicitur. Quæ uir bonus facit: laudāt omnes. Exemplum secundi. Ego neminem habeo: quē magis diligāte: quod pulchrius dicitur. Quem te magis diligā: habeo ueminē. Exemplum tertii. Egredia sūt ea quæ scribis ad me: quod cōcinius est. Quæ ad me scribis: sunt egredia. Exemplum quarti. Ego omnia diligenter perfeci: quæ iussisti mihi: quod eloquentius dicitur. Quæ mihi iussisti: perfeci omnia diligenter. Regula. III.

Nomen adiectiuum elegantius substantiuo præponitur: ut uirtus summa imperium magnum: cōsiliū utile: melius enim dicitur: summa uirtus: magnū imperium: utile cōsiliū & huiusmodi. Regula. IIII.

Inter adiectiuū & substantiuū semper aliquid est iterponendū: ut maxima uirtus cæsaris summa laude semper extollēda est: quod elegātius dicitur maxima cæsaris uirtus summa semper laude extollenda est. Regula. V.

Quotiescunq; ab apposito alicuius uerbi secundarii oratio incipiat: quod subito relatiuum sequatur: elegantius inter relatiuum & antecedens secundarium uerbum ponitur: ut Aeneum pompeiū: qui romanorum auxit imperium: summo opere diligo. Venustius enim dicitur: Aeneum pompeium summo opere diligo: qui romanum imperium auxit. Regula. VI.

Sifuerit relatiuum in obliquo casu positum: uenustius antecedens: in relatiui casu positū postponetur: ut: Virtutes quibus ab ineunte ætate studuisti: immortalitati nomen tuum commendabunt: quod elegantius dicitur. Quibus uirtutibus ab ineunte ætate studuisti: immortalitati nomen tuum commoendabunt. Regula. VII.

Quando est aliquod substantiuum cum præpositione aliqua iunctum: quod sit de natura præcedentis uel subsequēntis clausulæ: præpositionem in relatiuū uertimus: & uerbum substantiuum adiūgimus: ut pro tua humanitate multa in me beneficia contulisti: quod elegātius dicif. Quæ tua humanitas est: multa in me beneficia contulisti. & sic in cæteris. Regula. VIII.

Sæpius relatiuū: quod uerbo primario additū est ad secundarium trāsferemus:

ut cicero: qui eloquentissimus fuit: cæteris oratoribus i dicēdo præstitit: quod elegantius dicemus: Cicero eloquentissimus fuit: qui cæteris oratoribus in dicendo præstitit.

Nona regula.

Si aliquod habuerimus uel nomen uel aduerbium insigne: elegantius illud cū quidem uel idem pronomine postponemus. Exemplum primi. Marcus tullius orator singularis fuit: quod uenustius dicitur. Marcus Tullius orator fuit: & quidem singularis. Exemplum secundi. Quæ mihi iussisti: omnia libenter perfeci: quod eloquentius dicitur. Quæ mihi iussisti: omnia perfeci: & quidem libenter.

Decima regula.

Sicut in mediocri stilo dicendi: a re nuda prius incipere oportet: deinde illā exornare. Sic in stilo graui: ab exornatu initiū sumere debemus. Exemplū primi Pompeius omniū romanorum: tum armis: tum consilio facile princeps fuit. Exemplum secundi. Omnium romanorum: tum armis: tum consilio: facile princeps magnus Pompeius fuit.

Vndecima regula.

Genitiuus casus semper cæteris præponitur: ut consilium optimi uiri: quod elegantius dicitur. Optimi uiri consilium.

Duodecima regula.

Si gerundiū uerbum habuerimus cū suo apposito: appositū illud in gerundi casu ponemus: ac ambo inuicē cōcordabimus: ut ueni gratia amandi uirtutem: quod uenustius dicitur: ueni amādæ uirtutis gratia.

Tertiadecima regula.

Si fuerit aliquod relatiuum inter duō substantiua: illud potius cum sequenti: q̄ cum præcedenti concordamus: ut: Est locus in carcere: quod tullianum appellatur.

Quartadecima regula.

Si dictionis alicuius significationē augere uolumus: positiuo per aut perquam: comparatiuo longe: superlatiui autem q̄ iungere debemus. Exemplum omnium. perbeatus uel perq̄beatus fuit cæsar: sed lōgebeator augustus: q̄beatissimus autē traianus.

Quintadecima regula.

Nomina græca tertię declinationis: si peritto syllabica fuerint ad secundam declinationem referuntur: ut delphin delphinis: delphinus delphini: elephas elephantis: elephantus elephantis.

Sextadecima regula.

Si aliquod adiectiuum habuerimus: significans laudem uel uituperiū: utile uel inutile: illud potius in datiuū substantiui uertemus cum sum es est: Vt uirtutes sunt mihi iucunditati.

Decima septima regula.

In rebus paribus: rum uel & geminatum ponimus: in imparibus uero: cum & tum: sed leuius præponitur. Exemplum primi: Cicero tum laude: tum rerū sciētia ualet. Vel æneas & fortis & pius fuit. Exemplum secūdi: Cæsare pluri-
mū ualuisse: cū populus: tū senatus affirmat.

Decima octaua regula.

Si aliquam personam aut laudare aut uituperare uoluerimus: id trisariam facere poterimus: aut cum genitiuo: quod magis poeticum est: ut marcus cato uir est magnæ uirtutis: aut cum nominatiuo & ablatiui. ut Marcus cato uir est magnus uirtute: aut cum ablatiui solo: ut marcus cato uir est magna uir

tute.

Decimanona regula.

S æpenumero uerbum in finitum uertemus in participium tam ablatiui q̄ accusatiui casus: si uerbum aliquod præcedat. Exemplum primi: Mihi opus est consulere: quod melius dicitur: mihi consulto opus est. Exemplum secundi: Bonam tibi fortunam inuenire curabo: quod uenustius dicitur: Bonam tibi fortunam inuentam curabo.

Vicesima regula

Cum adiectiuum & substantiuum: in eodem casu posita acciderint: substantiuum in genitiuo casu ponemus: adiectiuum uero in eo casu: in quo poni debet: sed in numero singulari & genere neutro locamus: ut multa pecunia: parua sapientia: aliquas litteras: quod melius dicitur: multum pecuniæ: parum sapientiæ: aliquid litterarum.

Vicesima prima regula.

Cum duobus substantiuis idem adiectiuum adiici debeat: adiectiuum in principio orationis collocamus & substantiuo cum & uel tum geminato postponimus: ut Cæsar fuit magnus uir & magnus imperator: quod ornatiùs dicitur: Cæsar fuit magnus & uir & imperator.

Vicesima secunda regula.

Cum adiectiuum & substantiuum simul fuerint: quorum substantiuum: ab adiectiuo formatum: fuerit diuersæ significationis a primo substantiuo: in duo sunt potius substantiua transferenda: ut Cauendum est: ab honestate natura: li discedamus: quod melius dicitur. Cauendum est: ab honestate natura: discedamus.

Vicesima tertia regula.

Cum gerundium accusatiuæ uocis habuerimus potius illud in supinum ablati uæ uocis transferemus: ut. Hoc est mirabile ad uidendum: quod elegantius dicitur: hoc est mirabile dictu.

Vicesima quarta regula.

Si aliquod superlatiuum durius acciderit: pro eo positiuum ponemus: ac ei ad uerbium superlatiuu addemus: ut necessariissimus: quod elegatius dicimus: maxime necessarius.

Vicesima quinta regula.

Si aliquem maximopere laudare: uel uituperare uoluerimus: laudationis uel uituperationis causam in genitiuo constituemus: ac huiusmodi nomina: splendorem: fulgorem: gloriam: uel laudem: uitium: facinus: crimen: aut scelus: addemus. Exemplum primi: M. antonius plurimum æloquentia ualuit. quod melius dicitur: Marcus antonius plurimum æloquentiæ gloria ualuit. Exemplum secundi: Lucius catilina coniuratione damnatus est. quod elegatius dicitur: Lucius catilina coniurationis scelere danatus est.

Vicesima sexta regula.

Quotiens nomina singularis: uel pluralis & singularis numeri connectuntur: uiciniore semper respondendum est. Si uero pluralis numeri fuerint: ad nobilius transeundum erit. Exemplum primi: Cæsar resq; publica romana merito Pompeio infesta fuit. Exemplum secundi: Exercitus nostri romanorumq; turmae turpiter fugati sunt.

Vicesima septima regula.

Nonnunq̄ comparatiua pro posituiis ponuntur: ut uehementius pro uehementer. & sæpius pro sæpe.

Vicesima octaua regula.

Subiunctiuus modus elegantius pro indicatiuo ponitur. ut uelim pro uolo. fecerim pro feci.

Vicesima nona regula.

Si uerbum subiunctiuum habuerimus: cū quod coniūctione: ea remota: elegantius illud ad infinitum reducemus: ut gaudeo: quod tribunitiā potestatem cōsecutus fueris: quod melius dicitur. Te tribunitiā potestatem cōsecutum fuisse gaudeo.

Tricesima regula.

Cum aliquod adiectiuum exornare uoluerimus: proferemus illud per suum oppositū: addita negatione. Vt cicero fuit litterarum peritus: quod elegātius dicitur. Cicero fuit haud nescius litterarum.

Tituli: unicuique personarū ordini tribuēdi: secūdū earū cōditionē. Libellus tertius.



Itulus est epithetū unū uel plura: quā tā in epistolā frōte: q̄ itergo: unicuique personarū cōditioni accommodari solēt: quorū regulæ sūt decē & octo.

Ad summū pōtificē.

Regula. I.

Pontificē: maximū: sūmū: romanū: dominici gregis pastore: sacrorū: patre: diuū: clementissimū: sanctissimū: tutissimū: beatissimū: amplissimū: pientissimū q̄ dicemus. Cui talē in litterarū tergo titulū dari licebit. Diuo paulo secundo: dominici gregis pastori pientissimo: romanæq̄ basilicæ pōtifici maximo optimo q̄. In epistolā autē medio: eius clementiam: sanctitatem: beatitudinem: amplitudinem: pietatem q̄ appellabimus.

Sūmus autē pontifex minores quoscunq̄ pontifices fratres. reliquos autē filios per litteras publicas appellabit. Vnde ad pōtices scribens inferiores sic in s̄rā fronte p̄fāt. Paulus secundus: diuino dei nutu ouilis dominici custos designatus: dilectis fratribus: germanis episcopis: salutem & apostolicā benedictionē.

Cæsarē uero sic aggrediet̄. Paulus secundus: diuina dispositiōe: christiani cultus moderator: dilecto filio Federico tertio: rōmanorū imperatori: augusto: faustoq̄ salutem & apostolicam benedictionem.

Scismaticos autē gentilesq̄ huiuscemodi titulo salutabit. Paulus secundus de i grā christianæ plēbis antistes: Mahumeto Turcorum regi maximo: sanioris mentis spiritum: rectiusq̄ consilium exoptat.

Ad minores pontifices.

Regula II.

Pontifices minores: cardinalē: p̄riarchā: archiep̄m: episcopū: prothonotarium: abbatēq̄ appellabimus: quibus hos titulos adiiciemus. Pōtificē nāq̄ minorē i partē dominici gregis ascitū: amplissimū: uenerandissimū: obseruandissimū: pientissimūq̄ dicentes: talē in epistolā tergo: si cardinali scribēdū erit: titulū assignamus. Petro Fuscaro: titulo diuini coleos: cardinali pontifici: p̄ri p̄tissimi obseruandissimoq̄. In epistolā autē medio eius amplitudinē: obseruatiā: præstantiam: pietatemq̄ appellabimus.

Si p̄riarchæ autē aut archiep̄o: uel episcopo scribere uoluerimus: sic in s̄rarum tergo dicemus. Laurētio zani antiocheno p̄riarchæ obseruādissimo: patri nō

minis pietissimo: q̄ uenerando. In epistolæ autē medio eisdē sermō & super
oribus titulis utemur.

Protonotariū uero in s̄p̄a: tergo sic aggrediemur. Petro Dandulo: Rhomanæ
basilicæ protonotario: nō minus accuratissimo: q̄ fideli: domino singulari.

Abbates præterea & reliqui sacerdotes tali in epistolæ tergo sunt titulo deco/
rati. Petro Cornelio diuī Frācis̄ci cōenobitæ: antistiti: & religioso: & optimo.
Itē. Petro nigro: diuio iuliano dicata: ædis antistiti: flamini pietissimo: opti/
moq;. In epistolæ autē medio reuerentiā: dignitatē: paternitatēq; appellabimus.

Ad Cæsarem.

Regula. III.

Rhomanorū imperatorē: diuū cæsare: cæsareā maiestātē: christianæ reipu. tuto/
rē: uexilliferaq; triūphatorē: patrē patriæ: augustū: inuictissimū: faustissimū: pi/
entissimūq; dicemus. Cui tales i epistolæ tergo tituli tribuunt. Federico ter/
tio: diuino afflante spiritu: rhomanorū imperatori cæsariq; augustissimo fau/
stissimoq;. In epistolæ uero medio maiestātē: serenitatē: amplitudinē: potesta/
tem: celsitudinēq; appellabimus.

Ad regē uel minorē principē.

Regula. IIII.

Regē: ducē: principē quoq; ac comitē: regiæ uel ducalis celsitudinis siue dignita/
tis decus: heroicæ cultorē uirtutū: principatus ornamētū: regii culminis splē/
dorē: & unicū firmamētū: christianissimū: potētissimū: magnificētissimū: ma/
gnanimū: fortissimū: iclitū: sc̄licissimū: serenissimū: illustrissimūq; appellabi/
mus. Cui tales in epistolæ tergo titulos adiiciemus. Karolo triplicis galliæ re/
gi christianissimo: regiq; culminis splēdori serenissimo: illustrissimoq;. In epi/
stolæ uero medio maiestātē: serenitatē: celsitudinē: potētiā: amplitudinē: ma/
gnanimitatē: sc̄licitatēq; dicemus.

Ad equitē aureatū. Regula. V.

Equitem equestris ordinis uirum: militiæ decus: reipu. columen: patriæ spem
amplissimam: fidissimamq; splēdidissimum: generosum: excellentissimum:
clarissimū: inclytum: magnanimū: potētem: fortem: strenuissimumque dice/
mus. Cui in litteræ tergo hos titulos tribuimus. Bernardo iustiniāno splē/
didissimo equestris ordinis uiro: patritio ueneto: militiæ decori: reique publi/
cæ firmamento. In epistolæ uero medio splendorem: generositatem: excellen/
tiam: claritatem: strenuitatemque appellabimus.

Ad Patricium.

Regula. VI.

Patricium senatorii ordinis uirum: senatorem: magnificum: spectatissimum:
nobilem: generosum: ornatissimum: clarissimum: insignem: spectabilem: in/
tegerimū: prudētissimū sapiētissimūq; dicemus: cui in epistolæ tergo hos ti/
tulos dare licebit. Ioanni Fuscarenō patricio ueneto senatoriq; ordinis uiro
integerrimo optimoque. In epistolæ uero medio magnificentiā spectabilitatē
nobilitatē: generositatē: claritudinē: integritatē: prudētiā: sapiētiāq; dicemus.

Illud quoque annotatione dignū censemus: non tantum patricios: uerum &
consulares quoscunque uiros urbiū præfectos: consules: pconsules: prætores

honoratis fascibus decoratos: nec non & cæteros magistratus: his plerunq; titulis non absurde salutandos: ut superius diximus.

Ad plebeios.

Regula. VII.

Plebeios uiros tripartitos reperimus: aut enim maiores sunt: aut medioximi: aut minores.

Maiores plebeiu, spectabile sapientem, prastantem, praeipuum singularem, officiosum, consue-
matum uig. itegerrimum, ornatissimum, beneficentissimum, spectatissimumq; dicemus. Cui in epistolarum tergo tales titulos adiciemus. Iacobo philetio, plebei ordinis uiro praeipuo ac singulari. In epistolae uero medio: spectabilitatem, sapientiam, prastantiam, integritatem, beneficentiamq; appellamus.

Medioximum plebeiu, egregiu, prudentem, humanissimum, benignissimum, pbissimumq; dicemus. Cui in litterarum tergo tales titulos dabimus. Hieronymo malatheno, plebei ordinis uiro humanissimo, pbissimoq; In epistolae uero medio, prudentiam, humanitatem, benignitatem, probitatemq; appellabimus.

Minore aut plebeiu, discretu, moratu, idustriu, solerte, exptu, diligentissimumq; uig. obsequente, accuratu, fidelissimumq; dicemus. Cui in epistolarum tergo tales titulos tribuimus. Antonio pecino, architecto, uiro tam idustrio, q; accurato. In epistolae uero medio, idustriam, solertiā, diligentiam fidemq; dicemus.

Ad studiosos uiros, & primo ad theologum.

Regula. VIII.

Studiosos uiros oēs appellamus, quos cuiusq; scientiae deditos scimus, quorum titulos per ordinem suisq; locis ordinabimus. Et primo de theologis. Theologu igitur diuinarum, humanarumq; rerum interpretem, sacrarum litterarum cultorem, sacrarum paginae professorem, diuini cultus moderatorem, diuinæ uoluntatis expositorem, sapientissimum, eximiu, excellentissimu, diuinuq; dicemus. Cui tales in litterarum tergo titulos dabimus. Paulo pergulesi, sacrarum paginae professori, tam sapientissimo, q; diuinissimo. In epistolae uero medio, sapientiam, excellentiamq; dicemus.

Ad iureconsultum.

Regula. IX.

Iureconsultum diuinarum, humanarumq; rerum interpretem, pontificii uel caesarei iuris doctorem, uel loritam, diuini, uel humani iuris moderatorem, utriusq; iuris professorem, iureconsultorum consultiuissimu, sapientissimu, optimu, eximiu, excellentissimu, æquissimu, itegerrimuq; dicemus. Cui in epistolarum tergo tales titulos dabimus. Alexandro neuo, diuinarum, humanarumq; legum interpreti, tam excellentissimo, q; æquissimo. In epistolae aut medio, sapientiam, probitatem, excellentiam, æquitatem, integritatemq; dicemus.

Ad medicu

Regula. X.

Medicu, humanæ salutis moderatorem, auxiliatorem, tutorem conseruatorem, remediumq; medicæ artis professorem, morborum curatorem, ægritudinum propulsatorem, accuratissimum, promptissimum, expertissimum, diligentissimuq; dicemus. Cui tales in epistolarum tergo tituli assignantur. Gerardo ueronesi, medicæ artis professori, tam accuratissimo, q; doctissimo. Sed in epistolae medio, sapientiam, excellentiam, doctrinamq; dicemus.

Ad philosophum dialecticumq.

Regula XI.

Philosophum sophiæ filiū: naturæ exploratorē: causarū speculatorē: sapientiæ amatorē: filiūq; sapiētissimū: modestissimū: excellētissimū: grauissimū: acutissimū: speculatissimūq; dicemus. Cui in epistolæ tergo tales titulos trademus. Antonio Cornelio philosopho excellētissimo: naturæq; exploratori non minus accurato q; acutissimo. In epistolæ autē medio sapiētia: modestia: excellētia: grauitatem: speculationē: acumēq; dicemus.

Ad mathematicū.

Regula XII.

Mathematicū arithmeticæ: uel geometriæ: uel sideralis sciētia p̄fessorē: factorū expositorē: diuini numinis cōsciū: fidei speculatorē: phætōtæi cursus exploratorē: uel imobilis magnitudinis metitorē: uel discretæ quātītatis supputatorē accuratissimū: subtilissimū: acutissimū: prudentissimū: perspicacem: excellētissimū: diuinū: sapiētissimūq; dicemus. Cui tales in epistolæ tergo tituli assignant. Dominico bragadeno mathematicæ artis p̄fessori nō minus accuratissimo q; doctissimo. In epistolæ uero medio acumē: subtilitatē: prudentia: sapiētia: excellētia: p̄spicacitatēq; dicemus.

Ad musicū uatēq.

Regula XIII.

Musicū uatēq; eisdē ferme titulis decoramus: cælestis armoniæ imitatorē appellantes: pieridum filium: musarum alumnū: apollini sacratum: thespiadum choro dicatum: hippocrenidum choro sacratū: pegasidū amicū: libetridū cultorē: pegasæo liquore saturatū: lauro insignē: pallida decoratū hædera: pirenæo fonte potū: castali fontis domesticū: parnassii fluminis nō ignag: cephisi gurgitis uel fluminis nō exptē: hæliconiæ rupis accolā: parnassii nemoris exploratorē: cyrrhæi iugi nō alienū: aonii mōtis habitatorē: phœbæi numinis iterptē testudineæ lyra moderatorē: nouenag: sorog: decantatorē: parnassia ædis ciuē: sacru: diuinū: elegātissimū: facūdissimū: suauissimū: iucūdissimū: ornatissimū: canog: sonog: argutū: decētissimū: celebratissimū: expolitissimū: altisonū dulcisonū mellifluūq; dicemus. Cui in epistolæ tergo tales merito titulos tribuemus. Ioāni mario Philelpho musarū cultori tā ornatissimo q; elegāti. In epistolæ uero medio diuinitatē: elegātiā: facūdiā: suauitatē: ornatū: integritatē: nobilitatē: excellentiāq; dicemus.

Ad oratorē.

Regula XIII.

Oratorē forēsū causarū tutorē: latini eloqui moderatorē: pedestris orōnis decus: patriæ linguæ unicū splendorē: reip. cōsultorē: sanctarū legū asseruatorē: canorā uirtutis tubā: romanæ linguæ decus: facūdissimū: disertissimū: eloquētissimū: elegātissimū: limatissimū: expolitissimū: amantissimū: copiosissimū: grauissimūq; dicemus. Cui in epistolæ tergo tales titulos dabimus. Benedicto Brognolo oratori facūdissimo: romanæq; linguæ moderatori disertissimo eloquētissimoq;. In epistolæ uero medio facūdiā: elegātiā: eloquētiā: grauitatē nobilitatē: præstatiā: excellētiā: integritatemq; dicemus.

Ad grammaticū.

Regula XV.

Grammaticum reipublicæ litterariæ columen: latini sermonis exploratorem:
humani studii principē: lſariæ discipline moderatōrē: auctōrē poetarūq; iſerptē
humani codicis expoſitorē: latinæ originis exploratōrē: humaniſſimū: accu-
ra- tiſſimū: diſertiffimū: ornatiffimū: copioſiffimū: doctiffimūq; dicemus. Cui ta-
les iſſag; tergo titulos dabimus. Pōponio romano: utriuſq; liguæ moderatori:
tā humaniſſimō: q̃ ornatiffimo. In epistolæ autē medio: humanitatē: elegantiā:
eloquētiā: doctrinā: excellētiā: nobilitatē: præſtātiā: itegritatēq; dicemus: ſeu ap-
pellabimus. Ad ſcholasticū. Regula. XVI.

Scholasticū quēq; de uirtute benemeritū: lſariæ diſciplinæ dicatū: utriuſq; uir-
tutis floribus ornatū: lſag; haud expſe: bonag; artiu ſtudioſiffimū: eruditū: do-
ctū: ſtudiūq; decus humani dicemus. Cui tales in epistolag; tergo titulos dabi-
mus. Iacobo cōtarenō: utriuſq; uirtutis cultori: tā ſtudioſiffimo: q̃ accuratiſſi-
mo. In epistolæ uero medio: humanitatē: elegantiā: eloquētiā: doctrinā: excellen-
tiā: nobilitatē: pſtātiā: itegritatēq; dicemus. Ad cognatos. Regula. XVII.

Pater: filiū: uel nepotē: chariſſimū: dulciſſimū: piētiſſimū: dilectiſſimū: lapidiſſi-
mū: ſuauiffimūq; appellat. Filius autē: pſem: uel patruū: honorādū: obſeruādū:
pientiffimū: pbiffimū: humaniſſimū uenerādū colendūq; dicit. Quibus ta-
les in epistolag; tergo tituli tribuunt. Filius ad patrem. Petro Cornelio patri
ſuauiffimo pientiffimo p. Pater uero ad filiū. Ioāni Cornelio filio chariſſimo
ſuauiffimo p. In epistolag; autē medio pater ad filiū: pietatē: charitatē: amorē:
beniuolētiāq; appellabit. Itidem filius ad patrē: ſed paternitatē: obſeruantia: di-
gnitatē: pbitatēq; dicere ſolet. Ad ſcēminas. Regula. XVIII.

Fœminā caſtittatis decus: pudicitia: exēplū: honeſtatis ſpeculū: pudiciſſimā: ca-
ſtiſſimā: integerrimā: honeſtiſſimā: primariāq; dicemus. Cui in epistolag; ter-
go tales titulos dabimus. Lucretiæ corneliæ ſcēminæ primariæ itegerrimæq;
In epistolæ uero medio honeſtatē: pudicitia: caſtitatē: integritatēq; appellabi-
mus. Illud autē ſciendū eſt: q; ſcēminæ uiroꝝ ſuoꝝ titulis decorādæ ſūt. Pro-
inde ex ſuperioribus ſecundū rei perſonæq; exigentiā: non tantū in hoc ſexu:
ueꝝ etiā in altero: uir accuratiſſimus quiſq; ex ſe poterit concedentes titulos
aſſignare: & maxime quia multi ſunt: quibus diuerſi ſunt attribuendi tituli:
propter uariam eorū conditionem. Peroratio.

Iam annuente deo: magnifice Iacobe: ad peroptatū finem deductū eſt opus no-
ſtrū: quod eo libentius perfecit: q; & illud magnificentia tuā maxime peropta-
re intelligebā: & pleroſq; etiā huius nouæ artis meæ pcupidos uidebā: quibus
omnibus ſatiſficiendū eſſe duxi: & tibi præcipue: quem ego & amo & mirifice
obſeruo. Nam cū tua in me beneficia memori mente reuoluo: quibus me nō
ſolum exacto tempore aſſidue aſſeciſti: ſed etiam quottidie aſſicere nō deſinis:
ſemper conſidero quonā potiſſimū pacto tuæ poſſim uoluntati morē gerere
Et mihi pſecto gratiſſimū iucundiſſimūq; ſemper accidit: quicquid pro tua
dignitate etiam cū maximo labore meo reddere poſſum. Nec id quidem iniū

ria, quum enī magis magisq; indies emollior: ut tecum beneficiis certare possim: tu magis magisq; adeo respondes: ut me semper benignitate ac liberalitate & munificentia a te uictum esse fatear necesse sit. Et merito illud poeticum figmentū in te cōpleri uideo: q; illi simplicem dicunt charitem duplices semper sorores remittere solitam. Tu enī nunq̃ unicā euphrosinem meā recepisti: qn illi æglen thaliāq; cū sūma beneficentissime remisseris. Hic ortum est: ut nō ego solū: qui inter ceteros oratores siue poetas minimus sum appellādus: sed & cæteri quoq; oēs: qui tuā hanc liberalitatē agnoscunt: quotidie meditentur quibus potissimū sis muneribus afficiendus. Suscipe igitur læto uultu exilariq; facie quæ tibi munera damus. Et fac ut nostri memor sis: qui maximo cupimus ardore: ut aliquando intelligas: hanc tibi etiam animam nostram perpetua seruitute dicatam esse. Vale.

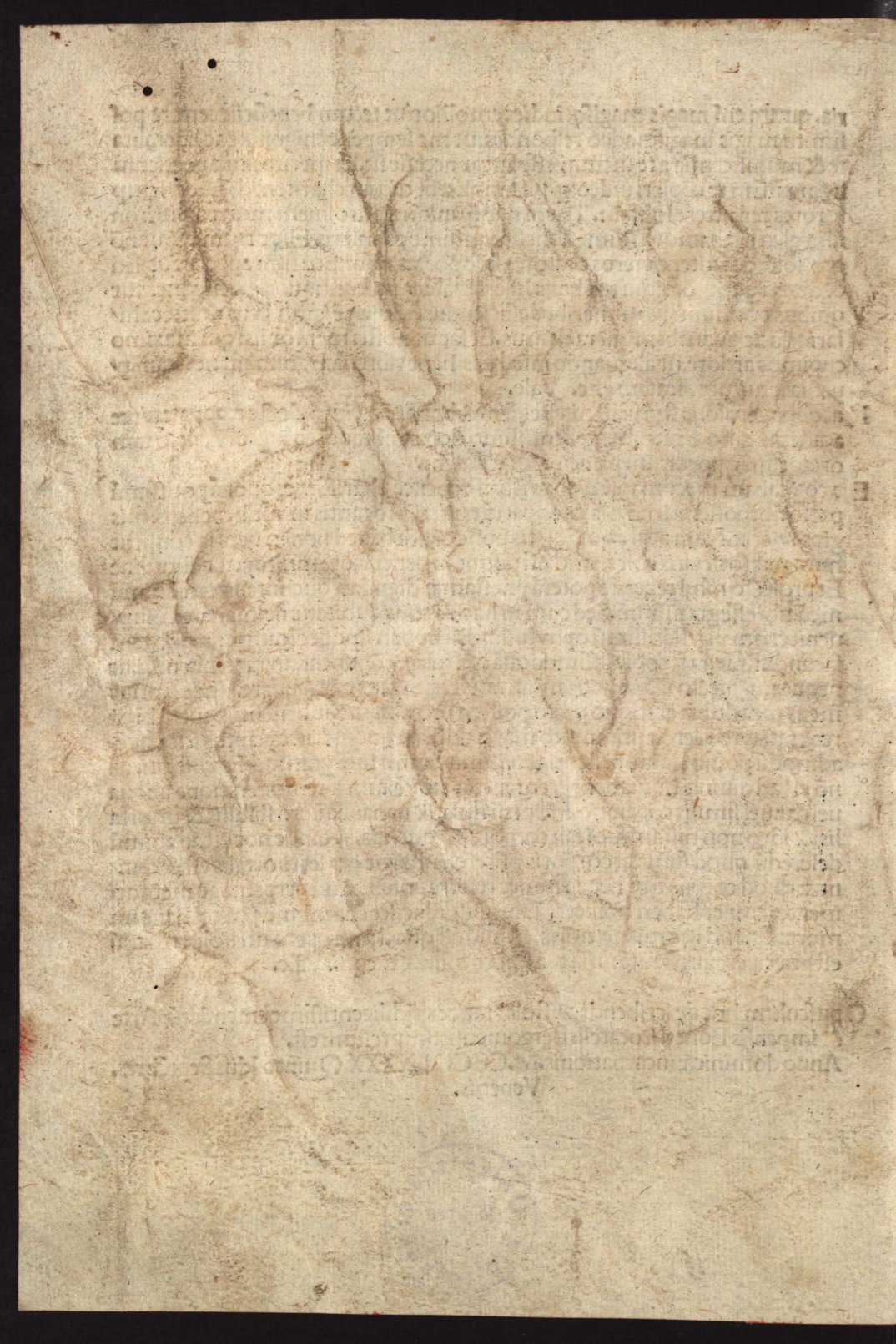
Iacobus geroldus styrius: Cnitelsfeldensis: bonarū artium doctor: ac patauinae academīæ moderator: Excellentissimo doctōri: Francisco nigro: Veneto tam oratorum q̃ poetarum principi: foelicitatem.

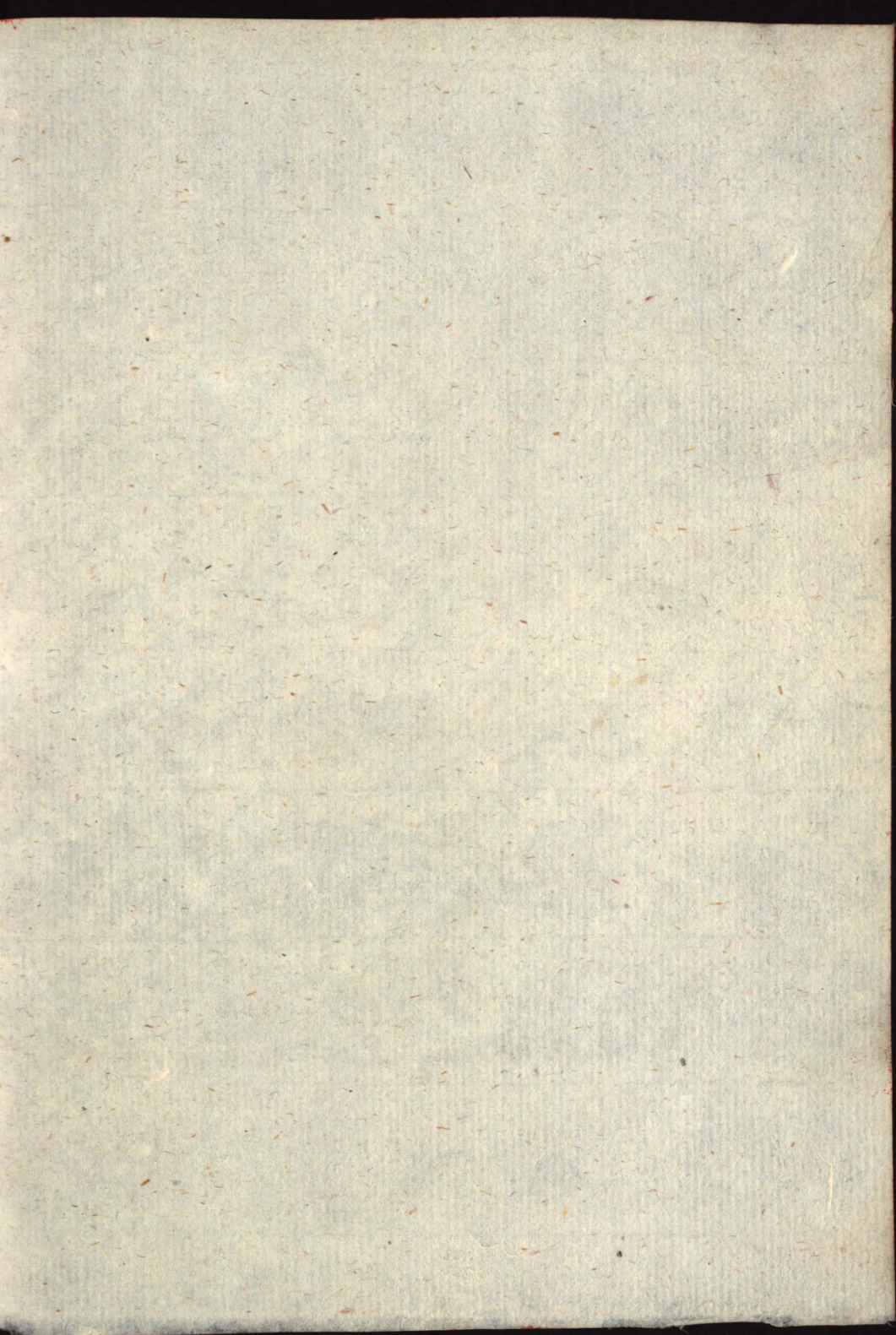
Ex cogitabam mecum ipse diebus istis: Francisce charissime: quonā potissimū pacto tibi possem: si nō maiores: pares tamen pro tantis in me beneficiis tuis grās referre. Nam agere quidē satis posse cōfidebā: sed non in uerbis consistit humanæ societatis cōseruatio: ast potius in beneficioꝝ multoꝝ uicissitudine. Et profecto nihil reperire poterā prāstantia dignū: ex quo intelligeres animū meū tibi esse gratissimū. Sed cum in hac diutius dubitatione manerem: superuenit etiam prāstātissimū opus tuū: mihi nuperrime dedicatum: in quo tam facundissime: tāq; copiosissime nouā epistolaz cōponendaz artē inuenisti: ut nequeam pfecto illā uel satis mirari: uel etiam satis cōmendare. Vnde si prius mens mea dubia erat: quō pacto possem pro tātis in me beneficiis tuis tibi pares gratias reddere: nunc multo magis dubia relinquit: nec penitus scio: quē admodū possim tanta beneficia etiā sūma animi mei gratitudine cōsequi. nā nō est ad diuinæ huius beneficentiæ tuæ laudē: a mea remuneratione aliqua uel par uel similis cōparatio. Hæc enī fluxa & uana: illa uero stabilis & imortalis: & ideo non nisi ab imortali corpore exequenda. Proinde hoc est ad animū deferēdū quod suū erat corporis pficere. Alius igit q̃ p se imortalis est & diuinus: quod corpus tibi nec agere nec referre potest: illud perpetua ac memori mente semper habere pollicet. Tibi igit Francisce charissime: præter hanc imortalē apud me tui memoriā: si quid est quod mea opera uti uolueris: tuū est præcipere: meū autē iussa tua q̃libentissime exequi. Vale.

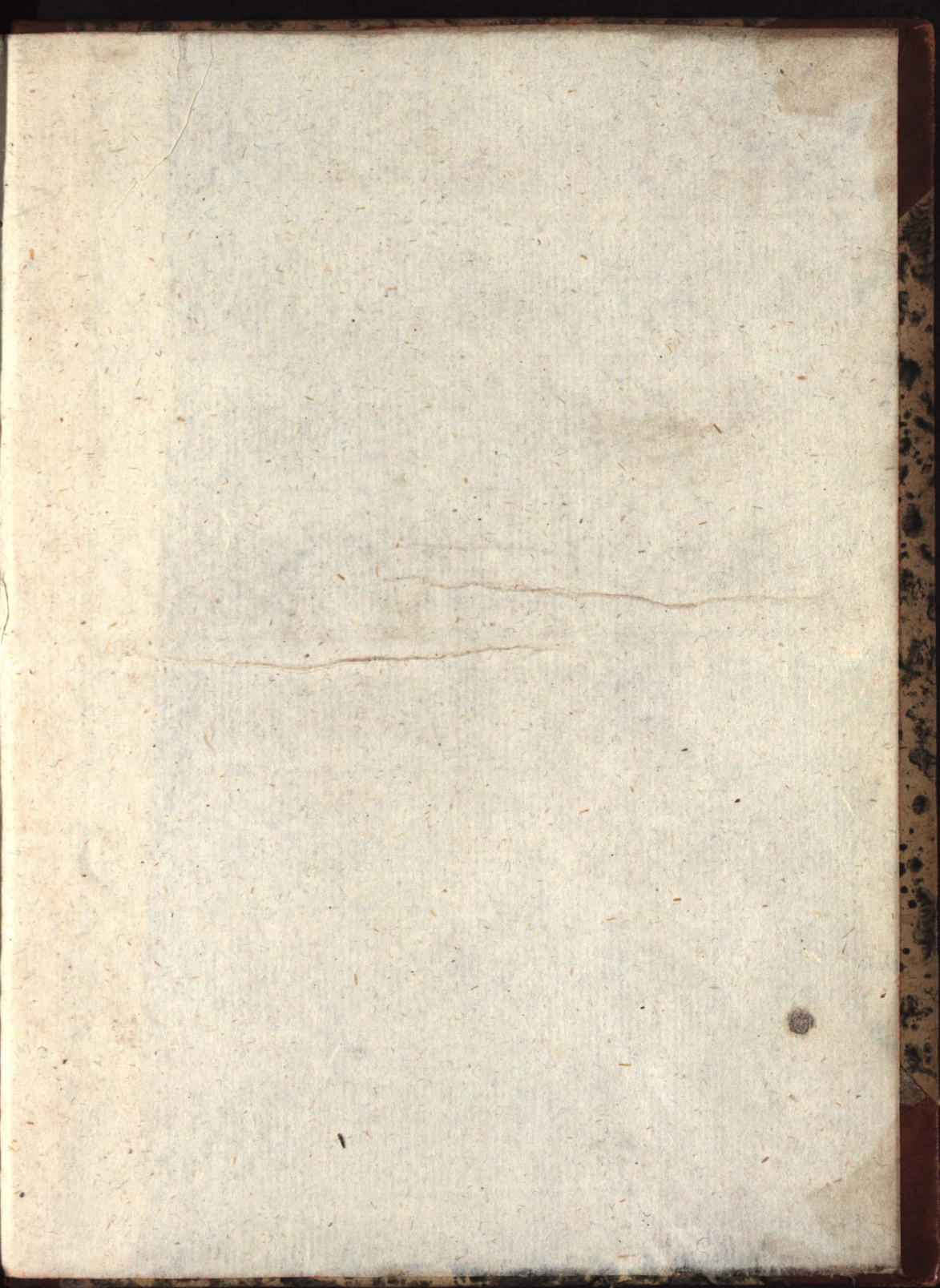
Opusculum hoc de scribendi epistolas ratione q̃ diligentissime emendatū: Arte & impensis Boneti Locatelli Bergomensis: Impressum est.

Anno dominicæ incarnationis. M. CCCC. LXXX. Quinto Idus Septēbres, Venetiis.









Expositiua epistola historiae est illa: quae ad aliquem amicum scribitur: pro ad-
monitione alicuius rei gestae: de qua uolumus ipsum certiore reddere: cuius
epistolae talis est regula.

Regula.

Si expositiua epistola historiae ad aliquem amicum scribere uouerimus: quem uolu-
mus certiore reddere de aliqua re gesta: & noua: illa similis in tres partes diuide-
mus. In prima beniuolentia captabimus a persona nostra: declarantes: quantum si-
mus inclinati ad scribendum ipsi amico de rebus nouis: quae uel in re, uel priuata ac-
cidunt: cum maxime intelligamus ipsum esse percupidum hanc rem: intelligenda: & pra-
cipue cum hoc sit boni cuius officium: ut uelit sapius admoneri de rebus illis: quae
in re, uel in ciuitate accidunt. In secunda uero breuiter dilucideque narrabimus
re ipsam: de qua uolumus ipsum amicum reddere certiore: aut si res illa sit publica de
pace: uel bello: aut de rebus in senatu gestis: aut sit priuata de negotiis ad alteru-
trum pertinentibus: uel de salute & euentu regis nostrae: put nobis uidebitur esse scri-
bendum circa nouitatem & uicissitudinem regis ac temporis. In tertia autem dicemus: hanc
fuisse quae ad ipsum amicum: scribenda esse uidebantur: & in hoc loco offeremus eidem
amico non praetermittere laborem aliquem in scribendo de reliquis rebus quae post
hac euenient dummodo possimus ipsi rem gratam facere. Cui etiam offeremus ope-
ram nostram in omnibus accommodatam.

Propositio.

Exponat Antonius bruto: bellum indictum parthis cui praefectus sit designatus Cicero.

Exemplum.

Cicero Brute charissime: quam cupido sis res istas intelligendi: quae hac in re, nostrae
runt: cuius cum optimum membrum te esse cognoscas non potes ab ipsa diu abesse:
quod si fortasse etiam tibi ab esse contingat: non potest cor tuum aliquo pacto con-
quiescere: nisi per amicorum tuorum litteras crebro certior fias de eius statu: quod cum ego sic
esse intelligam: ut tibi gratificarer: cui in praecipua quadam dilectione coniunctus sum: deli-
beraui id ad te scribere: quod potissimum diebus istis euenit. Dum enim in senatu
pulcherrime starem: redditae sunt ex anthiochia litterae: quibus significabatur:
parthos: in agrum cilicum incursionem fecisse: omniaque in dies penitus deuastare: quod cum
intellexisset: senatus subito decreuit: ut singuli senatus rogarentur: esset ne bellum par-
this inducendum: an potius cum eis pacem iudicandum: quia non sine magno reipublicae dispendio
uidebatur illis posse obsistere: super qua re cum multae uariaeque essent patrum sententiae: tam-
de deliberatum est: ut parthis bellum indiceret: eique rei quae nemo uidebatur: nec sapientia
grauior: nec fide maior: qui tantam posset perniciem sustinere. Marcus cicero praefectus
est: iamque ei exercitus: arma comestus decretus. Vnde expectamus: infra paucos
dies: eupatoris ipsum ex urbe ad expeditionem suam praefectum. Tu iterum deos exora:
ut his faueant incipientis: quo res, nostra non solum seruetur sed etiam mirifice augeatur.
Hae sunt quae diebus istis hoc in senatu gesta sunt de quibus te putavi certio-
re faciendum. Si quid praeterea acciderit: quod sit notatio dignum: faciam te de omnibus sa-
pissime certiore: cui etiam omnem operam meam offero: in omnibus tuis optatisque libentissi-

in parata. Vale.

Expositiua notitia.

Expositiua epistola notitiae est illa: quae ad aliquem amicum scribitur: quem certio-
re reddere uolumus de conditione alicuius personae: quam ipse scire desiderat:
cuius epistolae talis est regula.

Regula.

Si expositiua epistola notitiae ad aliquem amicum scribere uouerimus: cui cupimus
declaramus conditionem alicuius personae: quam ipse scire desiderat: illa similis in tres partes
diuiditur. In prima beniuolentia captabimus ab ea persona: ad quam scribi-
mus: declarantes quod ex quo ex litteris eius intellexerimus: ipsum scire desiderare condi-
tionem illam: fuerimus ualde diligentes in ea perquirenda: & tandem intellexeri-
mus omnem circumstantiam circa negotium istud erat intelligenda. In secunda uero breuiter &
dilucide narrabimus ea: quae scribere intendimus: aperientes particulariter omnem
conditionem illius uiri uel etiam illius rei: cuius ipse amicus ad quem scribimus noti-
tiam habere uoluit. Quod si forte de nobis ipsis alicui notitiam dare uouerimus: per-
termittenda a parte. capiemus beniuolentiam a nobis ipsis nos excusando: si aliquid
de nobis dilucide scimus: quod tamen dicemus facere non ex arrogancia: sed solum ut per-
sonam ignotam aperiamus: qui eam scire desiderat: & tunc quanto modestius poterimus
conditionem illam narrabimus: ut ab amico noscamur. In tertia autem dice-
mus: hanc fuisse quae de tali uiro uel tali re intelligere potuerimus: & quod si alia
per ipsum amicum scire possumus: parati sumus ad omnia eius optata: cui etiam offeremus
operam nostram in omnibus libentissime paratam.

Propositio.

Exponat Cicero Caesari conditionem appollonii rhodii: oratoris: cuius ipse no-
titiam habere uoluit.

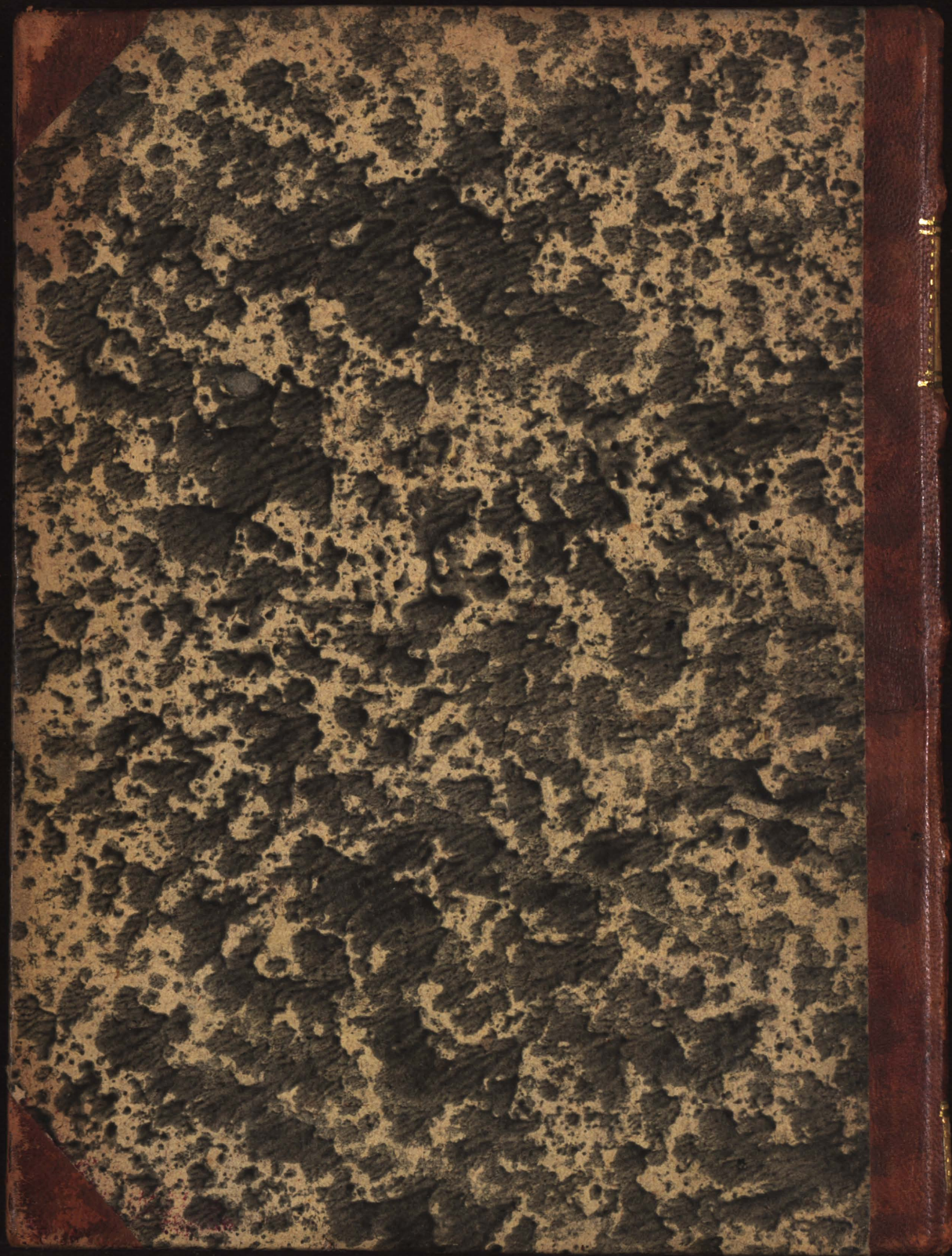
Exemplum.

pars.

Nihil est tam arduum quam difficile mihi Caesar quin illud libentissima fronte subire: ut ti-
bi rem gratam facerem: quia sic me cogit amor singularis & eximius: quo in te affe-
ctus sum: sicque me regunt maxima praclarissimaque beneficia tua: quibus & an-
tea semper me curasti: & idies cumulare non desinis. Petis a me ut omni dili-
gentia explorata appollonii rhodii conditionem ad te scribam: feci id sedulo: teque de his
quae scire cupis: certum reddo. Est enim apollonius: quem tu scire desideras: uir
omnium iudicio singulari: qui non tantum in oratoria facultate: quam ipse manifestissi-
me proficit: sed etiam in philosophia non mediocriter sibi nomen comparauit: ex rhodo
namque cum proximis diebus in hoc atheniense gymnasium commigrauerit: quia ne-
minem reperiuit: qui rhetorica instituta diligenter enodaret. a philosophia ad istam
pedestre orationem se conuertit: in qua tanta praefecto studentibus utilitate adiecit:
ut uidere facile uideamus: quod ballade ex cerebro iouis nata: in hac urbe descendisse.
Plura de hoc homine ad te scribere possem: sed ex aliis etiam plura intelligere poteris.
Hoc unum addo: quod si talis orator in urbe euocaueris. non priuata solum: sed pu-
blica etiam utilitati non parua uisus. Si quid est praeterea quod me tibi obsequi
cupis: iubeas: ecce me ad omnia tuis uota tua libentissime paratum. Vale.

Gratulatio.

Caput X.



NICRI
EPISTO
LAE

1400